Teologický seminář
Církve adventistů sedmého dne v Praze

Roger W. Coon

Podstata a působení inspirace a zjevení

Klínec 1994

Roger W. Coon: *Podstata a působení inspirace a zjevení*
Původní překlad vydán v Praze 1986 pro vnitřní potřebu církve
2., upravené vydání
Klínec, Teologický seminář CASD 1994

Obsah

Působení prorockého daru **5**
Instrukční cíle 5
Úvod 6
1. Definice 7
2. Působivý dar 10
Boží iniciativa 10
Boží zjevitelský řetěz 11
Sedm způsobů Božího oznamování 12
Fyzické projevy 14
Hlavní zprostředkovatelé prorockých poselství . . . 19
Prorokovo rozhodnutí psát 20
Obvinění z „opisování“ 21
Božské sny samy o sobě ještě nedělají z člověka proroka 24
3. Tři teorie o inspiraci a zjevení 25
Teorie verbální inspirace 25
Teorie plenární (myšlenkové) inspirace 28
Teorie „inspirace ze setkání“ 34
4. Účel inspirace a zjevení 41
Dvě biblické metafory 41
Závěr 43

Může se pravý prorok mýlit? **45**
Instrukční cíle 45
Úvod 46
Potvrzení pravdy 49
1. Neomylnost a osobní život proroka 53
2. Neomylnost a prorocká slova proroka 57
A. Nesplněná proroctví 57

Pohled na vidění o „pokrmu pro červy“ 61
B. Omyly z nedůslednosti v maličkostech 63
C. Větší chyby týkající se podstaty 70
Závěr 78

Vztah mezi spisy E. G. Whiteové a Písmem **81**
Instrukční cíle 81
Úvod 82
1. Boží dílo prostřednictvím proroků 84
Píšící nekanoničtí proroci 85
Stupně inspirace? 86
Stupně autority – neudržitelné stanovisko 88
2. Analogie „většího světla“ a „menšího světla“ 93
Metafory pro výklad analogie 95
Analogie teleskopu 99
3. Jemisonův model vztahu 100
Dvě „zvláštní“ vzkříšení 102
E. G. Whiteová a rozvoj učení Církve adventistů s. d. . . . 104
Sobotní konference 105
Úloha vidění při formování věrouky 108
Jak se dívala E. G. Whiteová na svou autoritu 110
4. „Písmo, jedině Písmo!“ 118
Podobenství Uriáše Smithe 120
Závěr 122
Literatura ke třetí části 124

První část

Působení prorockého daru

Účelem tohoto materiálu pro dálkové studium je posloužit nově těm, kteří jsou povoláni, aby věroučně objasňovali metodu, kterou Bůh použil při zjevování svých pravd a požadavků lidem. Tento kurz může pomoci i jiným pedagogům, členům Církve adventistů s. d., pochopit závaznost vůči dílu Boží služebnice E. G. Whiteové právě v době všelijakého zpochybňování a znevažování jejího prorockého daru – a pochopit jeho přínos pro církev.

Instrukční cíle

Po prostudování první části tohoto dálkového kurzu máme být schopni:

1. rozlišovat pojmy *inspirace*, *zjevení* a *osvícení* (inspiratio, revelatio, illuminatio) v jejich vztahu k jevu (fenoménu) proroctví,
2. rozlišovat sedm způsobů (modalit), které Pán Bůh v různých dobách použil ve snaze setkat se s lidmi,
3. rozlišovat mezi správným odvoláváním se na tělesné projevy jako na důkaz nadpřirozeného působení (ať už z Ducha svatého, nebo ducha nesvatého) a nesprávným odvoláváním se na tyto jevy jako na platné měřítko (test) pravého prorockého projevu,

4. chápat platnost pojmu plenární (plné, myšlenkové) inspirace jako přiměřeného (adekvátního) objasnění metodologie Božích oznámení skrze vyvolené proroky,
5. chápat možná nebezpečí nekritického přijímání nesprávných pojmů „verbální inspirace“ a „inspirace setkání“.

Úvod

Před příchodem hříchu se Pán Bůh stýkal s lidmi přímo tváří v tvář v osobním společenství. Hříchem byl tento vztah přerušen a člověk se Stvořiteli odcizil. K překlenutí této propasti Bůh použil sedmi komunikačních způsobů – podle Žd 1,1 mluvil „mnohými způsoby“ – ve snaze přivést lidi zpět k sobě, do osobního vztahu.

Prorocké noční sny a „vidění“ ve dne byly nejčastějšími způsoby Božího přístupu k mužům i ženám, které si zvláště vybral a kteří jsou známí jako „vidoucí“, „proroci“ nebo zvláštní „poslové“.

Úděl proroka byl málokdy snadný, jak to vysvítá z Ježíšových výstižných slov, že „prorok není beze cti, leda ve své vlasti a ve svém domě“ (Mt 13,57).[1]

Adventisté s. d. na základě biblických důkazů (Jl 2,28–32; Zj 10; 12,17; 10,10; Ef 4,11–15; 1 K 12,12.28),[2] ale i zkušeností věří, že „moudrá stavitelka“ (viz 1 K 3,10) jejich denominace E. G. Whiteová dostala dar proroctví. Podle Šalomounových slov „pod sluncem není nic nového“ (Kaz 1,9), a proto není divu, že kritizování proroků trvá dodnes.

Přetrvává i nesprávné chápání způsobů, jakým prorocký dar působí. Satan má prvořadý zájem zmást lidi a vést je, aby zavrhli prorocký dar, který jim měl být požehnáním, „protože když lidé dbají na napomínání, kárání a rady Ducha Božího, potom satan

[1]Viz zvláště významný úvodník J. R. Spanglera: „Persecuting the Prophets.“ In: *Ministry* (únor 1981), s. 21–25.

[2]Viz také T. H. Jemison: *A Prophet Among You*. Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association 1955, s. 135–147.

nemůže tak lehce svázat lidi a spoutat je svými podvody“.[3] „Poslední satanův svod“ namířený proti Církvi adventistů s. d. krátce před Ježíšovým návratem bude působit dvojím způsobem: (1) bude podvracet věrohodnost E. G. Whiteové jako skutečného, spolehlivého proroka Páně a (2) podněcovat „satanskou nenávist“ proti její službě a spisům – satanskou co do intenzity i původu.[4]

Satanovým „zvláštním cílem“ v těchto posledních dnech je „zabránit přístupu tohoto světla k Božímu lidu“, který je tak naléhavě potřebuje, aby mohl bezpečně projít minovým polem, které nepřítel všech lidí tak zákeřně připravil.[5]

Jaké metody používá satan v zájmu dosažení tohoto cíle? Bude působit „důvtipně, různými způsoby, rozličnými prostředky“.[6] Kromě dvou zmíněných metod se satanské nástroje například snaží držet lidi v zajetí pochybovačnosti,[7] ve stavu nedočkavosti nebo zklamání.

To je satanův plán, jeho cíl a strategie. Cílem tohoto minikurzu je ukázat, jak je možno postavit se proti nim.

1. Definice

Máme-li pochopit biblický i moderní profetizmus, je třeba výstižně definovat zvláště tři pojmy. Pomoci nám mohou tyto definice:

1. Inspirace. Biblickou, prorockou inspiraci je možno definovat jako určitý *proces*, kterým Bůh uschopňuje muže nebo ženu, které sám zvolil, přijmout a přesně, výstižně a spolehlivě oznámit Boží poselství Božímu lidu.[8]

[3] 1 SM, s. 48.
[4] 1 SM, s. 48.
[5] 5 T, s. 667.
[6] 1 SM, s. 48.
[7] SD, s. 276.
[8] Raoul Dederen: *Toward a Seventh-day Adventist Theology of Revelation-Inspiration.* 1974, s. 1–20.

Říkáme o malíři, autorovi, hudebním skladateli nebo výtvarném umělci, že „byl inspirován“. Opravdu mohl být. Šlo však o *jiný druh* inspirace, než jaká se zmocňovala Božích proroků. Když Pavel psal mladému spolupracovníku Timoteovi, že „veškeré Písmo pochází z Božího Ducha“ (2 Tm 3,16), použil řeckého výrazu *theopneusis*, což je zkrácená forma dvou řeckých slov – *theos* (Bůh) a *pneuma* (dech). Doslova tedy řekl: „Každé Písmo Bůh vdechl.“ (2 Tm 3,16)

I když to někdo může prostě pokládat za pěknou literární metaforu, je přece také pravdou, a to významnou pravdou, že když prorok prožíval tělesné projevy stavu vize, podobného tranzu, pak jakoby Bůh doslovně dýchal; prorok v tomto stavu nedýchal (viz Da 10,17; též následující pojednání o tělesných jevech).

Prorocká inspirace se od každé jiné inspirace liší spíše v druhu než v intenzitě.

Ke skromné biblické informaci o inspiraci apoštol Petr dodává, že proroci – tito „svatí Boží lidé“ – mluvili „z popudu Ducha svatého“ (2 Pt 1,21). Řecký výraz *feromeni*, použitý v tomto Petrově textu, pochází ze slovesa *feri*, které znamená „nést břemeno“, „unášet“, „pohánět“. Lukáš použil tohoto výrazu dvakrát (Sk 27,17.27), když popisoval působení bouřlivého vichru, který „unášel“ loď, na níž se s Pavlem nacházel. Význam je jasný: proroci byli „puzeni božskou iniciativou a unášeni neodolatelnou mocí Ducha Božího podle jeho vůle k jeho vlastním cílům“.[9]

2. Zjevení. Biblickým, zvláštním zjevením budeme dále rozumět *obsah* poselství, které Bůh oznámil inspiračním způsobem svým prorokům. Adventisté pokládají tento obsah – prorocké poselství – za neklamné (neomylné), důvěryhodné (postačující, spolehlivé) a autoritativní (pro křesťana závazné).

[9] *The International Standard Bible Encyclopedia.* Sv. 3. Chicago: The Howard Severance Co. 1915, s. 1479–1480.

Toto chápání vychází ze tří předpokladů: a) člověk není schopen z vlastních zdrojů nebo vlastním pozorováním postihnout určité druhy informace, b) Bůh chce mluvit a c) to se děje a rozvíjí v rámci lidských dějin.[10]

Bůh se určitým způsobem zjevil v přírodě, která nám dává tušit jeho moc, moudrost i slávu. Příroda však neumí jasně dát najevo osobu Boha, jeho svatost, jeho spásnou lásku ani jeho věčné záměry s lidstvem. Nadpřirozené zjevení tedy transcenduje (přesahuje) „přirozené" zjevení Boha v přírodě a spočívá hlavně v Božím osvědčení sebe sama i své vůle přímým stykem s lidstvem.[11]

Bůh mluví! Ve Staré smlouvě mluví Jeremjáš za všechny proroky, když říká: „Hospodin vztáhl svou ruku a dotkl se mých úst. Pak mi Hospodin řekl: »Hle, vložil jsem ti do úst svá slova.«" (Jr 1,9) V Nové smlouvě nás Pavel ujišťuje, že Duch svatý „výslovně praví" (1 Tm 4,1). Na jiném místě nás tento apoštol ubezpečuje, že Bůh zjevuje svá tajemství prorokům ve zjevení, které je dílem postupným (Ef 3,3–5). Pavel klade do protikladu přirozené poznání s poučením, které pomocí zjevení zprostředkovává Duch svatý. Toto poznání se nedá získat nijak jinak a ze žádného jiného zdroje (1 K 2,6–14).

3. Osvícení. Protože Pavlova řečnická otázka „Jsou snad všichni proroky?" (1 K 12,29) zahrnuje negativní odpověď, zůstává Duchu svatému další úkol, protože i ti, kteří *nebyli* obdarováni prorockým darem, mají spolu s proroky pochopit Boží vůli.

Osvícení (illuminatio) je možno definovat jako dílo téhož Ducha svatého, který oznámil Boží poselství prorokovi a který nyní uschopňuje posluchače nebo čtenáře prorockých slov k pochopení duchovní pravdy a postižení Božího poselství týkajícího se jej osobně.

[10] Raoul Dederen: *Toward a Seventh-day Adventist Theology of Revelation-Inspiration.* 1974, s. 1–20.

[11] Tamtéž.

Toto dílo Ducha svatého je zahrnuto v Ježíšových slovech učedníkům o příchodu Utěšitele: „Ten vás naučí všemu a připomene vám všecko, co jsem vám řekl." (J 14,26) Duch svatý tedy učedníkům připomene Ježíšova slova, která vycházela ze spisů proroků, a přitom je uvede do vší pravdy, kterou může lidská mysl pochopit (J 16,13).

Co se týká osvícení, mluví E. G. Whiteová o třech způsobech, kterými „nám Pán zjevuje svou vůli, aby nás uvedl a uzpůsobil nás vést jiné": a) chápáním toho, co inspirovaní pisatelé minulých věků napsali k našemu napomenutí, b) zásahy prozřetelnosti (znameními), c) přímým působením Ducha svatého na mysl a srdce křesťana.[12]

2. Působivý dar

Boží iniciativa

To vše má svůj začátek v Bohu. On udělal první pohyb. Svědčí o tom první slova Písma: „Na počátku... Bůh..." (Gn 1,1). V poslední knize Písma se Ježíš třikrát představuje jako „Alfa a Omega" (Zj 1,11; 21,6; 22,13), tj. první a poslední písmeno řecké abecedy – jazyka, kterým Jan napsal Zjevení. Co znamená tento kritický výraz? Kromě jiného jím snad Ježíš chtěl říct: „Byl jsem zde, když všechno začínalo, a budu tady při naplnění všeho."

Pavel zdůrazňuje jedinečnost křesťanského náboženství poukázáním na to, že když jsme ještě byli ve stavu hříchu a páchali jsme hřích, Kristus za nás zemřel (Ř 5,8). Všechna velká nekřesťanská náboženství jsou si v jednom podobná: člověka představují jako bytost hledající Boha. Jen křesťanství hovoří o Bohu, který hledá člověka. Ústřední poselství křesťanství vystihují tři podobenství o „ztraceném" z L 15: o ztracené ovci, o ztraceném penízi a o ztraceném synu. V každém z těchto podobenství se nám představuje

[12] 5 T, s. 512.

krajně pečlivý a starostlivý Bůh, který jedná v zájmu toho, co se ztratilo.

Boží zájem o člověka vedl k ustavení prorockého úřadu. Zatímco liturgické kněžstvo oslovovalo Boha v zájmu člověka, prorok mluvil k člověku v zájmu Boha. Bůh chtěl oznámit určité poselství, a proto si vybral zvláštní lidské posly jako své zástupce.

I když každý křesťan dostal nejméně jeden z darů Ducha svatého („duchovní dary" – 1 K 12,7), je to stále Bůh-Duch svatý, kdo rozhoduje, který z darů dostane ten či onen muž nebo žena (1 K 12,11.18; viz také J 15,16). A dar proroctví byl dán „některým" (Ef 4,11), ale ne „všem" (1 K 12,29.30). Proroctví je vynikající dar (1 K 1,5–7; 12,28; 14,1) a to nejvyšší, co může člověk podle Písma dělat, je „usilovat o ještě vyšší dary" (1 K 12,31). Jen Bůh sám rozhoduje, kdo bude jeho prorokem.

V Žd 1,1–2 čteme ve dvou vznešených výrocích, že Bůh už mluvil, a to nejprve skrze proroky a později skrze svého Syna. Ve Zj 1,1 nacházíme jakýsi „Boží zjevitelský řetěz" (Bill Gothard).

Boží zjevitelský řetěz

Tak jako celá Trojice měla účast na stvoření našeho světa (Gn 1,2.26; „Elohim" z v. 26 je podstatné jméno v množném čísle.), tak všechny tři božské osoby se účastní i při inspiraci: Otec dává poselství Synovi (Zj 1,1; J 8,28; 5,19.30), Syn ho dává Duchu svatému (J 16,7.13.14) a Duch svatý pudí proroky (2 Pt 1,21).

Božská Trojice předává poselství „svému andělu" Gabrielovi, a Gabriel ho odevzdává Božím služebníkům prorokům (Zj 1,1; 22,6; viz Da 8,16; 9,21; L 1,19.26). Proroci mohli tedy před svým lidem autoritativně prohlásit: „Nyní slyš slovo Hospodinovo." (Např. 1 Kr 22,19).[13]

Z těchto skutečností bezprostředně vyplývá dvojí:

[13]Tento přesný výraz se jen ve Starém zákoně vyskytuje 36krát; variace najdeme v celém Písmu ještě častěji.

1. Ze všech miliard stvořených andělů (Zj 5,11) známe dnes jen dva – *Lucifera* („světlonoše“), který byl první a padl, a *Gabriela*, původně druhého, který se později stal prvním. A byl to anděl Gabriel, nejvyšší z andělů, který oznámil Boží poselství „Božím služebníkům prorokům“. Toto zvláštní dílo má tedy vykonat jen nejvznešenější z nebeských andělů.

2. Proroci jsou nazváni „jeho služebníky“, tj. Božími služebníky. Služebník znamená „ten, kdo je poslán“ – samozřejmě poslán někým vyšším. Pán Ježíš dostatečně jasně řekl, že služebník „není větší než jeho pán“ (J 13,16; 15,20). Když tedy někdo zlehčuje, přehlíží nebo – což je ještě horší – přímo zavrhne služebníka (proroka) přinášejícího poselství, zavrhl *skutečně* Toho, kdo prorokovi poselství svěřil.

Sedm způsobů Božího oznamování

Jaké způsoby Božího oznamování je možno předpokládat z výrazu „mnohými (kral. rozličnými) způsoby“? Podle všeho jde nejméně o sedm způsobů:

1. Teofanie – viditelné zjevování se Boha, oznamování tváří v tvář. Abraham se setkal s preexistenčním (preinkarnovaným) Kristem a dvěma anděly poblíž svého stanu v rovinách Mamre (Gn 18). Jákob zápasil s „andělem“ v Peníel, přičemž zjistil: „Viděl jsem Boha tváří v tvář.“ (Gn 32,30). Mojžíš rozmlouval s Hospodinem na hoře „tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem“ (Ex 33,11).

2. Andělé. Tito „služební duchové, posílaní sloužit těm, kteří mají zdědit spasení“ (Žd 1,14), často navštěvovali lidi a přinášeli jim poselství naděje a potěchy (Da 10,11.12; Gn 32,1), vedli Boží služebníky k těm, jejichž srdce přijímala Boží pravdu (Sk 8,26), nebo varovali před náhlou záhubou, když Božího slova nebude uposlechnuto (Gn 3,24).

3. Slyšitelný Boží hlas. Někdy mluvil Bůh sám. Na Sinaji slyšitelně vyřkli Desatero společně Otec se Synem v jakémsi transcendentním „duetu“ (Gn 20),[14] přičemž se doslova třásla země i srdce posluchačů.

Jindy oslovil slyšitelný Boží hlas velekněze ze šekiny – z oné jasné slávy, která spočívala mezi cherubíny uprostřed truhly smlouvy.[15] Šekina byla viditelným projevem Boží přítomnosti ve svatostánku na poušti.

Boží hlas bylo též třikrát slyšet za pozemské služby našeho Pána: při jeho křtu (Mt 3,17), na hoře proměnění (Mt 17,5) a když jej řečtí filozofové oslovili v chrámu v týdnu před ukřižováním (J 12,28). Bůh v těchto případech slyšitelně přikazoval lidem zachovávat poselství svého milovaného Syna.

4. Viditelné úkazy. Když putoval Izrael po poušti, měl velekněz v náprsníku vsazeny dva velké kameny – urim a tumim. Velekněz mohl klást otázky a Hospodin odpovídal. Když byla odpověď „ano“, zazářil jeden z kamenů světlem. Byla-li odpověď „ne“, druhý kámen byl částečně zastíněn jakýmsi stínem či oparem (Nu 27,21; 1 S 28,6).[16]

5. Losování. Ve starozákonních dobách se Bůh setkával se svým lidem i pomocí vrhání losu.

Losovali se kozlové, města i lidé. Nejznámějším případem losování člověka je odhalení Akána a jeho krádeže „pěkného babylonského pláště“ jako příčiny pokořující porážky Izraele u města Aj (Lv 16,8; Joz 7).

Je zajímavé, že Nový zákon uvádí jen jediný případ určování Boží vůle losováním, a to při volbě Matěje za dvanáctého učedníka místo Jidáše (Sk 1,26). Nevíme, kdy a proč se tento způsob přestal užívat. Víme však, že když se sbor Církve adventistů s. d. v Austinu (Pensylvánie) rozhodl losováním volit sborové činov-

[14] Viz Ev, s. 616; SDA BC, sv. 1, s. 1103–1104.
[15] 1 SP, s. 399.32.
[16] 1 SP, s. 398.399; PP, s. 351.

níky, E. G. Whiteová napsala z Austrálie: „Nedůvěřuji losování... Výběr činovníků církve způsobem losování není Boží způsob. Zodpovědní mužové mají volit činovníky sboru.“[17]

6. „Veřejná vidění“. Stav podobný tranzu, do kterého se prorok po dobu vidění dostal, jsme už popsali a důkladněji o něm pojednáme ještě dále. Ve Starém i Novém zákoně je mnoho zmínek o prorocích přijímajících vidění od Hospodina (1 S 3,1; Nu 12,6; Jl 2,28–32; Sk 16,9).

7. Noční prorocké sny. Prorok často dostával poselství od Hospodina v noci, ale i ve dne. Nemáme důkaz, že by tělesné jevy byly průvodními fenomény nočních prorockých snů, ani důkaz o tom, že by se noční poselství nějak lišila od poselství z denních vidění.

E. G. Whiteová jednou dostala otázku, zda jako prorokyně mívala v noci i obyčejné sny jako jiní, neinspirovaní lidé. Pousmála se a řekla, že měla. Další otázka byla nevyhnutelná: „Jak umíš rozlišit obyčejné sny od inspirovaných?“ Odpověděla přímo: „Stejný andělský posel, který u mě stojí a poučuje mě v nočních viděních, stojí u mě a poučuje mě i ve viděních denních.“[18]

Fyzické projevy

Při vidění prožívali proroci nadpřirozené tělesné projevy. Daniel píše, že v tomto stavu viděl to, co jiní kolem něj neviděli (Da 10,7). Jeho přirozená síla ochabla (Da 10,8) a potom byl zmocněn nadpřirozenou silou (Da 10,10.11.16.18.19). Úplně přestal vnímat své nejbližší okolí (Da 10,9) a přestal dýchat (Da 10,17). E. G. Whiteová prožívala při vidění všechny tyto projevy. Třeba však dodat, že i když její plíce tehdy nepracovaly, srdce pohánělo krevní oběh v těle. Její tvář neztratila barvu.

[17] Dopis 37, 4. března 1900; cit. v 2 SM, s. 328.

[18] A. L. White cituje svého otce W. C. Whitea v díle *E. G. Whiteová: Messenger to the Remnant*, s. 7.

Jak jsme už výše poznamenali, může snad jít o krajně doslovný výklad výrazu *theopneusis* – „Bůh dýchal“, pokud šlo o tělesné projevy související se stavem proroka při vidění.

U sestry E. G. Whiteové se fyzické projevy jejích „veřejných vidění“ výrazněji projevovaly v mladším věku. Od osmdesátých let minulého století přicházela zřejmě všechna inspirovaná poselství od Pána v prorockých snech. To nás vede k zamyšlení nad záměrem tělesných průvodních jevů.

Především fyzické projevy nebyly předpokladem přijetí poselství od Boha. Zdá se, že noční prorocké sny to objasňují. Ale Bůh, který činí všechno záměrně, sledoval určitý cíl i těmito dramatickými nadpřirozenými projevy.

Snad právě v dramatičnosti těchto projevů nacházíme určitý klíč k nebeskému záměru. V případě E. G. Whiteové šlo tehdy o sedmnáctileté děvče, které tvrdilo: „Dostala jsem vidění od Pána.“ Je možné se však zeptat: „Dobře, ale jak to poznáme?“

V počáteční službě proroka, kdy napsal a přednesl jen málo projevů, bylo těžko možné aplikovat měřítko souladu s dřívějším inspirovaným svědectvím (Iz 8,20). Zkouška „podle ovoce“ (Mt 7,16.20) je rovněž těžko aplikovatelná, dokud neuplyne několik let a výsledky nejsou zřejmé v životě proroka i v životě těch, kteří následovali prorokovy rady. Zkoušku vyplnění předpovědi (Jr 28,9; Dt 18,22) není možno aplikovat, dokud neuplynulo dost času, který by dovolil posoudit, zda se některá proroctví splnila.

Pán Bůh chtěl zřejmě něčím upoutat pozornost, aby si lidé začali uvědomovat vážnost situace. Tělesné projevy slouží tomuto záměru. Pán Bůh použil tohoto způsobu (pravděpodobně z téhož důvodu) o letnicích, kdy se ohnivé jazyky zjevily nad hlavami 120 modlících se lidí a tito mužové a ženy mluvili současnými jazyky, které nikdy předtím nestudovali (Sk 2).

Pán Bůh snad použil těchto fyzických projevů ke zdůraznění skutečnosti, že zde působí něco nadpřirozeného: svědkové zřejmě

nacházeli důkaz věrohodnosti, autentičnosti poselství v běžných biblických měřítcích.

Ale skutečnost, že satan může falšovat a také falšuje mnohé nadpřirozené i přirozené jevy, by nás měla vést k důkladnému rozlišování: tělesné projevy jsou důkazem nadpřirozené činnosti, nikdy však nemají být zkušebním kamenem autentičnosti nebo legitimnosti proroka.

Mezi kritiky E. G. Whiteové je dnes módní vyzývat k určité „demytologizaci" historického proroka adventistů. Jeden kritik nedávno zvláště nabádal k pochování legendárních pohádek obsahujících „magično".

Pokud jde o případ velké Bible, kterou E. G. Whiteová po dobu vidění delší dobu držela ve vztažené, zdvižené ruce, tento kritik uvádí, že při biblické konferenci roku 1919 se důrazně řeklo, že tato událost se nikdy nestala, že ji nikdo neviděl, ba že nikdo tam ani nebyl, kdo by to mohl dosvědčit![19]

Když se však podíváme do záznamů z biblické konference z roku 1919,[20] zjistíme především, že kritik tento záznam citoval v podstatě překrouceně. Ze záznamů vyplývá, že předseda Generální konference Arthur G. Daniells diskutoval o používání tělesných projevů jako „důkazů nebo dokladů pravosti daru" a oponoval takovému používání jako důkazu legitimnosti, což je stanovisko, kterého se White Estate drží dodnes.

[19] Ze stenograficky připraveného přepisu přednášky Waltera Reae „White Lies", Adventist Forum, San Diego, California, 14. 2. 1981, s. 10. V dopise ze dne 17. 7. 1981 jsem požádal W. Reae o dovolení citovat ho přímo z jeho doslovného přepisu. Ve své odpovědi z 21. 7. 1981 mou žádost odmítl, tiše připouštěje, že se snad mohl dopustit nějakých menších omylů ve své přednášce před posluchači. Místo toho mě požádal, abych se nevrtal v podrobnostech, ale zůstal u větších problémů. Fyzické projevy jsou také větším problémem a Walter Rea se to snažil zdůraznit připuštěním, že zveřejněné zprávy o tom, jak E. G. Whiteová držela velkou Bibli ve vidění, jsou mytické a bez podkladu.

[20] Zveřejněno ve *Spectru* X.1 (květen 1979), s. 23–57.

Naopak, Daniells řekl: „Věřím, že nejmocnější důkaz se nachází v ovoci tohoto daru církvi, ne v tělesných a vnějších projevech."

A. G. Daniells se potom přímo dotkl otázky, týkající se příběhu s velkou, těžkou Biblí, kterou E. G. Whiteová, uchvácena viděním, držela v natažené ruce, nehleděla na stránky Písma, a přece citovala texty, na které ukazovala prstem druhé ruky. O tom řekl bratr Daniells: „Nevím, jestli se to stalo, nebo ne. Neviděl jsem to a nevím, že bych hovořil s někým, kdo to viděl."[21]

A. G. Daniells nemohl být svědkem takové události. Pisatel tohoto pojednání zjistil dosud čtyři případy, kdy E. G. Whiteová držela Písmo po dobu vidění: třikrát to bylo v r. 1845 a jednou v r. 1847.[22] A. G. Daniells se narodil až roku 1858, tj. 11 let po posledním z uvedených případů.

Průzkum ukazuje, že fyzické projevy byly výraznější v začátcích zkušenosti E. G. Whiteové. Ve skutečnosti poslední „veřejné vidění" se podle záznamu událo při stanovém shromáždění v Portlandu (Oregon) r. 1884, tj. pouhých 6 let po tom, co A. G. Daniells vstoupil do kazatelské služby.

Neměli bychom být tedy překvapeni, že A. G. Daniells nikdy nebyl svědkem toho, když E. G. Whiteová při vidění držela v ruce velkou Bibli. On pravděpodobně viděl velmi málo jiných zjevně fyzických projevů, které přestaly krátce po jeho nástupu do kazatelské služby. Nepřekvapuje ani to, že neměl možnost setkat se s žádným ze současníků, kteří byli svědky těchto projevů – pravděpodobně byli také příliš mladí.

Někteří kritikové tvrdí, že nejméně dvě z těchto zpráv o případu držení Bible při vidění nejsou spolehlivé, protože byly zaznamenány asi 45 let po tom, co se události staly, a proto, že je zaznamenal

[21] Tamtéž, s. 28.

[22] Viz např. A. L. White: „The Witness of the Big Bible" z 13. 9. 1979; Ron Graybill: „Ellen G. White and the Big Bible", 1981. V obou případech jde o rukopisně rozšířený pracovní materiál pro potřeby pracovníků publikačního oddělení E. G. Whiteové.

denominační historik, který ve svém výzkumu nebyl vždy pozorný. I když je to do určité míry možno připustit, skutečností zůstává, že v archivu E. G. Whiteové se dodnes nachází svědectví očitého svědka této události, které pochází z let 1847 až 1860. Tímto svědkem byl Otis Nichols a událost, kterou zaznamenal, se stala v době pravděpodobně nejdelšího vidění E. G. Whiteové v Randolph (Massachusetts) v zimě r. 1845.

Při tomto vidění, které trvalo přibližně 4 hodiny, Ellen Harmonová (v té době ještě svobodná) uchopila „těžkou Bibli rodinného formátu" a zdvihla ji tak „vysoko, jak jen mohla". Bible byla „otevřená v jedné ruce" a ona potom „obracela stránky druhou rukou a prstem ukazovala určité texty a správně je vlastními slovy citovala" – přitom měla tvář obrácenou jiným směrem! Toto trvalo „dlouhou chvíli".[23]

E. G. Whiteová věřila, že tato zpráva je spolehlivým záznamem pravé zkušenosti, protože z ní citovala tři odstavce v jednom autobiografickém pojednání zveřejněném v roce 1860.[24]

Arthur G. Daniells nikdy neřekl, jak to tvrdí kritik, že se událost nestala. Řekl jen, že to neviděl a nezná nikoho, kdo to viděl. Kdyby však bratr Daniells (který byl členem důvěrného výboru pro vydávání spisů E. G. Whiteové) vynaložil námahu a vyhledal si v archivu dokumentární důkaz, který tam dosud je, neměl by žádnou pochybnost o tom, zda E. G. Whiteová v době vidění Bibli v ruce skutečně držela, nebo zda při veřejných viděních ve dne dýchala.[25]

[23]Osmistránková zpráva Otise Nicholse (bez data), s. 7. Z obsahu je zřejmé, že Nichols nemohl psát tuto zprávu očitého svědka v první osobě před rokem 1847. Zpráva nemohla být napsána po roce 1860, protože E. G. Whiteová z ní cituje tři odstavce v knize *Spiritual Gifts*, sv. 2, vydané v Battle Creek, Mi: James White 1860, s. 77–79.

[24]2 SG, s. 77–79.

[25]Viz *Messenger to the Remnant*, s. 6–8.

V této souvislosti musíme zdůraznit, že stanovisko církve je dnes stále takové, jaké bylo vždy. Tělesné projevy jsou určitým dokladem nadpřirozené činnosti, ale nikdy by se neměly používat jako důkaz, protože satan může napodobit mnohé z díla Ducha svatého.

Hlavní zprostředkovatelé prorockých poselství

Proroci dostávali poselství všeobecně ve dvojí podobě:

1. Proroci byli svědky událostí, které se odehrály v minulosti, událostí přítomných i svědky budoucího historického dění. Tak Mojžíš píše o stvoření světa a apoštol Jan o druhém i třetím příchodu Krista. E. G. Whiteová byla během své sedmdesátileté prorocké služby svědkem mnoha událostí z minulosti, přítomnosti i budoucnosti.

Proroci také viděli symbolické nebo parabolické události. Tyto představy se jevily právě tak skutečně jako cokoli jiného. Avšak šelmy, které Daniel viděl a později v 7. kapitole svého proroctví i vylíčil, vlastně nikdy skutečně neexistovaly. E. G. Whiteová měla několik parabolických vidění. Snad jedním z nejznámějších je vidění lodi, která měla narazit na ledovec. Kapitán poučil kormidelníka, aby náraz zaměřil raději na vrchol ledovce, než by dovolil, aby loď utrpěla prudší úder. Toto obrazné vidění znázorňovalo hlučnou (avšak ne smrtelnou) konfrontaci církve s panteistickým bludným učením („Alfa“) J. H. Kellogga na začátku 20. století. V té době byl zásah Boží prozřetelnosti zjeven obzvlášť výrazně.[26]

2. Proroci slyšeli také hlas buď někoho z Boží Trojice, nebo anděla, oznamující poselství, rady, poučení, napomenutí a někdy varování a pokárání. Tyto hlasy zřejmě nebyly provázeny výjevy událostí, i když E. G. Whiteová říká, že při vícerých příležitostech hovořila přímo s Ježíšem Kristem.

[26]Viz „The Alpha and the Omega“ a „The Foundation of Our Faith“. In: 1 SM, s. 193–208.

Prorokovo rozhodnutí psát

Když prorok jednou přijal od Pána jakýmkoli způsobem poučení, jeho bezprostředním úkolem bylo přijaté poselství zestylizovat a napsat. Pokud jde o výrazové prostředky, mohl se prorok při plnění své úlohy rozhodnout pro některou z více možností:

1. Prorok měl možnost psát způsobem novinového reportéra, jednoduše zaznamenávajícího slova nebeské osobnosti, která mu oznámila poselství. Trvalým zvykem E. G. Whiteové bylo výroky anděla označit přímo uvozovkami, aby čtenář okamžitě postřehl, že jde o slova archanděla Gabriela, ne o slova její.[27]

2. Prorok často oděl poselství do svých vlastních slov. (O tomto aspektu budeme mluvit více dále, když budeme uvažovat o prorokově jedinečném přínosu této službě.) Jednou se ptali E. G. Whiteové, zda délka sukně 9 palců od země, jakou hájila, pochází přímo z Pánova pokynu, nebo je to jen její názor. Odpověděla, že Pán jí ve vidění ukázal tři skupiny žen. První skupina byla oblečena podle módy tehdejší doby do dlouhých sukní, kterými zametaly prach ulice. Je zřejmé, že ze zdravotního hlediska byly tyto sukně příliš dlouhé. Druhá skupina měla sukně příliš krátké. Potom E. G. Whiteová viděla třetí skupinu žen v sukních, které nezametaly pouliční prach, ale byly dost dlouhé, aby mohly být považovány za slušné a zdravé. Ve vidění se okraj těchto sukní jevil asi 9 palců od země a E. G. Whiteová je takto popsala.

Anděl neuvedl žádnou délku v palcích. V odpovědi na otázku čtenáře Review and Herald E. G. Whiteová uvedla:

„I když jsem při psaní svých vidění závislá na Duchu Páně, právě tak jako jiní při jejich přijímání, slova, která používám k popisu toho, co mi bylo ukázáno, jsou má vlastní. Jakmile mi je však řekl anděl, dávám je do uvozovek.“[28]

[27] RH, 8. 10. 1867. Cit. z *Messenger to the Remnant*, s. 13.60.79.
[28] Tamtéž.

Mimochodem, tento výrok použil jistý současný kritik k obvinění, že E. G. Whiteová tvrdila, že vždy použila jen svá vlastní slova nebo slova anděla (patřičně označená uvozovkami). A potom ji kritik obviňuje z nespolehlivosti dokazováním, že často používala literární tvorbu jiných autorů.

Souvislost výroku E. G. Whiteové ukazuje, že kritik nesprávně používá jejího výroku. Průzkum odstavce nás však vede ke třetí možnosti, kterou proroci zužitkovali v rozličných obdobích.

3. Prorok se může někdy rozhodnout použít slov jiného autora. Tak si počínali bibličtí proroci i E. G. Whiteová. Někdy takovým jiným pramenem může být některý inspirovaný prorok Hospodinův, jindy však autor pramenu nebyl inspirován. A všeobecně řečeno, proroci necitovali zdroje, ze kterých čerpali, ani neuvedli bibliografické údaje, jak to dělají dnešní badatelé.

Kritici dnes obviňují E. G. Whiteovou z plagiátorství, protože citovala některé neinspirované autory, aniž by uvedla pramen. Podívejme se na toto obvinění i na praxi prorockých pisatelů podrobněji.

Obvinění z „opisování“

Jak budeme podrobněji studovat ve druhé části této třídílné studie, proti E. G. Whiteové nebylo vzneseno žádné obvinění týkající se její profesionální schopnosti jako proroka Páně, které by současně nebylo namířeno proti prorokům Písma – ať už se obvinění týkalo opisování, nebo vyslovení nesplněných proroctví, nebo dopuštění se určitých omylů v tom, co bylo napsáno či řečeno, případně, že něco se mělo odvolat a změnit (z toho, co řekl prorok) – ba i věci podstatnější, které se měly napravit.

Zde pojednáme jen o obvinění, která se týkají opisování z jiných pramenů, a to inspirovaných i neinspirovaných. Originalita není dnes a nikdy nebyla zkušebním kamenem individuální prorocké inspirace, jak to R. W. Olson výstižně naznačil náboženskému re-

daktorovi časopisu Newsweek, a tedy literární „půjčování neředí její (E. G. Whiteové) inspirační nároky“.[29]

Bibličtí pisatelé opisovali jeden od druhého bez udání pramene a zřejmě při tom necítili žádné výčitky svědomí.

Micheáš (4,1–3) převzal od Izajáše (2,2–4). Písař, který kompiloval 2 Královskou (18–20), si také vypůjčil z Izajáše (36–39). Matouš a Lukáš mají mnoho vypůjčeno od Marka jakož i z jiného společného pramene. Žádný z nich nikdy neuvedl pramen (viz SDA Bible Commentary, sv. 5, s. 178–179).[30]

Ve skutečnosti mnozí učenci otevřeně přiznávají, že asi 91 % Markova evangelia se dostalo do evangelií Matoušova a Lukášova.

Ještě zajímavější je snad skutečnost, že pisatelé Písma občas opisovali (nebo si půjčovali) z literární tvorby neinspirovaných autorů, včetně autorů pohanských. Např. okolo roku 600 př. Kr. Epimenides napsal: „Připravili ti hrob, ó, svatý a vznešený – Kréťané vždy lžou, jsou zlá hovada a břichopasníci leniví. Ale ty nejsi mrtvý; ty žiješ a zůstáváš na věky; protože v tobě žijeme, hýbeme se a trváme.“[31]

Nezní nám to nějak povědomě? Jistěže, apoštol Pavel dvakrát použil některou část tohoto výroku, a to jednou v Tt 1,12 („Jeden z nich, jejich vlastní prorok, řekl: »Kréťané jsou samí lháři, zlá zvířata, lenivá břicha.«“) a znovu ve svém proslovu na Marsově kopci v Aténách, který je zaznamenán ve Sk 17,28 („Neboť v něm žijeme, pohybujeme se, jsme.“).

Ježíš Kristus nevymyslel zlaté pravidlo z Mt 7,12. O celou generaci dříve už rabín Hillel napsal: „Co nenávidíš, nedělej svému bližnímu; to je celá Tóra, zatímco ostatní je toho jen výkladem.“

[29] „A False Prophetess?“ In: *Newsweek* 19. 1. 1981, s. 72.
[30] Robert W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary and on Ellen White.* 1981, s. 105–105.
[31] Viz SDA BC, sv. 6, s. 345.

Myšlenky, ba i některá slova modlitby Páně můžeme najít ve starších obřadních modlitbách známých jako Ha Kaddiš.[32]

Podstatné části Janovy apokalypsy – knihy Zjevení – pocházejí z knihy Enochovy, pseudoepigrafického díla, které bylo šířeno asi 150 let předtím, než Jan napsal poslední knihu Písma. Také Juda si půjčil řádek („Hle, přichází Pán s desetitisíci svých svatých" – Ju 14) z téhož pramene.[33]

Ve skutečnosti je v našem Novém zákoně citováno asi 15 apokryfních a pseudoepigrafických knih všeobecně, bez udání pramene.

Evangelista Lukáš, který byl lékařem, říká, že zeširoka a důkladně prozkoumal dostupné prameny dříve, než napsal evangelium, které nese jeho jméno: „I když se již mnozí pokusili sepsat vypravování o událostech, které se mezi námi naplnily..., rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu důkladně prošel, že ti to v pravém sledu vypíši, vznešený Theofile, abys poznal hodnověrnost toho, v čem jsi byl vyučován." (L 1,1.3.4)[34]

Při komentování tohoto textu R. W. Olson výstižně poznamenává: „Lukáš nezískal své poznatky z vidění ani snů, ale vlastním zkoumáním. A i když materiál v Lukášově evangeliu nevznikl přímým zjevením, přece byl napsán z božské inspirace. Autor nepsal, aby svým čtenářům řekl něco nového, ale aby je ubezpečil o tom, co je pravda – »abys poznal hodnověrnost toho, v čem jsi byl vyučován«. Co Lukáš napsal, nebylo originální, ale odvozené. Bůh vedl Lukáše, aby použil správné prameny." (Viz SDA Bible Commentary, sv. 5, s. 669)[35]

Jestliže některý inspirovaný pisatel cituje z neinspirovaného *autora*, neznamená to ještě, že na původního spisovatele je proto třeba

[32]Viz SDA BC, sv. 5, s. 346.356.
[33]R. W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary...*, s. 106.107.
[34]Citováno podle New American Standard Bible.
[35]R. W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary...*, s. 106.107.

se dívat jako na autora chráněného deštníkem inspirace. *Inspirace je proces, ne obsah.*

Tak jako bibličtí autoři použili neinspirované zdroje, tak i E. G. Whiteová čerpala ze spisů neinspirovaných spisovatelů.[36]

Božské sny samy o sobě ještě nedělají z člověka proroka

Když někdo dostane od Pána určitý sen, neznamená to ještě samo o sobě, že *už proto* se stává prorokem Páně.

Když sledoval záměry své prozřetelnosti, dával Pán Bůh často sny pohanům i křesťanům. Avšak přijetím takových poselství se ještě příjemce nemění v pravého proroka. Nápomocným rozlišením může být snad toto: Kdo není prorok, ten všeobecně není povolán usměrňovat celek církve. Usměrnění je určeno především spíše jednotlivci samému (nebo snad někomu z lidí příjemci blízkých). Tyto zkušenosti bývají často spíše izolovanými zkušenostmi než nějakým trvalým vztahem příznačným pro prorocký úřad.

V biblických dobách Pán Bůh dával mnohým lidem božské (ale ne prorocké) sny: Abímelekovi (Gn 20,3–7), faraonovu hlavnímu sluhovi a prvnímu pekaři (Gn 40,8–19), jednomu z faraonů (Gn 41,1–7), madiánskému vojákovi (Sd 7,13.14), Pilátově ženě Klaudii (Mt 27,19) a římskému setníkovi Kornéliovi (Sk 10,18) – abychom vzpomněli alespoň několika.

V počátečních dějinách Církve adventistů s. d. někteří věřící dostali sny od Boha, ne však prorocké sny. J. N. Loughborough měl asi 20 takových snů, které E. G. Whiteová zřejmě uznala za sny božského původu.[37] William Miller, který stál v čele milleristického hnutí, avšak nepřijal učení o sobotě, měl velmi pozoruhodný parabolický sen.[38] Annie Smithová, sestra br. Smithe, i kapitán Josef Bates měli oba pozoruhodný „podvojný sen“ stejné noci, kte-

[36]Tamtéž, s. 64–85.105–108.
[37]1 T, s. 600–604.
[38]Virgil Robinson: *Reach Out*, s. 300.

rý měl zvláštní naplnění v noci následující.[39] A James White měl několik neobvyklých snů, které J. N. Loughborough zachoval pro budoucnost.[40]

Na stránkách časopisu Adventist Review a jiných náboženských denominačních časopisů byly uveřejněny příběhy ze současnosti o křesťanech i pohanech, kteří byli usměrněni božským snem. Tito lidé však nebyli proroky a jejich současníci je ani za takové nepokládali.

3. Tři teorie o inspiraci a zjevení

Existují nejméně tři teorie týkající se definice inspirace a způsobu jejího působení v Církvi adventistů s. d., jakož i v jiných dnešních křesťanských společenstvích. Dvě z nich jsou nesprávné a nebezpečné z důvodů, které stručně objasníme. Na tyto teorie se však podívejme trochu podrobněji.

Teorie verbální inspirace

Po celá léta mnozí adventisté s. d., včetně některých našich kazatelů a učitelů Bible, zastávali navzdory radám E. G. Whiteové názor verbální inspirace.

Tento názor je téměř mechanický, jestliže úlohu proroka chápe jako poslání stenografa, který zaznamenává ředitelův diktát slovo za slovem. V této představě nemá stenograf žádnou možnost změnit cokoli na tom, co mu bylo nadiktováno – nemůže použít žádná synonyma, nepřipouští se žádná pravopisná chyba.

Tento názor jakoby naznačoval, že Bůh nebo anděl vede jakousi nebeskou rukou prorokovu ruku a usměrňuje ji doslova tak, že každé slovo, každá slabika pochází přímo od Boha. Dle takového

[39] A. W. Spalding: *Pioneer Stories*, s. 206.207, citováno v *The Spirit of Prophecy Treasure Chest*, s. 28.29.

[40] J. N. Loughborough: *Rise and Progress of Seventh-day Adventists*, s. 231–233.

názoru nemá prorok možnost cokoli pozměnit, ani poselství citovat vlastními slovy. Tento názor je přísně, doslova neomylný.

Tento omezený pohled na inspiraci nedává možnost přeložit původní text do jiných jazyků a kromě toho má jiná, mnohem závažnější omezení a nebezpečí.[41]

Přísný verbalista má určitý problém s Mt 27,9.10. Matouš zde dělá něco, co nespočetněkrát udělal každý kazatel a učitel. Matouš pravděpodobně myslí na určité jméno, ale jeho pero omylem zaznamenává jméno jiné. Při aplikaci mesiášského proroctví na Krista přisuzuje toto proroctví Jeremjášovi. Avšak v celé Jeremjášově knize nikde není zmínka o tomto proroctví. Pozorný čtenář postřehne, že Matouš vlastně chtěl připsat toto proroctví Zacharjášovi (Za 11,12.13).

Kdo věří v plnou (myšlenkovou) inspiraci, nemá s touto chybou žádný problém, zatímco verbalista zde naráží na vážnou nesnáz. Dopustil se tohoto omylu při diktátu Matoušova evangelia Bůh?

To není jediný problém pro verbalistu. Bůh Otec třikrát slyšitelně promluvil za doby pozemské služby svého Syna. Poprvé to bylo krátce po Kristově křtu v Jordánu. Problémem je, co vlastně nebeský hlas řekl. Podle Mt 3,17 Otec mluvil ve třetí osobě jednotného čísla: „Toto je můj milý Syn, ve kterém se mi zalíbilo.“ Avšak záznam Markův (Mk 1,11) uvádí Otcova slova ve druhé osobě jednotného čísla: „Ty jsi ten můj milý Syn, v němž se mi dobře zalíbilo.“

Co vlastně Otec řekl? Ten, kdo věří v plenární, myšlenkovou inspiraci (plenarista), nevidí žádný rozpor mezi těmito údaji, které by mohly být problémem. Věří, že inspirovaná je myšlenka, ne přesná slova. Mezi Matoušem a Markem není nesoulad co do podstaty Bohem pronesených slov.

[41] Autor vyjadřuje vděčnost dr. Earle Hilgertovi, který v lednu 1959 přednášel na Teologickém semináři adventistů s. d. „Úvod do Nového zákona“, z něhož zde čerpáme.

Dalším problémem pro verbalistu je nápis, který byl na Pilátův rozkaz dán na Kristův kříž. Co oznamoval tento nápis? Čtyři evangelisté uvádějí čtyři mírně odlišné nápisy. Který byl správný? Plenaristovi na tom nezáleží, ale pro verbalistu je to dilema. Na skutečnosti nic nemění, že nápis byl ve třech jazycích (latinsky, řecky a hebrejsky), protože máme čtyři odlišná znění, ne tři!

U Matouše a Lukáše nacházíme však další problém pro přísného verbalistu v tom, jak zaznamenávají kázání na hoře. Nikdo dnes neslyší ani nečte skutečné kázání na hoře. Kniha E. G. Whiteové „Myšlenky z hory blahoslavenství" se pravděpodobně nejvíce přibližuje úplnému záznamu o kázání, které vlastně trvalo celý den.

Matouš v 5. – 7. kapitole svého evangelia jednoduše zaznamenává určitý náčrt tohoto proslovu. Lukáš je ještě stručnější. Kdybychom měli jen Lukášovo evangelium, ani bychom se nedověděli, že Kristus pronesl nějaké kázání na hoře. Lukáš totiž části tohoto proslovu zasouvá do souvislostí, jak to vyhovuje jeho záměru.

Abychom pochopili, proč se s touto látkou takto zacházelo, musíme uznat, že Matouš psal Židům, kteří rádi poslouchali kázání. Proto použil jakousi formu kázání (vlastně jen jeho náčrt), aby naznačil Ježíšovy myšlenky z tohoto nedostižného projevu, který je podle názoru některých možno nazvat chartou nebo ústavou křesťanské církve.

Naproti tomu Lukáš psal Řekům, kteří v proslovech jako takových neměli velkou zálibu. Místo toho více uvažovali. Proto Lukáš použil myšlenky z kázání na hoře evangelizačně, trošku tam a trošku jinde, aby to sloužilo jeho záměru, jaký měl s posluchači a čtenáři.

Pro plenaristu tento přístup není žádným problémem, protože za inspirované pokládá myšlenky. Avšak přísný verbalista zde má velké těžkosti. Kdo má pravdu? Bylo to kázání, nebo ne? Vyvstává mnoho otázek, ale je na ně málo odpovědí.

Mohli bychom uvést jiné ilustrace, jako např. Matoušovo pořadí Kristových zázraků, které je do určité míry odlišné od pořadí v evangeliu Lukáše. Tyto problémy nechávají přísného verbalistu ve skutečném dilematu. Musíme ho však v tom zatím nechat a přejít k plenární (myšlenkové) teorii inspirace.

Teorie plenární (myšlenkové) inspirace

Na rozdíl od stanoviska verbální inspirace teorie plenární inspirace tvrdí, že inspirovány jsou spíše myšlenky než slova. Plenární názor se nemusí zabývat problémy, které trápí verbalistu. Pro adventistu s. d. má tento názor ještě další výhodu v tom, že ho přijala a obhajovala E. G. Whiteová.[42]

Přezkoumejme nyní podrobněji způsob, jakým E. G. Whiteová vysvětluje své názory. Tyto názory si pochvalují i někteří neadventističtí teologové jako nejsrozumitelnější a nejstručnější výroky, jaké o plenární inspiraci byly zveřejněny.

1. *Záměr inspirace.* E. G. Whiteová používá dvě zajímavé analogie k ilustraci záměru inspirace. Především připodobňuje inspiraci k jakési mapě, průvodci či náčrtu pro lidstvo. Cílem této mapy je ukázat slabým, bloudícím, smrtelným lidem cestu do nebe, aby nikdy nemuseli zabloudit.[43] Dále přirovnává inspiraci ke „skrytému pokladu" nebo k vzácným drahokamům, které je možno odhalit usilovným hledáním a kopáním.[44] Závěrem E. G. Whiteová poznamenává, že nikdo nikdy nemusí zahynout proto, že by neměl toto nejdůležitější poučení, když samozřejmě svévolně nezůstává slepý.[45]

2. *Lidský prvek.* E. G. Whiteová uznávala existenci lidského prvku. Bůh svěřil přípravu svého Slova smrtelným lidem,[46] čímž v ur-

[42] 1 SM, s. 15–23.
[43] 1 SM, s. 15–16.
[44] 1 SM, s. 16.
[45] 1 SM, s. 18.
[46] 1 SM, s. 16.

čitém smyslu způsobil problémy sám sobě. Proč? Protože „všechno lidské je nedokonalé“.[47]

Když museli bibličtí pisatelé vyjádřit své myšlenky lidskými výrazy, nemohli používat pojmy nějaké velkolepé nadlidské řeči.[48] Nekonečné myšlenky nikdy není možno dokonale vtělit do omezených myšlenkových pojmů.[49] Pán Bůh musí oslovovat lidi nedokonalou řečí, aby naše těžkopádné, přízemní vnímání mohlo pochopit jeho slova.[50]

Jan Kalvín jednou výstižnou analogií naznačil, že Bůh skrze proroky mluvil k nám lidem „řečí nemluvňat“, velmi podobnou projevu mateřského mazlení se s vlastním dítětem v univerzálním jazyku lásky.

3. *Existující rozpory.* E. G. Whiteová na otázku rozporů, omylů a chyb odpověděla přímo. Nenaznačuje, že by byly možné. Říká, že jsou „pravděpodobné“.[51] Výrazněji se však dále snaží poukázat, že všechny tyto omyly dohromady nezmění ani jediné učení a nepřivedou k pádu nikoho, kdo už k němu nemá sklon. Takoví lidé „vyrobí těžkosti i z nejzjevnějších pravd“.[52]

4. *Jedinečné božsko-lidské spojení.* Pavel zřetelně poukázal na to, že „tento poklad máme... v hliněných nádobách“ (2 K 4,7). V této analogii jde o dva prvky: „poklad“ a „hliněné nádoby“. E. G. Whiteová rozvíjí tyto dva prvky především poznámkou, že Desatero je skutečně doslovně inspirované, protože je stylizováno „božsky, a ne lidsky“. Služebnice Páně potom zajímavě pokračuje: „Avšak Písmo se svými Bohem danými pravdami vyjádřenými lidskou řečí, představuje určité spojení božského a lidského prvku. Takové spojení existovalo v přirozenosti Krista, který byl Synem Božím

[47] 1 SM, s. 20.
[48] 1 SM, s. 19.20.
[49] 1 SM, s. 22.
[50] 1 SM, s. 22.
[51] 1 SM, s. 16.
[52] 1 SM, s. 16.

i Synem člověka. O Písmu tedy platí to, co platí o Kristu, že Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi."[53]

E. G. Whiteová komentuje dále, že „v Božím díle pro vykoupení člověka je spojeno božství a člověčenství" a upřesňuje: „Spojení božského a lidského, projevené v Kristu, existuje i v Písmu. Všechny zjevené pravdy jsou »vdechnuté od Boha«; a přece jsou vyjádřeny lidskými slovy a přizpůsobeny lidským potřebám."[54]

Pravdy uváděné inspirovanými pisateli, jsou tedy všechny inspirovaným pokladem. Avšak lidský prvek, „lidská řeč", je lidskou nádobou, tj. obalem.

Earle Hilgert naznačil, že lidský aspekt inspirovaných spisů, starších i dnešních, se projevuje pěti odlišnými způsoby:

a) *Pisatel se vyjadřuje svým vlastním stylem.* Písmo má ve svých různých knihách větší stylistické odchylky.
b) *Pisatel se vyjadřuje na vlastní úrovni svých literárních schopností.* Např. větná stavba knihy Zjevení je nevypracovaná. Jan spojuje své myšlenky spojkou „a" jako šňůrou, kterou bychom spojili vozíky vláčku. Stylisticky je tato kniha jednoduchá, není vznešená. Její autor byl rybář, jehož po tři roky vzdělával Pán Ježíš. Jan dostal své vzdělání spíše v rétorice. Na rozdíl od knihy Zjevení epištola Židům má nejvznešenější stylistickou formu. Někteří zastánci vyšší kritiky jsou toho názoru, že autorem tohoto dopisu nebyl Pavel, a to pro používání vyvážených výroků a vět. Avšak Pavel byl nepochybně na úrovni nějakého doktora filozofie z Gamalielovy školy v Jeruzalémě a docela dobře mohl být posluchačem univerzity v Tarsu, dříve než odešel do Jeruzaléma.
c) *Pisatel projevuje svou vlastní osobnost.* Janovo evangelium je možno shrnout do jediného krátkého slova – láska. Tento pojem proniká Janovo evangelium i všechny tři jeho epištoly. Jan byl

[53]GC, s. VI; SC, s. 73.
[54]5 T, s. 747.

proniknut tímto duchem více než kdokoli jiný z apoštolů a nejodevzdaněji se poddával vlivu Kristovy proměňující lásky.[55] Proto obzvláště z jeho epištol vane tento duch lásky.[56] Jeho oblíbeným tématem byla nekonečná láska Kristova.[57]

d) *Pisatel používá i vlastní slova – výrazy podle vlastní volby.* Píše na základě vlastních osobních předpokladů a zkušeností. Lukáš je nazván „milovaným lékařem". A skutečně, kdosi napsal celou knihu o lékařské terminologii použité v Lukášově evangeliu. Lukáš píše jako vnímavý vědec. On jediný ze všech čtyř evangelistů se např. zmiňuje o tom, že Ježíši „vystoupil... pot jako krůpěje krve". Amos mluví jazykem pastýře. A Pavel, vzdělaný ve filozofické metodologii a frazeologii, psal tak, že podle slov rybáře Petra „některým věcem je těžko porozumět" (2 Pt 3,16).[58]

Božská stránka, dílo Ducha svatého, se podle slov T. H. Jemisona projevuje čtverým způsobem. Duch svatý:

a) *osvěcuje mysl*: pisatel je uschopněn pochopit pravdu;
b) *nabádá k přemýšlení*: podněcuje uvažování;
c) *osvěcuje paměť*: prorok je způsobilý připomenout si události a myšlenky;
d) *usměrňuje pozornost na to, co je třeba zaznamenat*: zde jde zvláště o výběr tématu a obsahu.[59]

5. *Verbální inspirace a plenární inspirace.* E. G. Whiteová říká přímo, že inspirována nejsou slova Písma, ale spíše lidé, kteří je napsali. Proroci byli „Božími písaři, ne jeho perem".[60]

[55] DA, s. 250.
[56] SL, s. 68.81.
[57] SL, s. 62.
[58] Earle Hilgert: *Úvod do Nového zákona.* Teologický seminář adventistů s. d. 1959.
[59] T. H. Jemison: *A Prophet Among You.*
[60] 1 SM, s. 21.

Postihujeme zde sémantický problém, kdy určité slovo může pro různé lidi znamenat různý obsah. A přece, je-li pisatel nebo řečník intelektuálně svědomitý, umí obvykle jasně vyjádřit, co pisatel míní.[61] Stejnou pravdu je možno vyjádřit různými způsoby bez podstatného protiřečení.[62]

Lze tedy shrnout: „Inspirace nepůsobí na slova nebo výrazy člověka, ale na člověka samotného, který je pod vlivem Ducha svatého proniknut myšlenkami."[63]

6. *Čím Písmo není:* Písmo nepředstavuje slova, logiku nebo rétoriku Boží.[64] „Bůh se nám v Písmu nepředstavuje jako pisatel."[65] Vždyť Bůh říká, že jeho myšlenky nejsou našimi myšlenkami, ani jeho cesty našimi cestami (Iz 55,8–9). Písmo však odkazuje na Boha jako na svého „původce".[66] Kristus „sám je autorem těchto zjevených pravd".[67]

7. *Totalita.* E. G. Whiteová brala Písmo tak, jak je. Říká: „Věřím jeho výrokům v celku Písma".[68] Své posluchače a čtenáře nabádala, aby „přilnuli k Písmu v jeho znění".[69] Na jiném místě tuto myšlenku doplňuje: „Každá kapitola a každý verš je určitým Božím odkazem člověku."[70]

8. *Boží dohled.* Pán v průběhu staletí zázračně zachoval Písmo v podstatě v jeho dnešní podobě.[71] Vždyť zachování Písma je právě takový zázrak jako jeho inspirace.

---

[61] 1 SM, s. 19.
[62] 1 SM, s. 22.
[63] 1 SM, s. 21.
[64] 1 SM, s. 21.
[65] 1 SM, s. 21.
[66] GC, s. V.
[67] 5 T, s. 710.
[68] 1 SM, s. 17.
[69] 1 SM, s. 18.
[70] 4 T, s. 449.
[71] 1 SM, s. 15.

Jistěže Písmo nevzniklo jako „jediný nepřerušený výrok“. Spíše vznikalo postupem generací, po částech, jak Boží prozřetelnost viděla různé potřeby na různých místech. „Písmo bylo dáno pro praktické záměry.“[72]

Stálý Boží zájem je zřejmý při odevzdávání poselství, při jejich zaznamenávání, ve sbírání knih a vzniku kánonu, jakož i v zachování Písma v průběhu staletí.[73]

9. *Jednota.* Pokud jde o jednotu, dělá E. G. Whiteová zajímavý rozdíl. I když jednota není vždy „zjevná“, existuje zde „duchovní jednota“. A tuto jednotu přirovnává k dlouhé zlaté niti, která se táhne celým Písmem a kterou „osvícený člověk“ odhaluje. Vystopovat však tuto jednotu vyžaduje od zkoumatele trpělivost, uvažování a modlitbu.[74]

V dobách, kdy Anglie vládla na mořích a lodě poháněl spíš vítr než pára nebo nafta, všechny lodě Jeho Veličenstva královského loďstva měly lano, ve kterém bylo po celé délce vetkáno karmínové vlákno. Toto vlákno mělo dvojí účel: v případě krádeže se dalo lehce rozeznat a bylo také ujištěním pro námořníky (jejichž život často závisel na kvalitě používaného lana), že mají lano nejlepší.

Použijeme-li tuto analogii na Písmo, potom Ježíšova krev je tím karmínovým vláknem, které se táhne celým Písmem. Podle Jemisona se touto jednotou vyznačuje nejméně pět oblastí:

a) Záměr: příběh plánu spasení
b) Téma: Ježíš, kříž, koruna
c) Soulad učení: učení Starého i Nového zákona se shoduje a doplňuje
d) Rozvoj: stálý pokrok od stvoření k pádu, k vykoupení až ke konečné obnově

[72] 1 SM, s. 20.
[73] T. H. Jemison: *Christian Beliefs.* 1959, s. 22.
[74] 1 SM, s. 20.

e) Koordinace proroctví: zřejmé působení téhož svatého Ducha[75]

10. *Stupně inspirace.* E. G. Whiteová říká dostatečně jasně, že křesťan nemá tvrdit, že jedna část Písma je inspirována a druhá ne, ani že mezi různými knihami Písma jsou různé stupně inspirace. Pán Bůh k takové práci nikoho nepovolal a neinspiroval.[76]

Teorie „inspirace ze setkání"[77]

Třetí názor na inspiraci bývá označován různě: *neoortodoxie*, *existencializmus* (náboženský) nebo *setkání* (na základě nejvýznamnějšího slova z této oblasti). Tento názor se opírá alespoň částečně o filozofickou koncepci „JÁ-TY" Martina Bubera. Prozkoumejme nyní tři základní zásady nebo postuláty této teorie:

Inspirace spíše subjektivní než objektivní

1. *Inspirace je samou svou přirozeností spíše subjektivní než objektivní.* I když se verbalistický a plenaristický názor od sebe úplně liší (podle prvního spočívá inspirace v přesnosti použitých slov, zatímco u druhého spočívá v prorokem vyjádřené myšlence), oba názory jsou si v jednom podobné: oba tvrdí, že inspirace je v podstatě spíše objektivní než subjektivní.

Až do konce minulého století se celý křesťanský svět opíral o tato dvě zásadní stanoviska. Potom přišel Martin Buber (spíše filozof než teolog), který pomohl rozvinout novou teorii inspirace. Podle této teorie je inspirace mezi jiným samou svou podstatou inherentně spíše subjektivní než objektivní. Co to prakticky znamená?

Zjevení (nebo inspirace) podle teologie „setkání" je zkušenost, ke které dochází při setkání „JÁ-TY" mezi prorokem a Bohem. Je

[75] T. H. Jemison: *Christian Beliefs.* 1959, s. 17.

[76] 1 SM, s. 23.

[77] Za mnohé myšlenky v tomto úseku autor vděčí těmto dvěma dílům: John L. Robertson: *The Challenge to God's Word.* a Raoul Dederen: *Toward a Seventh-day Adventist Theology of Revelation-Inspiration.* 1974.

to tedy především *zkušenost*, při níž nedochází k žádnému informativnímu oznámení.

Pro teologa setkání je zjevení „osobním sebeodhalením Boha člověku, ne oznámením, sdělením pravd o Bohu.... setkáním JÁ--TY s Bohem, přičemž je Bůh plně přítomen ve vědomí proroka", jak to výstižně formuloval Raoul Dederen.[78]

V teologii setkání nejde o žádné informační sdělení. Bůh nepromluví slovo. V tomto jedinečném vztahu nedochází k žádnému výroku o pravdě jakéhokoli druhu. Pravda se zde nechápe jako koncepční záležitost v nějakém objektivním smyslu, ale jako experimentální záležitost ve smyslu subjektivním.

Teolog setkání může v této souvislosti sice namítat, že určitý obsah zde je. Tímto obsahem však není oznámení nějakého pojmu o Bohu, ale spíše oznámení Někoho-Boha samého, obracejícího se na nitro jednotlivého křesťana a vyzývajícího k osobní smluvní odpovědi.

Zjevení je nakonec pro teologa setkání plným zjevením Boha plnému vědomí proroka. V této zkušenosti nejde o žádné oznamování idejí pravd, pojmů či poselství.

Jak jsme již dříve poznamenali, pisatelé Písma důrazně připomínají, že Bůh mluví obzvlášť a jedině skrze inspirované lidi. Takové výroky, jaké čteme např. v 2 S 23,2: „Duch Hospodinův mluvil skrze mne a řeč jeho jazykem mým vynesena," není možno jednoduše překrucovat.

Otázka krále Sidkijáše adresovaná proroku Jeremjášovi má ústřední význam pro správný biblický názor na inspiraci: „Zda je nějaké slovo od Hospodina?"

To není jen starozákonní názor na inspiraci. Na třech místech v Lukášových Skutcích nacházíme takové výrazy: „Bratři, muselo se splnit slovo Písma, kde Duch svatý už ústy Davidovými mluvil

[78] Raoul Dederen: *Toward a Seventh-day Adventist Theology of Revelation-Inspiration.* 1974.

o Jidášovi...“ (Sk 1,16) „... jak o tom Bůh od věků mluvil ústy svých svatých proroků.“ (Sk 3,21) „Ty jsi skrze Ducha svatého ústy našeho otce Davida, svého služebníka, řekl...“ (Sk 4,25) atd. V 1 Tim 4,1 čteme: „Duch výslovně praví, že...“, a začátek dopisu Židům oznamuje, že když v minulosti Bůh mluvil ústy svatých proroků, v poslední době oslovil lidi přímo skrze svého Syna (Žd 1,1).

Teolog setkání zastává názor, že prorok je *osobně* inspirován (což je pravda), ale že myšlenky a slova proroka jsou spíše jeho vlastní ideje než myšlenky Boží (což není správné).

Teolog setkání dále tvrdí, že prorok je interpret Božího zjevení se v pojmech své doby a že tyto myšlenky mohou být mylné. Vědecky nebo historicky mohou být nepřesné (jako např. Mojžíšův názor o sedmi solárních dnech doslovného stvoření), a přece je proroka možno pokládat za inspirovaného, protože podle tohoto hlediska inspirace nemá nic společného s myšlenkami!

Teolog setkání silně zdůrazňuje kontext (souvislost). Jeho záměrem je ukázat „historickou podmíněnost“ – ideu, že prorok je bezmocnou obětí (jakož i výtvorem) svého okolí, původu, vzdělání a myšlenkového ovzduší.

I když plenarista má také zájem na kontextu, používá jej ke zjištění – pomocí průzkumu historických okolností, za kterých bylo určité poselství dáno –, zda jsou prorokova slova určitou *zásadou* (neměnitelným, neomylným pravidlem lidského jednání), nebo nějakým *návodem* (aplikací určitého principu na zvláštní situaci; v takovém případě se změnou situace může aplikace měnit).

2. *„Obsahuje slovo“ na rozdíl od „je slovem“.* Teolog setkání říká, že Písmo obsahuje Boží slovo, ale že samo o sobě není Božím slovem. Podle tohoto názoru Písmo už není zjevením ve smyslu slova před začátkem 20. století. Není už Božím zjeveným slovem, ale spíše svědectvím o zkušenosti zjevení.

Co do obsahu, dívá se tento názor na Písmo jen jako na pouhý výsledek racionální reflexe (rozumového uvažování) pisatele

o Božím individuálním a osobním sebezjevení prorokovi. Jinak řečeno, Mojžíš nedostal Desatero přímo od Boha a taktéž nedostal ani zvláštní naučení týkající se pozemského svatostánku, jeho zařízení a obřadů.

Teolog setkání tedy nevěří, že myšlenky obsažené v Písmu jsou Božím slovem, jako tomu věří plenarista. Podle plenaristického chápání je inspirace objektivní, tj. něco mimo jedince, čím on je denně souzen. Teolog setkání pokládá Boží slovo za osobní, subjektivní zkušenost – vnitřní zkušenost, která je pozoruhodně mocná a působivá. Podle tohoto názoru je *zkušenost* podstatou Božího slova – ne myšlenky, ideje, názory, objektivní pravda.

Když se prorok pokouší vyjádřit *své vlastní* názory nebo myšlenky popsáním tohoto „božsko-lidského setkání", snaží se podat Boží slovo, jak ho cítí, z nitra. Tuto snahu je možno přirovnat k věřícímu člověku, který v modlitebním shromáždění vydává svědectví o tom, co pro něj Pán Bůh v minulém týdnu vykonal.

Podle teologa setkání je *prorok spíše inspirován v srdci než v hlavě.* Kdo tedy slyší nebo čte prorokova slova, má tutéž určitou subjektivní zkušenost. Pravda je proto definována jako zkušenostní. Pro zkoumatele se tedy stává Božím slovem spíše zkušenost, než by Božím slovem mohla být skutečná slova, témata a názory vyjádřené prorokem.

Plenarista neznevažuje zkušenost v životě křesťana. Sama E. G. Whiteová nejméně třináctkrát používá výraz *náboženství zkušenosti*. Lidská zkušenost však nikdy nenahradí objektivní Boží slovo, které samo určuje platnost *každé* zkušenosti.[79]

3. *Rozdíl kvantitativní, ne kvalitativní.* Podle teologa setkání je nakonec inspirován *každý*. Prorok má vyšší stupeň inspirace než ostatní lidé.

Jde zde o problém *odlišnosti stupně a odlišnosti druhu.* Podle tohoto názoru má prorok vyšší stupeň inspirace než průměrní lidé.

[79] 5 T, s. 512.

Prorokova, kazatelova nebo politikova výřečnost může vést lidi k tomu, aby vykonali něco, co by jinak neudělali. Protože takový člověk povznáší lidi, je pokládán za „inspirovaného".

Určitě může existovat nějaký druh světské, neprorocké inspirace. Někdy za „inspirované" pokládáme umělce, sochaře, skladatele nebo výtvarníka. Avšak tato obvyklá, světská inspirace nemá koneckonců nic společného s inspirací prorockou, se kterou se setkáváme v Písmu.

V biblické inspiraci bývá prorok uchvácen viděním. Může ztratit přirozenou sílu, aby mohl přijmout nadpřirozené obdarování. Za proroka, jak jsme už řekli, jako by doslovně dýchal Bůh, protože ve stavu vidění prorok nedýchá. A v tomto stavu prorok přijímá neomylná poselství od Pána.

Obyčejní jednotlivci mohou být pohnuti inspirovanými slovy proroka, jejich život se může od základu změnit k lepšímu. Tato zkušenost však není „inspirací", kterou byli ovládnuti pisatelé Písma i E. G. Whiteová. Při „inspiraci" jiných lidí jde o určitý, jiný *druh* inspirace, než s jakým se setkáváme v Písmu. Je to rozdíl v druhu, ne ve stupni.

Myšlenka odstupňované inspirace, která převládá v teologii setkání, měla v dějinách adventizmu určitou ozvěnu. V roce 1884 tehdejší předseda Generální konference George I. Butler v sérii deseti článků, uveřejněných v časopise Review and Herald, naznačil myšlenku odstupňované inspirace. E. G. Whiteová mu napsala káravý dopis,[80] v němž téměř sarkasticky poukázala na to, že Pán Bůh neinspiroval tuto sérii přednášek o inspiraci a neschválil šíření takových názorů ani v sanatoriu ani ve škole ani v nakladatelství v Battle Creek.

[80] Dopis 12, 1889. Citováno v 1 SM, s. 23.

Významný rozdíl

Čtenář si teď může trošku netrpělivě říct: „Jaký je vlastně praktický rozdíl v tom, jaké stanovisko zastávám?“ Rozdíl je velký. Povšimněme si některých významných důsledků, vyplývajících z názorů teologie setkání:

1. Písmo už není nositelem věčných pravd. Není už věroučnou knihou. Redukuje se jen na pouhé svědectví o „božsko-lidském setkání“ mezi Bohem a prorokem. Písmo už není souhrnem pravd OD BOHA nebo pravd O BOHU. Stává se pouhým osobním názorem proroka, vyjadřujícím vlastní subjektivní reakci na krajně subjektivní zkušenost.

2. *Čtenář* prorockých slov se tedy stává autoritou, rozhodčím, který určuje, co (pro něj) je inspirováno a co není. Písmo čte kriticky, ale není nucen věřit tomu, co říká zásadně (v principu), pojmově, ale spíše, jaký význam podle jeho výkladu pro něj má. Rozhoduje, zda určitý výrok má přijmout v nominální hodnotě, nebo zda jej vůbec má přijmout.

Čtenářova subjektivní zkušenost se stává kritériem, normou toho, co jako závazné pro svůj život a zkušenost přijme a co jako nezávazné zavrhne.

Avšak, když není žádné objektivní zjevení jako kritérium, potom nemá člověk možnost hodnotit vlastní zkušenost, nemůže určit, zda tato zkušenost pochází od Ducha svatého, nebo od nějakého ducha nesvatého. Nestačí jen jednoduše říct, že zkušenost člověka je „sebeautentizující“. Pronikavě to komentoval John Robertson, když řekl, že „může být i sebeklamná“.

3. Subjektivní názor je určitým překroucením. Překrucuje náležité, legitimní místo kontextu. Překrucuje také náležité místo zkušenosti tím, že ji činí kritériem autentičnosti. Subjektivní názor zdůrazňuje „autonomnost historické podmíněnosti“ a demytologizaci proroka činí nutným předpokladem současného porozumě-

ní. Dále překrucuje pravou prorockou inspiraci tím, že jí vnucuje představu odstupňované inspirace jako ústřední kategorie.

4. Praktickým důsledkem názoru teologa setkání je přijetí těchto teologických stanovisek:

a) Stvoření podle knihy Genesis není ani doslovné, ani vědecké. Přijatelnějším se stává evoluční názor, přičemž obsah knihy Genesis je jen pouhým záznamem zajímavě podivných myšlenek Mojžíšovy doby.
b) Pokud jde o Kristovo vtělení, Ježíš podle této teologie nebyl skutečně nějakou božsko-lidskou bytostí. Byl jen člověkem. Názor teologa setkání navrhuje nadpřirozené události, jakou je narození z panny, zázraky v jejich obvyklé definici.

5. V otázkách démonologie v Písmu jsou podle názoru teologa setkání zaznamenány jen obvyklé názory určité doby, kdy se všeobecně, ale nesprávně věřilo, že démoni mají fyzická těla určitých nešťastných lidských obětí. „Dnes víme," poznamená teolog setkání, „že všechny duševní choroby jsou zapříčiněny vnějšími podmínkami, jako jsou chemická nerovnováha a nepříznivé prostředí, ale ne působením duchů."

Zastánci plenární (myšlenkové) inspirace mohou jistě souhlasit, že určité duševní choroby (snad mnohé z nich) jsou způsobeny vnějšími, ne nadpřirozenými příčinami, ale nemůže přijmout názor, který tvrdí, že *všechny* duševní choroby jsou následkem těchto příčin. Autor tohoto pojednání získal za své dvanáctileté misijní služby mnoho zkušenosti, aby mohl věřit opaku.

V poslední analýze tedy subjektivistický názor teologa setkání na inspiraci je nakonec popřením „víry jednou dané svatým". Je to chytrácká náhrada „chytrácky vymyšlených bajek" za neomylné zjevení pravdy dané Bohem prostřednictvím božsky (a objektivně) inspirovaných proroků. Ti, kteří přijímají tento názor, riskují ztrátu věčného života.

4. Účel inspirace a zjevení

Leslie Hardinge, známý vysokoškolský profesor Církve adventistů s. d., jednou velmi výstižně řekl: „Bez analogie se nedá správně vyučovat." Nejpůsobivější naučení v Písmu nebo kdekoli jinde se uskutečňuje pomocí metafory a podobenství. Povšimněme si především dvou zajímavých pomocných metafor, které bibličtí pisatelé používají v Novém zákoně, abychom lépe pochopili účel inspirace a zjevení.

Dvě biblické metafory

1. Apoštol Pavel opětovně mluví o prorocké inspiraci jako o daru Ducha svatého – jednom z tzv. „duchovních darů" (Ef 4; 1 K 12).

Člověk může dostat mnoho různých darů. Některé dary jsou neužitečné, ba dokonce překážejí. Avšak nejhodnotnější dary, jaké jsem kdy dostal, byly buď užitečné – pomáhaly mi v každodenním běžném životě (jako např. pero, aktovka, psací stroj) –, nebo to byly dary z lásky, u kterých pohnutka daleko přesahovala vlastní bezprostřední hodnotu daru. Tímto citem umocněný dar nabyl cenu, kterou by jinak neměl.

O daru proroctví je možno říct totéž. Pro někoho je neužitečný. Pro jiné je stálou překážkou nebo zábranou, protože opětovně narušuje jejich způsob života, když se opravdu dotýká podrobností každodenní existence. Tělesné srdce houževnatě odporuje zábranám pocházejícím z inspirovaného zjevení.

Volba metafory „dar" je šťastná, když mluvíme o otázce inspirace a zjevení. Účelem tohoto daru je povýšit dílo služby Boží církve – posílit a usměrňovat církev (Ef 4,12–15). V této souvislosti si povšimněme zvláště čtverého záměru tohoto daru:

a) *Zdokonalování svatých* (abychom mohli dospět ke Kristově plnosti).
b) *Sjednocení svatých* (aby v Kristově těle nebylo žádné rozdělení, viz 1 K 12,25).

c) *Vzdělávání svatých* (inspirované spisy vyučují, napomínají, napravují a vedou k spravedlnosti, viz 2 Tm 3,16).
d) *Utvrzení svatých* (aby měli kotvu, která by je zachránila před každým vlnobitím učení).

Apoštol Petr přidává druhou metaforu. Vlastně si ji vypůjčuje z jednoho Davidova žalmu. Prorocká inspirace se mu jeví jako světlo, které svítí na temném místě, s praktickým a užitečným posláním – chránit nás před pádem (2 Pt 1,19). Téměř dva tisíce let předtím přirovnal David Boží slovo ke „svíci" pro jeho nohy a ke „světlu" osvěcujícímu cestu (Ž 119,105). Jakožto „světlo" má prorocká inspirace dvojí hodnotné poslání:

a) Jedním z hlavních záměrů prorockých spisů (i když určitě není jejich jediným posláním) je odhalit budoucí události. Zjevení nám takto pomáhá patřičně se připravit na přicházející události a uschopňuje nás, abychom k nim mohli zaujmout konstruktivní stanovisko, až přijdou (viz Zj 1,1.2; 22,6; J 16,13; 13,19; 14,29; Da 2,28; Am 3,7).

   Avšak méně zřejmým důvodem zahrnutí prorockého prvku do Písma je vyvýšit božský původ bible, ukázat, že Bůh je jejím původcem. Smrtelní lidé neumějí předpovědět ani na několik okamžiků dopředu, co se stane. Bůh však může předpovídat, co se stane v dalekých staletích. Tuto funkci inspirace měl zvláště na zřeteli prorok Izajáš (Iz 41,21–23; 42,9; 43,9; 44,7.8; 45,3.21.22; 46,9.10).

b) Stejně důležitá je funkce zjevení jako světla, které má chránit věřícího. Inspirované spisy jsou určitým světlem, které ozřejmuje satanovy záměry a jeho metodologii na dosažení vlastních cílů. Je pravda, že „kde není zjevení, pustne lid" (Př 29,18).

Závěr

Poznali jsme, že inspirace je určitým procesem, ve kterém Bůh jedinečně oznamuje věčně důležité pravdy skrze „své služebníky proroky“, kteří „mnohokrát a rozličnými způsoby“ mluvili ke svým současníkům i k těm, kteří přijdou po nich, aby jim pomohli pochopit Boží smýšlení a vůli s nimi.

Zvláště my, kteří žijeme v těchto závěrečných časech pozemských dějin, naléhavě potřebujeme pochopit, jak tento fenomén působí, abychom nejen rozumově chápali, co nám Bůh chce říct, ale abychom se též vyhnuli nebezpečím a osidlům plynoucím z nesprávných názorů.

Pavlovo napomenutí svatým novozákonní doby „Plamen Ducha nezhášejte, prorockými dary nepohrdejte. Všecko zkoumejte, dobrého se držte.“ (1 Te 5,19–21) je jen ozvěnou starozákonní rady krále Jóšafata: „Věřte Božím prorokům a bude vás provázet zdar.“ (2 Pa 20,20).

Druhá část

Může se pravý prorok mýlit?

Instrukční cíle

Po prostudování druhé části tohoto dálkového vzdělávacího minikurzu máme být schopni:

1. dělat rozdíl mezi dvěma převládajícími teoriemi (tzv. teorií „svěrací kazajky“ a teorií „intervenční“) co se týká podstaty „větší jistoty“ prorockého výroku a poznat výhodu i nevýhodu každé z nich;
2. chápat dva důvody, pro které byli berojští křesťané v Pavlově době označeni za lidi „šlechetnějšího smýšlení“ než jejich spoluvěřící v Tesalonice, a chápat význam toho pro dnešní praktické křesťanství;
3. chápat důležitost správné metody hodnocení duchovní pravdy (a stejného, avšak opačného nebezpečí použití nesprávných metod);
4. chápat, jak a proč omylnost v životě proroka neoslabuje jeho prorocké výroky;
5. chápat, jak a proč nesplněné proroctví samo o sobě ještě neznehodnocuje pravost (autentičnost) toho, kdo tvrdí, že má prorocký dar;
6. chápat, jak a proč rozpory bezvýznamné povahy v učení proroka neznehodnocují

a) oprávněnost (legitimnost) proroka ani
b) platnost autority jeho výroků;

7. chápat, jak a proč Bůh napravuje poznané závažnější omyly v učení pravých proroků (omyly, které jsou důsledkem prorokovy chybující lidské přirozenosti), aby Boží církev ani její členové a její učení neutrpěli žádnou trvalou škodu.

Úvod

Mysli i srdce mnoha evangelických křesťanů dnes znepokojuje problém „spolehlivosti" a „neomylnosti" zvláště v otázkách týkajících se prorocké inspirace. Mnoho se diskutuje o sémantických úvahách,[81] což souvisí spíše s verbálním, doslovným názorem na inspiraci. Při tom všem je třeba klást důležité otázky a odpovídat na ně, jako např.: Může se pravý prorok vůbec mýlit? Musí pravý prorok vůbec změnit něco na tom, co napsal nebo řekl?

Webster definuje výraz *neomylný* (infallible) jako „1. neschopný omylu; neklamný; 2. nezavádějící; jistý; 3. bez bludu při definování věroučných a mravoučných článků."[82] Dále definuje výraz *bezchybný* jako „bez omylu; neomylný".[83]

Problém prorocké neomylnosti vyvstává proto, že Písmo si nárokuje větší spolehlivost než jiné literární plody lidských autorů.

Už v první části jsme citovali slova: „Každé písmo je vdechnuté od Boha." (2 Tm 3,16) „Nepřipouští samovolný výklad", protože jeho poselství nepochází ze soukromé iniciativy, ani není výsledkem soukromé tvorby, protože „Duchem svatým vedeni mluvili svatí Boží lidé" (2 Pt 1,21). Proto Petr připomíná, že děláme dobře, když „se ho držíme" (2 Pt 1,19).

[81] Viz úvodník „Rhetoric about Inerrancy: The Truth of the Matter." In: *Christianity Today* XXV, č. 15 (4. 9. 1981), s. 16–19, kvůli nedávné vyrovnané a krajně užitečné diskusi o různých stanoviscích a stoupencích.
[82] *Webster's New Collegiate Dictionary.* 1976, s. 590.
[83] *Webster's New Collegiate Dictionary.* 1976, s. 589.

V dopise, který je možno označit za první novozákonní spis, Pavel ve stejném duchu jako výše uvedená Petrova slova napomínal tesalonické křesťany: „Plamen Ducha nezhášejte! Proroctvím nepohrdejte! Všechno zkoumejte, dobrého se držte!“ (1 Te 5,19–21)

Proč? Petr odpovídá: Máme „přepevné“ slovo prorockých spisů (2 Pt 1,19). Někteří z dnešních překladatelů tlumočí tento výraz takto: slovo prorockých pisatelů je „jistější“ (NIV), „spolehlivější“ (ARV), „ještě spolehlivější“,[84] „ještě pevnější“,[85] „potvrzené“ (KJV), „opětovně potvrzené“[86] a „plněji zaručené“.[87]

Otázkou tedy není jedinečnost inspirovaných spisů v tom smyslu, že jsou „spolehlivější“ než spisy neinspirované. Spíše jde o to, co je podstatou této „větší spolehlivosti“. V jakém smyslu jsou tyto spisy „spolehlivější“?

K řešení této otázky existuje v kruzích evangelických křesťanů i mezi adventisty s. d. více možných analogických přístupů:

1. *Teorie „svěrací kazajky“.* Podle tohoto názoru je kontrola Ducha svatého nad prorokem po dobu inspiračního procesu tak přísná a důkladná, že prorok nemá možnost dopustit se žádného omylu.

Toto stanovisko dobře ilustrují slova jistého adventistického evangelisty, který v přednášce pro neadventisty vysvětluje dílo E. G. Whiteové takto: „Mimochodem, předpovědi E. G. Whiteové byly až do této minuty vždy správné. Okultisté rádi mluví o svém dosaženém průměru. Jsou pyšní, když dosáhnou 75 nebo 80 % správnosti. Umíme si představit Božího proroka s nějakou »průměrnou« pravdivostí? Jistě ne. Boží prorok je buď stoprocentně pravdivý, nebo pravdivý vůbec není. A další věc. Boží prorok nemění svůj názor. Domnívám se, že začínáte vidět rozdíl mezi prorokem – pravým prorokem – a okultistou.“

[84] *Confraternity New Testament.* The New Testament of Our Lord and Saviour Jesus Christ. Přeloženo z latinské Vulgaty.
[85] *The Amplified Bible.*
[86] The Holy Bible. The Berkeley Version in Modern English.
[87] The New Testament. An American Translation. E. J. Goodspeed.

Z uvedeného vyplývá trojí: (a) Pravý prorok má PAQ (Prophetic Accuracy Quotient, tj. stupeň prorocké přesnosti) 100 %, zatímco okultisté (a falešní proroci) dosahují příznačně jen 75 až 80 %. (b) Když určitý Boží prorok není vždy stoprocentně pravdivý, potom není *nikdy* pravdivý. (c) Pravý prorok se nemusí nikdy vracet ani měnit cokoli z toho, co ve svém prorockém úřadu napsal nebo řekl.

Toto stanovisko má mnoho společného se základní filozofií inspirace zastávanou autorem jistého populárního životopisu E. G. Whiteové z doby před několika lety:

„Pravý prorok není okultista, pracující pomocí nějaké duševní nebo »duchovní« opory, ale je to někdo, kdo nemá žádný *stupeň svobody* ani při ladění ani při kontrolování prorockých impulzů či prorockých signálů. Tyto impulzy dává prorokově vědomé mysli nadpřirozená osobní bytost, která zná absolutně minulost i budoucnost, nepřipouštějíc žádný omyl ani lidský chybný výpočet.“[88] Jak uvidíme dále, takové stanovisko má vážné problémy a důsledky, ať už jde o Písmo nebo o spisy E. G. Whiteové.

2. *Teorie „intervenční“*. Tento názor tvrdí, že když se Boží prorok ve své lidské přirozenosti zmýlí tak, že by omyl mohl vážně poškodit (a) usměrnění Boží církve, (b) věčné určení člověka nebo (c) čistotu učení, potom (a jedině potom) Duch svatý okamžitě vede proroka k nápravě omylu, aby nedošlo k žádné trvalé škodě.

Toto stanovisko je možno uvést do souladu s objektivní realitou Písma i se spisy Ducha prorockého (E. G. Whiteové). Dříve však, než prozkoumáme tyto dvě teorie, měli bychom nejprve přezkoumat povahu a zdroj náboženské víry.

Zde jsou na místě dvě naléhavé otázky: (1) Které ze dvou uvedených teorií věříš? (Nebo máš snad nějakou třetí teorii?) (2) Proč jí věříš? Tato druhá otázka může být ještě důležitější než první.

[88] Rene Noorbergen: *Ellen G. White: Prophet of Destiny.* 1972, s. 21.

Zakládá se tato tvá víra na *pramenové věrohodnosti* – některý oblíbený kazatel, biblický učitel nebo biblický učenec, kterého si vysoce vážíš, zaujal toto stanovisko a ty z úcty k této osobě jsi nekriticky přijal, co ti řekli? Nebo věříš proto, že jsi k svému stanovisku dospěl *objektivním hodnocením*?

V Pavlově době se o berojských křesťanech říkalo, že jsou „šlechetnějšího smýšlení" než jejich spoluvěřící v Tesalonice, a to ze dvou velmi zajímavých důvodů, které pro nás v této souvislosti mají velký význam:

1. Berojští křesťané přijali Pavlova slova „velmi ochotně". To znamená, že byli ochotní přijmout nové světlo. Myšlenkově se neuzavírali.
2. „Každý den zkoumali Písma, zda je to skutečně tak." (Sk 17,11) To znamená, že zvěst zvažovali dříve, než ji přijali. Nepřijímali tedy lehkověrně, nekriticky, co jim bylo řečeno, aniž by si to byli osobně ověřili v Božím slovu.

Pavel by si býval mohl dovolit říct Berojským: „Já jsem nejen inspirovaný Boží prorok, ale mám i nejvyšší duchovní dar – dar apoštolství. Nemusíte si tedy ověřovat to, co jsem vám řekl. Můžete věřit mému slovu, protože mám nejvyšší autoritu od Boha zde na zemi."

Nic takového jim apoštol Pavel neřekl. Místo toho je pochválil, že nepřijímají jeho slovo lehkověrně, ale že si ho ověřují dávnými inspirovanými spisy.

Potvrzení pravdy

Jak bychom měli potvrzovat pravdu? Počítáním hlav a přijetím stanoviska, které získá největší počet abonentů? To sotva.

Jakým způsobem je možno nejlépe zjistit denní dobu? Zeptáte se někoho: „Kolik je hodin?" A on vám řekne: „Je 15 hodin 10 minut." Jak zjistíte, že je to správný čas? Když se náhodně zeptáte více jednotlivců, kolik je hodin, můžete dostat tolik různých odpo-

vědí, kolik lidí s hodinkami jste se zeptali. A co víc, každý, koho se zeptáte, bude pravděpodobně předpokládat, že z různých možných údajů jen jeho čas je správný.

Mnohé společnosti mají určité telefonní číslo, které si můžete vytočit, když chcete vědět přesný čas. Některé rozhlasové a televizní sítě mají signál, který je možno slyšet přesně v hodinu nastavenou na hlavního oznamovatele udávajícího zvuková písmena stanice.

Ověřování času nemusí být pro většinu z nás žádným zvláštním problémem. Příliš nám nemusí záležet na minutovém nebo dvouminutovém časovém rozdílu. Ale ověření duchovní pravdy může mít význam pro věčnost.

A jak si ověřujete pravdu? Zde je vhodná odpověď J. B. Bossueta, francouzského biskupa a dvorního kazatele Ludvíka XIV. ze 17. století. Král Ludvík byl velkým milovníkem divadla. Často musel mít představení na svém dvoře. Bossuet byl naproti tomu velmi známým odpůrcem divadla, které pokládal za překážku rozvoje křesťanského charakteru a za ďáblův nástroj.

Jednoho dne, údajně v době přestávky dvorního představení, se král Ludvík ohlédl a viděl nedaleko biskupa Bossueta. Zavolal na něj: „Můj biskupe, co si myslíte o divadle?“ Dvořané užasli, protože znali názory obou těchto mužů. Uvědomili si také nebezpečí, které by mohlo stihnout mínění odporující královu náhledu. V nejlepším případě může být trestem vyhnanství (úděl pro podobné patolízaly skoro horší než smrt), v případě nejhorším to může být gilotina.

Všichni očekávali biskupovu odpověď se zatajeným dechem a byli zvědaví, zda najde východisko z těžké situace (věděli, že je lépe být živým zbabělcem než mrtvým hrdinou), nebo zda vyjádří přesvědčení svého srdce bez ohledu na následky.

Bossuet důstojně přistoupil k tomuto „slunečnímu králi“, poklekl před ním a velmi zdvořile řekl: „Pane, ptal jste se, co si mys-

lím o divadle. Řeknu vám, pane, co si myslím. Některé významné osobnosti jsou pro ně... a některé významné důvody jsou proti němu!“

Podobně je možno vyjádřit i teorii „svěrací kazajky“ ohledně „větší jistoty“: Některé významné osobnosti jsou pro ni, ale některé významné důvody stojí proti ní. Jak se rozhodneš? Ověřování je potenciálně namáhavý proces, protože skutečnosti nás někdy nutí změnit dlouho zastávané a velmi oblíbené názory. Avšak ověřování je rozumovou nutností pro každého, pro koho je pravda tak důležitá jako sám život.

Pro každého z nás je důležité, abychom poznali, *čemu věříme*, jakož i *proč* tomu věříme.

V první části tohoto pojednání jsme uvedli Pavlův výrok, že „tento poklad máme v hliněných nádobách“ (2 K 4,7), a také výrok E. G. Whiteové, že „v Božím díle pro vykoupení člověka jde o spojení božské přirozenosti s přirozeností lidskou“.[89] Pán Ježíš byl Syn Boží i Syn člověka, a totéž spojení božské a lidské přirozenosti existuje i v Písmu. „Poklad“ pozůstává z Bohem zjevených a inspirovaných pravd. „Hliněné nádoby“ – lidský obal – to jsou slova, kterými se lidé rozhodují oznámit božskou pravdu.[90]

„Poklad“, tj. Bohem daná pravda nebo poselství, není jen „neomylným zjevením Boží vůle“, ale je pro křesťana i „autoritativní“,[91] normativní a závazný. Když komentovala otázku neomylnosti, E. G. Whiteová napsala: „Bůh jediný je neomylný.“[92] „Člověk je omylný, ale Boží slovo je neomylné.“[93]

[89] 5 T, s. 747.
[90] GC, s. VII.
[91] 1 SM, s. 37.
[92] 1 SM, s. 37.
[93] 1 SM, s. 416.

Ohledně „hliněné nádoby“, lidské stránky rovnice, E. G. Whiteová dodala: „Všechno lidské je nedokonalé.“[94] „Nikdo není neomylný“.[95]

Někteří lidé se pohoršují nad tím, že ve spisech E. G. Whiteové jsou určité nedostatky. Mezi ně např. řadí její nepřesné počítání Abrahamových spojenců a její počáteční tvrzení, že Pán Bůh přikázal Adamovi a Evě, aby se nedotýkali zakázaného ovoce. Na jiném místě autorka tato slova připisuje Evě. Dále tvrdí, že jen osm lidí dostalo Noeho poselství, čemuž na jiném místě protiřečí její výrok, že více lidí uvěřilo a pomáhalo stavět koráb. Podobně její popis každodenní služby ve starozákonním svatostánku[96] se neshoduje s popisem v pěti knihách Mojžíšových.

Někteří kritici se ptají, zda tyto nedostatky a nepřesnosti, tato zřejmá nespolehlivost není dostatečným důvodem k tomu, aby se její spisy přestaly používat ke zdůvodnění jakéhokoli učení.[97]

Proti prorocké službě E. G. Whiteové nebylo vzneseno žádné obvinění, které by tzv. vyšší kritika nemohla vznést nebo už dříve nevznesla proti knihám Písma, ať už jde o obvinění z nesprávného uvádění skutečností, z citování neinspirovaných spisovatelů (o tomto bodu jsme mluvili už v první části), z nesplněných proroctví nebo z odvolávání dřívějších výroků.

Neklaďme na E. G. Whiteovou větší nároky, než jaké jsme kladli na biblické pisatele, avšak v obou případech ani nároky menší (z důvodů, které podrobněji rozvedeme ve třetí části tohoto pojednání).

Vraťme se nyní k Petrovu přímému výroku: „Máme přepevnou (pevnější) řeč prorockou.“ Zkoumejme postupně životy proroků a potom prorocké výroky, abychom viděli, zda jsme schopni určit, jak tato „větší pevnost“ působí nebo nepůsobí.

[94] 1 SM, s. 20.
[95] TM, s. 376.
[96] PP, s. 754.
[97] R. W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary and on Ellen White.* 1981, s. 52.

1. Neomylnost a osobní život proroka

Důkazy dějin a Písma dosvědčují, že kontrola Ducha svatého nad životem proroků neomezuje jejich svobodu zhřešit. Ve výroku „Všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy“ (Ř 3,23) jsou zřejmě zahrnuti i proroci. Lehce se o tom přesvědčíme, když zkoumáme jednotlivě jejich životy zaznamenané v posvátných spisech a seznámíme se s povahou i rozsahem jejich hříšných přestupků a nedostatků.

Jedním z nejstarších v Písmu vzpomínaných proroků je Abraham (Gn 20,7). Posvátní pisatelé Starého i Nového zákona ho opětovně nazývají otcem věřících a Židé (přes Izáka) i Arabové (přes Izmaela) ho pokládají za svého přímého předka.

Nejenže byl Abraham povolán k tomu, aby se stal otcem nespočetných národů, nejenže měl zvláštní vztah k Bohu, zvýrazněný úkolem a úřadem proroka, ale sám Hospodin ho označil za „svého přítele“ (Iz 41,8; viz také Jk 2,23). V Koránu, který v Arábii napsal Mohamed, je toto označení přeloženo slovy El Khalil. Podle názoru islámských filologů by se toto slovo v arabštině – jazyce známém svými odstíny a jemným významovým odstupňováním – nemělo překládat jednoduchým výrazem „přítel“, ale spíše „velmi zvláštní přítel“.

Jakým člověkem byl tento „velmi zvláštní přítel“ Boží? V Gn 12 se setkáváme s Abrahamem a jeho ženou Sárou v Egyptě. Protože Sára je krásná žena, Abraham se obává, že faraon se nebude ostýchat ho i zabít, jen aby půvabnou Sáru získal pro svůj královský harém. Proto Abraham přemluví Sáru, aby se vydávala za jeho sestru, a ne za jeho manželku.

Sára byla ve skutečnosti Abrahamovou nevlastní sestrou, vyslovila tedy poloviční pravdu. Byla však také jeho celou ženou. Polopravda se tak stala celou lží, protože podvodný byl záměr. Bůh však obdivuhodně zasáhl do situace, aby zachránil život svého pří-

tele, a Abraham se Sárou směli s celým svým majetkem bez těžkostí odejít z Egypta.

V Gn 20 však čteme opět tentýž příběh se stejnými důsledky. Bůh byl dlouho shovívavý i vůči nám. Od proroka bychom však přece jen očekávali trochu vyšší úroveň chování. Jistěže se Abraham měl poučit už z prvního případu, ale nepoučil se, jako se často nepoučíme ani my.

Abraham byl nejen dvojnásobným „královským lhářem", ale zhřešil i tím, že souhlasil se Sářiným návrhem, aby si vzal Agar za svou druhou ženu a tím „pomohl" splnit Boží plán, podle kterého mělo být Abrahamova potomstva jako mořského písku a hvězd na obloze.

Sáře už přešla léta plodnosti (Gn 18,11), a protože nevěřila v možnost Božího zázraku, hledala určité přirozené řešení. Abraham však projevil vážný nedostatek víry, když si vzal za ženu Agar, jednu ze Sářiných služek. Podle Boží vůle měl být Izák „zázračným" dítětem, protože měl být vícerým způsobem určitým předobrazem na Krista. A i když Abrahamovo a Sářino jednání neodporovalo tehdejší kulturní úrovni, přece bylo v rozporu s Božím plánem. Pavel používá tuto ilustraci v dopise Galatským pro alegorické znázornění spasení ze skutků v symbolu Agar, na rozdíl od spasení z víry v symbolu Sáry (Ga 4).

Mimochodem, závažnost Abrahamova nedostatku víry v tomto bodu je podtržena určitým prorockým objasněním poslední doby. Protože Abraham nedůvěřoval, že by mu Bůh mohl dát zázračně dítě, ale místo toho si vzal za ženu Agar, o několik let později byl povolán obětovat Izáka jako lidskou oběť na vrchu Moria. E. G. Whiteová poznamenává: „Kdyby byl obstál v první zkoušce a trpělivě očekával naplnění zaslíbení u Sáry..., nebyl by býval podroben nejtěžší zkoušce, jakou člověk kdy prožíval."[98] Tolik o El Khalilovi, Božím příteli.

[98] 1 SP, s. 98.

Abrahamův vnuk Jákob byl také prorok a i on byl hříšník. Jeho původní jméno znamenalo „lhář" nebo „podvodník" a po obrácení mu bylo změněno na Izrael. V době, kdy se jména dávala rozvážně a cílevědomě, nemohl mít Bůh proroka s podobným jménem.

Připomeňme si dále Davida. Dvakrát o něm v Písmu čteme (jednou ve Starém a jednou v Novém zákoně), že byl „mužem podle Božího srdce" (1 S 13,14; Sk 13,22). A jaký to byl člověk? Nejprve spáchal hřích cizoložství s Bat-šebou a potom ve snaze zastřít svůj čin dal zavraždit jejího muže Urijáše (2 S 11). Je toto nějaké prorocké jednání – obzvláště u člověka tak blízkého Božímu srdci?

Mimochodem, na Abrahamovy a Davidovy zkušenosti se v poslední době odvolávají i někteří pomýlení křesťané, kteří mezi jinými hříchy připouštějí i mnohoženství. Otázka však zní: Byl Abraham Božím přítelem a David mužem podle Božího srdce *pro* své hříchy, nebo spíše i *přes* tyto hříchy?

I když všichni proroci byli hříšníky – a někteří z nich obzvláště výraznými – jejich hříchy nebyly překážkou prorockého daru!

Jeremjáš naříkal a nespravedlivě obviňoval Boha (Jr 12,1; 15,15–18). Jonáš (Jon 1,3) i Elijáš (1 Kr 19) uhýbali od odpovědnosti. A co apoštol Petr? Třikrát zapřel svého Pána neslušnými rybářskými přísahami, které už tři roky neposkvrnily jeho ústa. Pán Ježíš mu odpustil a utvrdil ho v službě evangelia, ba dal mu i dar prorocké inspirace. Žil snad Petr dále mravně bezúhonným, čestným životem? Ani ne. Provinil se hrubým pokrytectvím. Když byl s křesťany z pohanstva, jevil se jako ztělesněné přátelství, avšak v přítomnosti Židů měl plno šovinistických předsudků a nepřál pohanům stejné přívětivé křesťanské společenství, jaké jim přál v soukromí. Byl to tak závažný mravní problém, že apoštol Pavel byl nucen pokárat Petra přímo a veřejně (Ga 2,11–14). A Petr byl prorok.

Co zde říct o E. G. Whiteové? Jednou napsala: „Jen Bůh a nebe jsou neomylní... Nikdy jsem si nedělala nárok na neomylnost. Jen Bůh je neomylný.“[99]

Jistý nedávný kritik obvinil E. G. Whiteovou ze tří údajných hříchů (ne-li zločinů): (1) Dopustila se literární krádeže, když bez udání pramene uváděla citáty ze spisů jiných autorů. (2) Klamala, protože údajně tvrdila, že to, co napsala, pochází z jejího pera. (3) Ona i její manžel James byli nepoctiví, příležitostní ziskuchtivci, píšící pro zabezpečený, vázaný trh za účelem obohacení vlastní rodiny.[100]

Připusťme na chvíli, že by kritikova nejhorší obvinění E. G. Whiteové byla celkem pravdivá. I když tato obvinění byla do podstatných podrobností vyvrácena,[101] v zájmu argumentace předpokládejme alespoň na chvíli to nejhorší. Kdyby E. G. Whiteová byla skutečně takto vinná, mohlo by to zmařit její prorocký dar?

Na tuto otázku pohotově odpovídáme: Ne, nechceme-li současně zmařit i prorocký dar Jonáše, Elijáše, Jeremjáše, Davida a Abrahama, abychom vzpomněli alespoň některých.

Musíme být důslední a k E. G. Whiteové se stavět jako ke kterémukoli prorokovi biblických časů. Když z Bible neodstraňujeme Davidovy žalmy, Jeremjášova a Jonášova proroctví a Petrovy epištoly, potom nemáme právo zavrhovat ani spisy E. G. Whiteové.

Dějiny i Písmo svědčí o tom, že kontrola Ducha svatého nad životem proroků nijak nevylučuje jejich svobodu hřešit, a přece, jejich hříšné skutky neznehodnotily jejich prorocký dar!

V této souvislosti může někdo poznamenat, že Petr neřekl, že máme pevný prorocký život, ale že máme „pevné prorocké slovo“. Co tedy říct o prorokových slovech?

---

[99] 1 SM, s. 37.

[100] John Dart: „Plagiarism Found in Prophet Books.“ In: *Los Angeles Times* (23. 10. 1980), s. 1.3.21.

[101] R. W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary and on Ellen White.* 1981.

2. Neomylnost a prorocká slova proroka

Při zkoumání biblických i dnešních prorockých výroků vyvstávají významné otázky, které se týkají tří kategorií problémů: (1) nesplněná proroctví, (2) omyly z nedůslednosti související s menšími, bezvýznamnými maličkostmi a (3) větší podstatné omyly. Chceme je nyní všechny postupně prozkoumat.

A. Nesplněná proroctví

Před několika měsíci jsem měl sérii studijních přednášek i veřejných shromáždění v jednom z našich vzdělávacích ústavů na pobřeží Atlantiku. Na konci přednášky ve čtvrtek večer mě jistý církevní zaměstnanec této školy požádal o soukromý rozhovor. Pozval jsem ho k sobě do pokoje, kde jsme spolu mluvili přes hodinu.

Jen co se posadil, začal: „Skutečně chci věřit v povolání E. G. Whiteové, že byla pravou Boží prorokyní.“ Z tónu jeho hlasu jsem vycítil, že je nejen upřímný, ale i hluboce znepokojen. „A máš v tom snad nějaké zábrany?“ ptal jsem se. Bez přímé odpovědi na mou otázku pokračoval: „Copak není splnění předpovědí jedním z biblických kritérií pravého proroka?“ „Je,“ usmál jsem se.

„Když jsem v Kalifornii a v Nigérii přednášel o daru proroctví, ve třídách jsme zkoumali čtyři taková zkušební kritéria: (1) Slova proroka, o kterého jde, se musí shodovat s předešlými inspirovanými zjeveními, o kterých víme, že pocházejí od Pána (Iz 8,20). (2) Je třeba použít zkoušku ovoce prorokova života jakož i života těch, kteří ho následují (Mt 7,16.20). (3) Prorok musí svědčit, že Ježíš je božsko-lidský vtělený Boží Syn (1 J 4,1–3). (4) Prorokovy předpovědi se musí splnit.“

Potom jsem bratrovi řekl: „O této poslední zkoušce se Starý zákon zmiňuje dvakrát. Jeremjáš to vidí z pozitivního hlediska: u proroka, který prorokuje pokoj, se pozná jen při splnění prorockého slova, že Hospodin skutečně poslal toho proroka (Jr 28,9). A Mojžíš se o tom zmiňuje z hlediska negativního: jestliže se slovo, které

prorok řekne ve jménu Hospodinově, neuskuteční, nesplní, není to slovo, které vyřkl Hospodin. Prorok to řekl z troufalosti. Neboj se ho (Dt 18,22)!“

Můj přítel klidně odpověděl: „Tak to chápu i já.“ Potom pokračoval: „Co máme však dělat s předpověďmi E. G. Whiteové, které se nesplnily? Například víme, že roku 1856 řekla, že jí byla ukázána určitá skupina našich členů v některém shromáždění. V této souvislosti řekla, že někteří z nich se měli stát potravou pro červy, jiné mělo zastihnout sedm posledních ran a několik se jich mělo dožít Kristova druhého příchodu a měli být proměněni. Žije snad někdo z těch, kteří byli tehdy v onom shromáždění?“

„Jak vím, nikdo z nich už nežije,“ odpověděl jsem. „Poslední z nich zemřel v roce 1937 ve věku 83 let. Jmenoval se William C. White a tehdy, když jeho matka E. G. Whiteová tuto předpověď vyslovila, byl dítětem.“

„To jsem slyšel. Jak to však chápeš ve světle uvedeného biblického kritéria proroka, že jeho předpověď se musí splnit, v opačném případě je to důkaz, že Hospodin skrze něho nehovořil?“

„Chápu to právě tak, jako chápu jiná nesplněná proroctví pravých proroků v Písmu. Mimochodem, chci o tom říct něco víc. Zvykl jsem si však v případě otázek týkajících se prorockého úkolu E. G. Whiteové vést lidi především k Písmu a ukázat jim, jak se situace řeší tam, dříve než zkoumám problém E. G. Whiteové. Vidíš tedy, že ji stavím do světla Písma a ne naopak.“

A tak jsme začali krajně zajímavé studium nesplněných proroctví u pravých, uznávaných proroků Písma. Pravděpodobně nejznámějším příkladem je Jonáš. Po dokončení své nezapomenutelné „podmořské“ plavby v břiše velké ryby šel Jonáš do Ninive splnit Boží rozkaz. Ninive bylo velké město. Obchůzka mu zabrala tři dny. Přicházel s jednoduchým, ale mocným poselstvím: „Ještě čtyřicet dní a Ninive bude vyvráceno.“ (Jon 3,4) V poselství nebyla žádná naděje, žádný kompromis ani žádná podmínka. Po ozná-

mení poselství Jonáš odešel z města a našel si vhodné místo, odkud mohl sledovat zkázu nejodpornějších nepřátel svého národa. Jonáš vášnivě pohrdal tímto lidem, protože Asyřané byli nejbojovnější a nejobávanější ze všech pohanských nepřátel Izraele. Když se zmocnili židovských vojenských zajatců, zaživa z nich stahovali kůži, do krajnosti je mučili a teprve potom je zabili. Když v takových případech nastala smrt, byla vítanou, milosrdnou úlevou. Židé neměli zcela pochopitelně Ninivetské v žádné lásce. I když v Jonášově poselství nebyla žádná vyslovená naděje, Ninivetští (kteří už snad měli nějaké poznání o Bohu ze zvěstování jiných židovských proroků nebo ze čtení židovských prorockých spisů), se rozhodli napravit svůj život. Své pokání vyjádřili kulturním projevem své doby – oblékli se do pytloviny a posypali si hlavu popelem. Bůh to vše viděl a ve své lásce a milosrdenství svůj soud oddálil.

Mezitím se nedůtklivý prorok ještě více rozhněval. Jsme v pokušení domnívat se, že hlavní příčinou tohoto vrcholného podráždění nebyla jen jeho omezená šovinistická židovská loajálnost, ale spíše strach, že zvěst o této nové události se do Jeruzaléma dostane dřív než on.

Jonášovi zřejmě více záleželo na jeho profesionální pověsti proroka než na osudu 120 tisíc „obrácených". Místo aby si přál jejich „pokřtění" (očištění) vodou, toužil spíše po jejich zpopelnění ohněm. Snad se děsil představy, že po návratu do Jeruzaléma na něj budou pokřikovat děti, které si ještě hrají na ulici: „Jonáš je falešný prorok! Jonáš je falešný prorok!" Proč? Protože jeho předpověď se nesplnila.

Z dějin se jakoby okrajově dovídáme, že o několik století po této události Ninivetští „litovali" svého předešlého pokání (viz 2 K 7,10) a vrátili se k bývalému způsobu života. Tehdy Bůh „litoval" svého odkladu a dopustil děsivé zpustošení, které původně předpověděl Jonáš.

Dokázala se snad Jonášova prorocká „pravost“ teprve za 200 let *ex post facto*? Vůbec ne. I kdyby Ninivetští nebyli *nikdy* zničeni, Jonáš by byl pravým prorokem, přestože se jeho předpověď nesplnila.

Jak to? Na základě podmíněnosti, která je – ať už výslovně, nebo nevýslovně – zahrnuta v některých proroctvích. Klíč k tomuto nacházíme už v roce 950 př. Kr., když prorok Azarjáš poučoval krále Asu: „Hospodin bude s vámi, když vy budete s ním. Když ho budete hledat, dá se vám najít. Když ho však opustíte, opustí vás.“ (2 Pa 15,2)

V souvislosti s tím je však ještě třeba připomenout zajímavou (a příznačnou) skutečnost, že v *obou* biblických knihách, v nichž se mluví o poznávacím znamení naplnění, se výslovně uvádí i tento podmiňující prvek prorockého naplnění.

O deset kapitol dříve, než prorok Jeremjáš uvádí poznávací znamení naplnění, nacházíme jeho zmínku o tomto podmiňujícím prvku: „Jednou promluvím proti pronárodu a proti království, že je vyvrátím, podvrátím a zničím. Avšak odvrátí-li se onen pronárod od zla, jež páchal a proti němuž jsem mluvil, budu litovat toho, že jsem zamýšlel způsobit mu něco zlého. Jindy promluvím o pronárodu a o království, že je vybuduji a zasadím. Budou-li se však dopouštět toho, co je zlé v mých očích, a nebudou mě poslouchat, budu litovat toho, že jsem slíbil prokázat jim dobré věci.“ (Jr 18,7–10)

V Dt 4,9; 8,19; 28,1.2.13–15 (viz také Za 6,15) se Mojžíš také opětovně zmiňuje o tomto podmiňujícím prvku. Podle mínění některých to byl určitý způsob „záchrany tváře“ v zájmu udržení prorocké profesionální pověsti tváří v tvář opačnému důkazu, jakým může být nesplnění předpovědí,[102] ale není tomu tak. To je biblický

[102]Jedním z nich je Walter Rea, který cituje „nesplněnou“ předpověď z roku 1856 jako „White Lie“ č. 8 z celkového počtu celkem 18 údajných „White Lies“ (bílých lží) v přednášce pro Association of Adventist Forum, San Diego, CA, ze 14. 2. 1981, viz přepis, s. 14.15.

princip. Člověk nemusí mít vysoký stupeň teologického vzdělání, aby pochopil, která proroctví jsou podmíněna a která ne.

Mohli bychom citovat jiné biblické příklady nesplněných proroctví vyslovených pravými, povolanými proroky. Na mysl nám přicházejí mnohé předpovědi asi půl tuctu starozákonních proroků o izraelské národní cti a slávě – předpovědi o světošírém poslání Izraele a shromáždění pohanů, o věčném odpočinku v Kenaanu a vysvobození z područí politických nepřátel. Některé z těchto předpovědí se splnily druhořadě skrze „duchovní Izrael" (křesťanskou církev) a některé se mohou konečně splnit křesťanům po posledním soudu, po zničení hříchu a hříšníků. Naproti těmto výjimkám se většina těchto proroctví nesplnila v biblických dobách, neplní se ani dnes a nesplní se nikdy.[103]

Můžeme snad proto říct, že autoři těchto předpovědí (jmenovitě Mojžíš, Izajáš, Jeremjáš, Ezechiel, Jóel, Sofonjáš a Zacharjáš) byli falešní proroci? Ne. A neříkáme ani to, co říkají teoretici tajného uchvácení, že tato proroctví se splní v naší době. Tito vykladači totiž postavili celou teologii na nepochopení podmiňujícího prvku v proroctví a naplnění dosud nesplněných proroctví v posledních dnech postulují v zájmu obhajoby těchto starozákonních pisatelů jako spolehlivých, pravých Božích proroků.[104]

Pohled na vidění o „pokrmu pro červy"

Vraťme se nyní k E. G. Whiteové a k vidění o „pokrmu pro červy", aby nám vynikly skutečnosti tohoto případu. Koncem května roku 1856 se v Battle Creeku konalo konferenční shromáždění, kterého se zúčastnili členové i denominační pracovníci církve, která teprve o čtyři roky později přijala určité organizační jméno. Účastníci přišli do tohoto shromáždění z různých částí východních a středozá-

[103] Skvělé a krajně užitečné pojednání o tomto tématu uvádí pod nadpisem „The Role of Israel in Old Testament Prophecy" *SDA BC* 4, s. 25–38.

[104] Další příklady podmiňujícího prvku v biblických proroctvích viz LeRoy Edwin Froom: *Movement of Destiny.* 1971, s. 573.574.

padních oblastí Spojených států a Kanady. Konferenční shromáždění začalo v pátek odpoledne 23. května a skončilo v pondělí 26. května. V sobotu byla účast tak velká, že bylo třeba opustit malou modlitebnu, která tehdy sloužila adventistům, a přejít přes ulici do velkého stanu postaveného jako přístřeší pro tento zástup.

V úterý ráno 27. května se konala další shromáždění, tentokrát opět v modlitebně za velké účasti pracovníků, kteří ještě zůstali v Battle Creeku. Při této příležitosti dostala E. G. Whiteová vidění, ve kterém jí byl ukázán stav těch, kteří se od 23. do 26. května účastnili konferenčních shromáždění. Zprávu o tomto vidění najdeme v 1. svazku Svědectví pro církev na straně 127–137 (v díle, které církev dosud vydává, i když někteří kritici tvrdí, že církev se snaží nesplněné předpovědi E. G. Whiteové zatajit).

Kromě toho někteří zájemci pozorně zaznamenali jména účastníků oné konference. V archivech oddělení pro vydávání spisů E. G. Whiteové při Generální konferenci se dosud nachází několik takových seznamů. Seznamy se nadšeně šířily mezi tehdejšími adventisty a J. N. Loughborough ve svém dopise z roku 1918 uvádí dva kazatele, „bratra Nealsona“ a George Amadona, kteří roku 1905 přinesli takový seznam E. G. Whiteové s připomínkou, zda nechce nějaká jména přidat, která snad oni přehlédli.

Sestra Whiteová jim údajně řekla: „Co to děláte?“ Když objasnili záměr tohoto seznamu – snahu, poukázat na blízkost Ježíšova příchodu, když z tehdejších účastníků shromáždění žili už jen málokteří – E. G. Whiteová se zeptala, jaký užitek může mít takový seznam. Bratr Nealson odpověděl: „Hodlám to rozmnožit a rozeslat všem našim lidem.“ Na to E. G. Whiteová okamžitě odpověděla: „Okamžitě s tím přestaň. Když lidé dostanou ten seznam, potom místo šíření poselství budou každý týden čekat časopis Review a sledovat, kdo zemřel.“ Když br. Loughborough vyprávěl tento příběh, zakončil připomínkou, že E. G. Whiteová měla námit-

ky proti používání tohoto příběhu jako „znamení doby“.[105] Zřejmě rozeznala podmiňující prvek tohoto vidění i skutečnost, že Církev adventistů s. d. tehdy ještě podmínku nesplnila.

Byl tento podmiňující prvek v andělově svědectví adresovaném E. G. Whiteové ve vidění z roku 1856 výslovně vzpomenut? Ne. Tento podmiňující prvek nebyl vzpomenut ani ve svědectví Jonáše za jeho třídenního putování velkým městem Ninive. V jednom i ve druhém případě však podmiňující prvek ve varovném poselství zahrnut byl.

Ve spisech E. G. Whiteové už od roku 1850 až do roku 1911[106] opětovně nacházíme upozornění, že kdyby Církev adventistů s. d. svěřené poslání splnila, „dílo by bylo dokončeno a Kristus by už přišel“.[107]

Podmiňující prvek *některých* proroctví je zvýrazněn jak v Písmu, tak i ve spisech E. G. Whiteové. Uznat ho v prvním případě a odmítnout ho v případě druhém je nedůsledné a nerozvážné.

Je pravda, že praví, povolaní bibličtí proroci vyslovili několik proroctví, která se dosud nesplnila. Ta však jejich autory nijak nezbavují důvěry. I ve spisech E. G. Whiteové se nacházejí nesplněná proroctví a církev tuto skutečnost nikdy před veřejností nepopírala (ani se nesnažila zatajit). Zájemci o prorocké spisy by neměli od E. G. Whiteové žádat víc, než žádají od biblických proroků.

B. Omyly z nedůslednosti v maličkostech

Ve starých i moderních inspirovaných spisech se vyskytují omyly z nedůslednosti v nepatrných, bezvýznamných maličkostech. To platí o Písmu právě tak jako o spisech E. G. Whiteové. Takové omyly – ani všechny dohromady – nijak neovlivňují směr Boží církve,

[105] Dopis J. N. Loughborougha ze sanatoria v Californii z 28. srpna 1918.

[106] Výstižný přehled vícerých takových výroků E. G. Whiteové uvádí LeRoy Edwin Froom: *Movement of Destiny.* 1971, s. 583–588; Robert W. Olson: *The Crisis Ahead.* 1976, s. 75–78.

[107] MS 4, 1883. In: Ev, s. 695.696; 1 SM, s. 68.

věčné určení jednotlivce ani čistotu kteréhokoli bodu učení. Nemůžeme mít žádné vážné pochyby, že by Duch svatý *mohl* odstranit tyto nepatrné chyby. Zřejmě to neučinil pravděpodobně proto, že takový omyl byl pro *poselství* nebo záměr inspirace bezvýznamný.

Obraťme se především k Písmu. Jak jsme už uvedli v první části tohoto pojednání, autor prvního evangelia nás informuje (Mt 27,9.10) o určitém mesiášském proroctví, napsaném staletí před Kristovým narozením, podle kterého měl Kristus být zrazen za 30 stříbrných. Matouš připisuje toto proroctví Jeremjášovi. Evangelista Matouš se zřejmě zmýlil. Pisatelem nebyl Jeremjáš, ale Zacharjáš (Za 11,12.13).

Všimli jsme si také malých nesrovnalostí ohledně přesného znění Pilátova nápisu umístěného na kříži nad Kristovou hlavou u čtyř evangelijních pisatelů. Matouš uvádí jiné pořadí Kristových zázraků než Lukáš a oba autoři odlišně líčí Ježíšovo kázání na hoře: Matouš je podává jako náčrt kázání, zatímco u Lukáše je jakousi evangelizační pomůckou k objasnění Ježíšem zvěstovaných pravd.

Můžeme se zde zmínit i o tom, že v Nu 10,29 je Chóbab představen jako Mojžíšův švagr, zatímco v Sd 4,11 je ztotožněn s Mojžíšovým tchánem. Autor 1 S 16,10.11 představuje Davida jako osmého syna Izai, zatímco autor 1 Pa 2,15 ho pokládá za sedmého syna. L 3,36 uvádí v Ježíšově rodokmenu jistého Kainana, o kterém v Gn 11,12 nikde není zmínka. Pavlovo líčení podepsání první smlouvy (Žd 9,19) nesouhlasí plně s popisem v Ex 24,3–8.

Tím jsme nevyčerpali seznam omylů z nedůslednosti v nepatrných, bezvýznamných podrobnostech. Prostě zde jde o to, že „poklad" Boží radostné zvěsti je přinášen lidem „v nádobách hliněných" a tyto hliněné nádoby (tento obal) mají své chyby, omyly či nesrovnalosti – nazvěme to, jak chceme –, které však nijak nepopřou božskou inspiraci obsahu ani božskou autoritu skrytou za poselstvími.

E. G. Whiteová je z rodu biblických pisatelů. Nepatrné omyly, jaké nacházíme v Písmu, objevujeme tu a tam i v jejích spisech. O některých jsme se už zmínili v úvodu tohoto pojednání, jiné by se daly uvést.

Právě na počátku tohoto století se jeden pracovník z jižní Kalifornie snažil omluvit ztrátu své důvěry v inspiraci Svědectví jistou nedůsledností v jednom dopise E. G. Whiteové. V tomto dopise se E. G. Whiteová zmiňuje o čtyřiceti místnostech sanatoria Paradise Valley blízko San Diega. Ve skutečnosti tam bylo jen 38 pokojů. Tento člověk se zřejmě domníval, že když se v některých spisech prorocky inspirované bytosti mohou vyskytnout nějaké nepatrné nepřesnosti, je tím popřen inspirační nárok, a jeho důvěra k E. G. Whiteové byla vážně poškozena.

E. G. Whiteová ve své odpovědi vysvětlila: „Informaci ohledně počtu pokojů v sanatoriu Paradise Valley jsem neuvedla jako zjevení od Pána, ale prostě jako určitý lidský názor. Nikdy mi nebyl zjeven přesný počet pokojů žádného z našich sanatorií a poznatky o těchto věcech jsem získala od těch, o kterých jsem předpokládala, že to mohou vědět...

Jsou chvíle, kdy je třeba mluvit o všeobecných věcech, kdy se mysl musí zaměstnávat všeobecnými myšlenkami, kdy je třeba napsat všeobecné dopisy a jednotlivě informovat pracovníky. Taková slova a informace se nepodávají z podnětu zvláštní inspirace Ducha Božího.“[108]

4. června 1906 E. G. Whiteová napsala dopis jednomu bratrovi v církvi, který jí předtím psal ohledně inspirace Svědectví. Sestra píše: „Ve svém dopise mluvíš o své počáteční výchově k bezvýhradné důvěře ve Svědectví a dodáváš: »Byl jsem veden k závěru a neochvějně věřím, že *každé* slovo, které jsi veřejně nebo soukromě řekla, jakož i každý dopis, který jsi za *jakýchkoli* okolností napsala, jsou právě tak inspirovány jako Desatero.« Milý bratře, pilně jsi

[108] MS 107, 1909; cituje T. H. Jemison: *A Prophet Among You.* 1955, s. 394–395.

zkoumal moje spisy a nikdy jsi nečetl, že bych si takové nároky dělala. Nenajdeš ani to, že by průkopníci našeho díla něco takového tvrdili."[109]

Při psaní o bartolomějské noci ve Velkém sporu z roku 1888 se E. G. Whiteová mimochodem zmínila, že signálem k nesmyslnému pustošení, při kterém 24. srpna 1572 přišly o život desetitisíce francouzských protestantských hugenotů, byl hlas zvonu v paláci krále Karla IX. v Paříži. Po vyjití tohoto svazku kdosi zpochybnil přesnost jejího výroku a naznačil možnost, že šlo snad spíše o zvon kostela St. Germain v ulici naproti paláci. Další diskutér to vyvracel tvrzením, že šlo o zvon Paláce spravedlnosti, který byl za rohem královského paláce. Při revizi této knihy z roku 1911 E. G. Whiteová napsala stručně tento výrok takto: „Zvon vyzvánějící v hluboké noci byl signálem k vraždění."[110] Nešlo přece o totožnost zvonu. Důležité byly události oné noci.

Podobného omylu, jakého se dopustil Matouš přisuzováním mesiášského proroctví o 30 stříbrných nesprávnému autorovi (Jeremjášovi místo Zacharjášovi), se dopustila i E. G. Whiteová v článku uveřejněném v časopise Review and Herald asi 2 roky před svou smrtí. Napsala: „Nebo láska Kristova víže nás, řekl apoštol Petr."[111] Autorka zřejmě citovala slova z 2 Kor 5,14, což je výrok Pavlův, a ne Petrův.

Údaje jsou zvláštním problémem. Ve dvou ze svých vydaných svazků[112] E. G. Whiteová píše, že přišla se svým mužem Jamesem do Walling Mills (Colorado) „v pondělí 8. srpna" 1878. Zřejmě zde

[109]Tento dopis, psaný ze sanatoria v Californii 4. června 1906, byl později zveřejněn v RH (30. 8. 1906), s. 8. Cit. v 1 SM, s. 24–28. Viz také T. H. Jemison: *A Prophet Among You.* 1955, s. 394–406.

[110]GC (vyd. 1911), s. 272. Více o tom viz A. L. White: *The Ellen G. White Writings.* 1973, s. 31–34.

[111]RH, 30. 10. 1913, s. 3. O této otázce zeširoka pojednává A. L. White: „Inspiration and the Ellen G. White Writings." Otisk 11 článků z *Adventist Review*, 1978, 1979.

[112]LS, s. 235; 4 T, s. 297.

jde o písařskou chybu, protože onoho roku pondělí připadlo na 5. srpna, ne na 8. srpna.

Závažnější je snad jiný problém, který někteří lidé nechápou a který jistý kritik pokládal za nezvratný důkaz pro zpochybnění podstaty i stupně inspirace E. G. Whiteové. V doslovu k 2. svazku Duchovních darů E. G. Whiteová napsala tento trošku neobvyklý výrok a výzvu: „V případě, že by někdo v této knize našel nějaké nepřesné údaje, obzvlášť ho prosím, aby mi to bezodkladně oznámil. Dílo má být dokončeno k 1. říjnu, proto své připomínky pošlete před tímto datem."[113]

Zmíněný kritik poznamenává: „Umíte si představit, že by apoštol Pavel k některému ze svých dopisů doslovně žádal členy církve, aby mu před zveřejněním dopisu a jeho rozesláním do všech církevních sborů napsali, zda v dopise nenašli něco nesprávného?"

Jak je třeba chápat tento neobvyklý výrok? Především je třeba mít na zřeteli, že dva svazky díla Duchovní dary jsou životopisným vylíčením zkušeností Jakuba a Ellen Whiteových od roku 1844 do roku 1860. Podvojný záměr napsání tohoto díla je vysvětlen v úvodu knihy (proto mohl docela uniknout pozornosti kritika, zřejmě totiž jen málokdo čte úvod kterékoli knihy!):

1. E. G. Whiteová chtěla prostě vyvrátit obvinění z mormonizmu, která vyvstávala obzvlášť na „západě". V březnu roku 1860 jeden člověk v Knoxville (Iowa) tvrdil, že před dvaceti lety znal Jamese a Ellen Whiteovy jako údajné představitele mormonské kolonie v Nauvoo ve státě Illinois. (E. G. Whiteové však před dvaceti lety bylo teprve 12 let, byla tedy svobodná a s Jamesem Whitem se setkala teprve o 5 let později!)
2. E. G. Whiteová chtěla také přispět k utvrzení víry věřících. Život Whiteových stejně jako i jiných věřících přinesl už zřejmé duchovní plody. Posledních 10 stran tohoto zvláštního svazku vyplňují osobní svědectví různých adventních věřících

[113] 2 SG, s. 295.

> ohledně spolehlivosti výroků v tomto textu, týkajících se tělesného stavu při vidění, jejího uzdravení z nemoci, různých bludů, které Whiteovi museli na začátku odrážet, jakož i odmítnutí pomluv proti vedení.[114]

V úvodu dále nacházíme tento klíč k vysvětlení trošku neobvyklé žádosti o upozornění na „nepřesné údaje“: „Následující stránky jsem psala za velmi nepříznivých okolností, protože v mnoha případech jsem byla odkázána na vlastní paměť, neboť až do nedávných let jsem si nepsala žádný deník. V některých případech jsem rukopis poslala přátelům, kteří byli přítomni při určitých událostech, aby ho přezkoumali ještě před odevzdáním do tisku. Mnoho pozornosti a času jsem věnovala snaze uvést jednoduché skutečnosti co možno nejpřesněji.“[115]

Při psaní tohoto životopisného pojednání se E. G. Whiteová velkou měrou opírala o údaje z dopisů získaných od rodiny Howlandovy z Topshamu (Maine), která 5 let vychovávala jejího syna Henryho, když Whiteovi bývali na cestách. Ellen Whiteová často psala Howlandovým o svých společných cestách s manželem z jednoho místa na jiné.

Možným důkazem, že tato neobvyklá žádost v doslovu přinesla své ovoce, je skutečnost, že dva údaje ve 2. svazku Duchovních darů byly v paralelních historických popisech z pera Ellen G. Whiteové v pozdějších vydáních pozměněny:

V původním popisu prvních sérií prorockých přednášek Williama Millera v Portlandu (Maine) se nachází jednoduchý údaj roku 1839 a datum druhé série jednoduše rok 1841.[116] Pozdější paralelní popis však uvádí pozměněné datum první série na březen 1840[117] a druhé série na červen roku 1842.[118] Dvouletý odstup je v pozděj-

[114] 2 SG, s. IV.
[115] 2 SG, s. III.
[116] 2 SG, s. 12.14.
[117] 1 T, s. 14; LS, s. 20.
[118] 1 T, s. 21; LS, s. 26.

ších vydáních zachován, ale údaje jsou v obou případech posunuty o jeden rok.

E. G. Whiteová určitě žádného čtenáře nežádala, aby opravoval poselství, které dostala od Pána. Je tedy nesprávné, že někteří kritikové vyvolávají takový dojem.

Snad ještě jeden příklad nedokonalosti „hliněné nádoby" při „balení" prorockého poselství postačí k ozřejmění, že E. G. Whiteová (tak jako bibličtí pisatelé před ní) byla jen člověkem podléhajícím jednoduchým chybám, které se Duch svatý nesnažil odstranit (i když by to pro něj nebyl žádný problém).

E. G. Whiteová si více než dvě desetiletí vyměňovala korespondenci s kolportérem Walterem Harperem. V jednom dopise ho žádala o půjčku tisíc dolarů s nabídkou 4–5 % úroku po dobu trvání půjčky[119] (banky v té době nabízely jen 3–4 % – o tom je uvedeno více v souvislosti s obviněním ze „ziskuchtivosti"). 9. listopadu 1906 E. G. Whiteová napsala br. Harperovi ve stavu velkého znepokojení. Její těžkosti a úzkosti jsou příliš zřejmé téměř z každého řádku tohoto listu.

Bratr Harper písemně požádal o kopii jistého svědectví, které E. G. Whiteová původně poslala předsedovi Generální konference G. I. Butlerovi a které bylo tehdy zřejmě v církvi už velmi dobře známé. V té době totiž nebylo ničím zvláštním, že takové téměř veřejné dopisy se dostávaly volně do rukou členů církve všeobecně.

Po odeslání dopisu E. G. Whiteová k velkému údivu zjistila, že odeslala nesprávný dopis. V dalším dopise kolportérovi Harperovi především připomíná, že to, co mu poslala, je její „zvláštní, osobní vlastnictví" a žádá ho, aby omylem zaslaný dopis okamžitě vrátil. Připomíná mu, aby záležitost nezveřejňoval, a v případě, že to už někdo jiný viděl, měl ho poučit o významu důvěrnosti.

[119] Dopis 339, 1904, s. 2.

Závěrem bratru Harperovi připomíná, aby jí dopis vrátil dříve, než by se z něj udělal opis, a poznamenává, že už našla dopis, který mu původně chtěla poslat.

I když byla pro tento omyl ve zřejmých rozpacích, neváhala mluvit o tom, že to „udělala omylem", a připustila (jak to na přímou otázku také vždy dělávala), že je jen člověkem, podléhajícím slabostem lidské přirozenosti.[120]

Inspirační jistota („přepevné prorocké slovo") nespočívá (jak se mylně domnívá teorie „svěrací kazajky") v úplném vyloučení sebemenších omylů ze strany proroka. Duch svatý by v zájmu ochrany díla zasáhl do prorokovy činnosti jen tehdy, kdyby podobné omyly měly podstatně ovlivnit (a) směr Boží církve, (b) věčné určení jednotlivce nebo (c) čistotu učení.

C. Větší chyby týkající se podstaty

Příležitostně se staří i moderní proroci dopustili větších omylů, které si vyžádaly bezprostřední zásah Ducha svatého. Pravděpodobně nejvýraznějším příkladem v Písmu je příhoda zaznamenaná v 2 S 7 a 1 Pa 17.[121]

Jednoho dne pozval král David Nátana, píšícího, avšak ne kanonického proroka (o kterém si více povíme ve třetí části tohoto pojednání), aby mu sdělil své znepokojení nad tím, že truhla smlouvy a ostatní liturgické nářadí židovského bohoslužebného rituálu pocházející ze Sinaje a mojžíšovského svatostánku nemají dosud vhodný příbytek. Zřejmě ve sdílné náladě mu David navrhuje, že dá zhotovit vhodnou stavbu, obzvláště když nyní už i král sám bydlí v luxusním paláci. Pravděpodobně naznačil, že tato stavba, důstojná pro bohoslužbu pravému Bohu, by měla být tak velkole-

[120] Dopis 353, 1906, s. 1.

[121] Mimochodem tyto dvě kapitoly, psané dvěma různými biblickými pisateli, jsou téměř doslovným pojednáním o stejné události, a přece žádná z nich neuvádí pramen svých údajů. To je zajímavá situace ve světle současného sporu o „opisování" moderního proroka z jiných pramenů.

pá, že by se každý pohanský poutník, cestující ve vzdálenosti sto mil od Jeruzaléma, rozhodl odbočit jen proto, aby viděl tento div starého světa.

Nátanovi asi vyvstala na mysli velká vydání spojená s takovou stavbou a jistě měl i určitou obavu, že by mohl být požádán, aby se postavil do čela při získávání prostředků na tento podnik, a proto projevil určitou zdrženlivost. Je docela možné, že když David tuto zdrženlivost postřehl, naznačil, že on, král, bude financovat celou stavbu ze své královské pokladny. Za této situace je Nátan stejně nadšen jako král a celým srdcem schvaluje plán. Té noci, když se od krále vrátil domů, oslovil ho Bůh a dal mu najevo, že nezodpovědně tlumočil Boží vůli, když na králův návrh dal prorocký souhlas. Prorok se měl nejdříve poradit s „ústředím", než projekt schválil.

Nátan dostal příkaz, aby se následujícího dne vrátil ke králi a řekl mu, že Bůh si cení ušlechtilé pohnutky tohoto velkolepého plánu, ale že není Boží vůlí, aby chrám stavěl David. Má to být Šalomounův chrám, protože David byl mužem bojovným a prolil mnoho krve. David mohl připravit plány a návrhy, mohl najít dodavatele a řemeslníky a mohl připravit i prostředky na zaplacení stavby. Bude to však chrám Šalomounův, nikoli Davidův.

Nátan, snad trošku zahanbený, se následujícího dne vrátil mužně ke králi, aby mu řekl o změnách královského plánu. David, „muž podle Božího srdce", souhlasil a řekl: „Učiň tak, jak jsi mluvil." A bylo tak.

V poslední době měla Boží služebnice E. G. Whiteová více zkušeností, v nichž zaujala stanovisko odlišné od Boží vůle. Situace byla dostatečně závažná, aby Bůh zasáhl a vše usměrnil tak, aby mohl dílo dokončit prostřednictvím její prorocké služby.

Taková byla situace v případě rezoluce v otázce správného začátku soboty.[122] Adventisté sedmého dne se o sobotě jako dni odpočinku dověděli od baptistů sedmého dne, kteří tento den zachovávali od západu slunce v pátek do západu slunce v sobotu. Někteří adventisté s. d. se v tomto směru řídili příkladem baptistů s. d.

Ostatní adventisté s. d. se v tomto směru dělili na tři skupiny: (1) Někteří v Maine obhajovali zachovávání dne odpočinku od soboty rána do neděle rána na základě nesprávného pochopení Mt 28,1 („potom pozdě na konec soboty, když už svítalo na první den týdne"). (2) Někteří legalisté se drželi „legálního" času – od půlnoci do půlnoci. (3) Třetí skupina se řídila „rovníkovým časem". Na rovníku slunce vychází v šest hodin ráno a zapadá v šest hodin večer. Kapitán Josef Bates byl představitelem této třetí skupiny a jeho stanovisko silně podporovali James a Ellen Whiteovi.

Skupina, která světila den odpočinku od východu slunce, poměrně brzy změnila svůj názor, protože při jedné příležitosti E. G. Whiteová ve vidění slyšela anděla citovat slova z Lv 23,32: „Od večera do večera budete světit svou sobotu." Většina adventistů s. d. se však i nadále přidržela rovníkového času. V létě roku 1855 požádal James White J. N. Andrewse, jednoho z prvních učenců, aby tuto otázku důkladně prozkoumal. V listopadu onoho roku byly závěry jeho průzkumu předloženy Generální konferenci při jejím zasedání v Battle Creeku. Na základě devíti starozákonních a dvou novozákonních textů Andrews dokázal, že anglický výraz „even" a „evening" jsou synonymní výrazy znamenající západ slunce.

Téměř všichni účastníci konference přijali Andrewsovo vysvětlení, avšak obávaný kapitán Bates se pevně držel své teorie rovníkového času. E. G. Whiteová (která slyšela o sobotě poprvé od

[122]Chronologické údaje o této zkušenosti najdeme v A. L. White: *Ellen G. White Messenger to the Remnant*, s. 34–36.

Batese), byla na straně svého přítele. Účastníci konference zůstali v této otázce rozděleni a v nejistotě.

Pán Bůh jednal urychleně. Když se konferenční zasedání chýlilo k závěru, přítomní upřímně prosili o rozmach díla a při této modlitbě E. G. Whiteová dostala vidění, ve kterém byla upozorněna na západ slunce jako na správný začátek svěcení soboty. Téměř každý přijal toto světlo z nebe a duchovní dar proroctví opět přinesl své ovoce sjednocení.

Každému účastníku konference bylo jasné, že promluvil a směrnici dal sám Bůh, protože E. G. Whiteová už neopakovala své předešlé osobní názory. Touto zkušeností byla opět znázorněna funkce ducha prorockého v životě a díle církve. Účelem ducha prorockého nebylo nikdy *začínat*, ale spíše potvrzovat a dosvědčovat v případě, že členové jdou správným směrem na základě svého poznání Písma, nebo napravovat a usměrňovat, když zašli do krajnosti a brali se nesprávným směrem.

Jiný případ, kdy E. G. Whiteová musela změnit předešlé stanovisko, se týkal návrhu zastavit roku 1902 činnost vydavatelství Southern Publishing Association.[123]

E. G. Whiteová se vrátila po desetileté službě v Austrálii roku 1900 a usadila se v Napa Valley na pozemku zvaném Elmshaven nedaleko St. Helena v Kalifornii. Začátkem roku 1901 odcestovala na zasedání Generální konference, které mělo být zahájeno 2. dubna v Battle Creeku. Cestovala kolem Nashville (Tennessee), kde si její syn Edson otevřel nové soukromé vydavatelství. Byl to malý podnik, tiskárna byla nejdříve v jakési stodole a teprve později v březnu 1900 byla přemístěna do města.

V den zahájení zasedání Generální konference E. G. Whiteová načrtla „Výzvu ve prospěch díla na Jihu". Mluvila o potřebě škol, léčebných ústavů a nakladatelství, kde by se připravovaly knihy pro naše kolportéry v jižních státech. Mluvila o Edsonově skrom-

[123] A. G. Daniells: *The Abiding Gift of Prophecy.* 1936, s. 322–329.

né činnosti a nabádala bratry, aby tento podnik převzali, protože program, jaký předvídala, si vyžaduje rozsáhlejší stavbu.

Tato rada zřídit a vybavit velké nakladatelství byla jedním z prvních problémů pro Arthura G. Daniellse, nově zvoleného předsedu Generální konference. Církev už měla nakladatelství: jedno v Battle Creeku a druhé v Oaklande v Kalifornii. Obě byla ve stavu „značného úpadku", protože v té době byla poptávka po naší literatuře malá (bylo málo kolportérů a jejich úspěch byl jen průměrný). V obou nakladatelstvích se hodnotily převážně objednávky komerční literatury v zájmu udržení provozu. Výbor Generální konference si uvědomoval, že doba není vhodná k budování třetího nakladatelství, když dosavadní dvě pracovala jen na poloviční směnu a novým podnikem by se všechna tři nakladatelství dostala do ještě větší komerční závislosti.

A. G. Daniells však bezvýhradně důvěřoval viděním E. G. Whiteové, protože s ní v devadesátých letech minulého století pracoval v Austrálii. Proto přesvědčil výbor, aby tento nebeský plán schválil. E. G. Whiteová potom vedení církve ještě více zkomplikovala situaci požadavkem vůbec skoncovat v našich nakladatelstvích s jakýmkoli komerčním vydáváním neadventistické literatury. To by znamenalo zastavit polovinu strojů a propustit polovinu zaměstnanců. To vedlo některé členy výboru k zjevnému údivu, zda snad prorokyně (tehdy už 74letá) netrpí senilitou. Ba některým se zdálo, že poselství nemusí být vlastně Bohem inspirovaná.

Koncem roku jel A. G. Daniells do Nashville na první výroční setkání výboru Southern Publishing Association, jen aby se dověděl, jak po dobu prvního roku činnosti nakladatelství ztratilo 12 000 dolarů, což byla původní investice do podniku! Byl si jist, že právě zaznamenávají obrat, ale na konci druhého i třetího roku podnik pravidelně ztrácel tisíc dolarů měsíčně. Byla ustanovena kontrolní komise. Ta navštívila Nashville a vrátila se s doporučením, aby se tiskařské stroje prodaly vetešníkovi (stroje byly zasta-

ralé a „poškozené“ už při nákupu a každou chvíli hrozil výbuch kotle!) a „nakladatelství“ mělo přejít do skladiště, kde se dočasně skladovaly knihy dvou nakladatelství, než byly vyexpedovány pro potřeby kolportérů.

Výbor Generální konference měl ve stálé úctě prorokyni a poslal malou delegaci do Elmshaven, která měla tvrdé skutečnosti oznámit E. G. Whiteové a získat od ní souhlas (tak alespoň výbor doufal) s jejich náhradním plánem, jak zachránit nové nakladatelství.

S E. G. Whiteovou a A. G. Daniellsem se sešli W. T. Knox, předseda nově organizovaného Pacifického unijního sdružení (roku 1909 byl zvolen za pokladníka Generální konference), W. C. White, syn E. G. Whiteové, její průvodce na cestách a důvěrník, A. T. Jones, předseda kalifornského sdružení (později se v Battle Creeku připojil k J. H. Kelloggovi proti radě E. G. Whiteové), J. O. Corliss, tehdy kazatel v Kalifornii, předtím průkopník díla v Austrálii, kde spolupracoval s E. G. Whiteovou a A. G. Daniellsem, E. R. Palmer, tajemník Generální konference, a Clarence Crisler, bývalý osobní tajemník A. G. Daniellse a později stenograf E. G. Whiteové.

E. G. Whiteová tiše poslouchala tragické litanie, které jí o neúspěchu přišli bratři oznámit. Byla hluboce zarmoucena a bezradná, nepochybně i proto, že impulz k edičnímu programu dal její syn a ona osobně doporučovala církvi převzít ho a přebudovat. Členové tohoto výboru snad připomněli její nedávno zveřejněnou radu: „Když budou zřízeny školy, lid Boží... se naučí finančně spravovat školu. V opačném případě bude škola dotud zavřena, dokud se s Boží pomocí nenajde způsob, aby nemusela být ani málo zadlužena... Dluhu bychom se měli stranit jako malomocenství.“[124]

Nakonec E. G. Whiteová promluvila. Souhlasila s tím, že vydavatelství potřebuje zdravou finanční základnu. „Když ji nemá, bu-

[124] 6 T, s. 217.

de lepší ho zavřít.“ Byla požádána o řešení, které neměla. Nakonec svolila, aby se nakladatelství přestěhovalo do skladiště.

A. G. Daniells, podpořen C. Crislerem a kopií přípisu E. G. Whiteové, který měl v kapse, odcestoval do Battle Creeku s pocitem velké úlevy. Po svém návratu okamžitě svolal výbor Generální konference k zasedání, na kterém bezodkladně odhlasovali zastavení literární činnosti vydavatelství, a hned obrátil pozornost na jiné důležité záležitosti. Za několik dní došel dopis E. G. Whiteové, který zapůsobil jako výbuch bomby. Radila v něm nezastavovat ediční činnost v Nashville, ale spíše doporučovala, aby bratři vypracovali plán, jak zabránit další zadluženosti, a radila k odvážné víře. Pán dá úspěch, když uposlechnou jeho rady. Nepochybně s určitými rozpaky připomněla, že pokyny adresované bratřím z výboru, kteří ji navštívili, jsou nesprávné. V noci po setkání jí Pán dal vidění, v němž jí ukázal, že se mýlí, a bylo jí řečeno, jak by se mělo dále postupovat.

20. října, tedy den poté, co se výbor sešel pod košatým dubem na trávníku v Elmshaven, napsala E. G. Whiteová A. G. Daniellsovi toto: „Minulé noci se mi zdálo, že jsem v operačním sále velké nemocnice, kam přinášeli lidi, a připravovaly se nástroje k rychlé amputaci jejich údů. Vtom vešel někdo, kdo autoritativně oslovil lékaře: »Je nutné vozit ty lidi sem?« Soucitně se podíval na trpící a řekl: »Nikdy neamputujte žádný úd, dokud jste neudělali všechno pro jeho záchranu.« Přezkoumal údy, které lékaři chtěli odřezat, a řekl: »Je možné je zachránit. Především je třeba použít všechny dostupné prostředky na oživení údů. Jakým strašným omylem by bylo odřezat některý úd, který je možno trpělivým ošetřením zachránit! Vaše závěry byly příliš unáhlené. Uložte tyto pacienty do nejlepších pokojů nemocnice a věnujte jim tu nejlepší péči. Použijte každý možný prostředek, aby nemuseli jít životem jako neužiteční, doživotně poškození mrzáci.« Pacienti byli odvezeni do příjemné místnosti a svědomití ošetřovatelé se o ně starali podle

směrnic mluvícího. Výsledkem bylo, že ani jediný úd nebylo třeba odstranit."[125]

V dopise psaném o několik týdnů později, který byl adresován „bratřím na zodpovědných místech", E. G. Whiteová napsala: „V noci po našem rozhovoru v mém domě a na trávníku pod stromy 19. října 1902 mě Pán poučil, že ohledně díla na Jihu jsem zaujala nesprávné stanovisko."[126]

Prorokyně se zmýlila a omyl byl natolik závažný, že Duch svatý okamžitě zasáhl a zjednal nápravu, aby nedošlo k žádné trvalé škodě.

Máme „přepevnou řeč prorockou". Když se prorok ve své lidské přirozenosti zmýlí a omyl je natolik závažný, že by ovlivnil směr církve, věčné určení nějakého člena nebo čistotu učení, Bůh okamžitě *pudí* proroka k nápravě, aby nevznikla nějaká škoda.

Jiný případ, kdy E. G. Whiteová odvolala své stanovisko, souvisí s předčasným vydáním jejího Svědectví č. 11. Bratři se snažili získat prostředky k otevření sanatoria v Battle Creeku a věděli, že E. G. Whiteová dostala o tom vidění. Uvědomovali si samozřejmě, že kdyby mohli použít její rady k podpoře svých argumentů ve prospěch sanatoria, mohli by rychleji získat tak velmi potřebné prostředky.

Proto na E. G. Whiteovou naléhali, aby vydala Svědectví č. 11 dříve, než byla připravena je odevzdat do tisku. Na jejich neodbytné žádosti váhavě povolila, avšak později toho litovala. Ve Svědectví č. 12, které následovalo krátce po předešlém, veřejně doznala: „Za těchto okolností jsem podřídila svůj úsudek úsudku jiných a napsala jsem o léčebném ústavu to, co vyšlo v č. 11, i když jsem nebyla schopna vylíčit všechno, co jsem viděla. V tom jsem udělala chybu."[127]

---

[125] Dopis 162, 1902. Uvádí A. G. Daniells: *The Abiding Gift of Prophecy.* 1936, s. 326.327.

[126] Dopis 208, 1902. Uvádí A. G. Daniells: *The Abiding Gift of Prophecy.* 1936, s. 327.

[127] 1 T, s. 563.

V novém zpracování dodala: „To, co bylo zveřejněno ve Svědectví č. 11, nemělo vyjít, dokud jsem nebyla schopna napsat všechno, co jsem o tom viděla.“ Porovnání Svědectví č. 11 a č. 12 vykazuje určitý malý (ale snad významný) posun jejího teologického stanoviska vzhledem ke vztahu mezi zdravotní reformou a třetím andělským poselstvím.

Ve Svědectví č. 11 napsala: „Bylo mi ukázáno, že zdravotní reforma je částí třetího andělského poselství a že s ním souvisí tak úzce jako rameno a ruka s lidským tělem.“[128] Ve Svědectví č. 12 napsala: „Zdravotní reforma úzce souvisí s dílem třetího anděla, není však poselstvím samým.“[129]

V souvislosti s tímto přílišným naléháním ze strany církevních představitelů E. G. Whiteová slíbila, že se při psaní o čemkoli před definitivním dokončením už nikdy nedá vehnat do nějakého neudržitelného stanoviska: „Musím mít volnost poznat svou vlastní povinnost lépe, než ji místo mě mohou poznat jiní, obzvláště ve věcech, které mi zjevil Bůh. Někteří mě obvinili za to, co nyní říkám. Jiní mě budou obviňovat, že nemluvím dopředu... Kdybych svá vidění a pocity vyjádřila později, tím víc by mě obviňovali ti, kteří si myslí, že jsem měla promluvit dřív, ale i ti, kteří si snad myslí, že jsem neměla dávat žádné rady. V zájmu představitelů církve, v zájmu díla i bratří a sester, jakož i ve snaze ušetřit si mnohé útrapy jsem neváhala promluvit.“[130]

Závěr

Co tedy říkají adventisté s. d. o neomylnosti proroků? Sami bibličtí pisatelé nebyli neomylní lidé. Avšak Duch svatý, který je inspiroval, byl neomylný. Jejich zjevení („tento poklad“) přišlo přímo od neomylného Boha. Tito inspirovaní lidé oznámili poselství jako

[128] 1 T, s. 486.
[129] 1 T, s. 559.
[130] 1 T, s. 563.

omylní lidé, kteří za svůj komunikační prostředek používají nedokonalou lidskou řeč („hliněné nádoby“).

Už za života E. G. Whiteové bylo slyšet otázku: „Pokládají adventisté s. d. sestru Whiteovou za neomylnou?“ Na tuto otázku dal v roce 1883 na stránkách časopisu Review and Herald stručnou a přímou odpověď W. H. Littlejohn: „Ne. Oni nevěří ani v Petrovu či Pavlovu neomylnost. Věří, že Duch svatý, který Petra a Pavla inspiroval, byl neomylný. Věří také, že E. G. Whiteová čas od času dostávala zjevení od Ducha Božího a že zjevení z podnětu Ducha Božího jsou právě tak spolehlivá jako zjevení daná stejným Duchem jiným lidem.“[131]

Církev adventistů s. d. dodnes věří, že E. G. Whiteová byla spolehlivá, důvěryhodná a autoritativní prorocká služebnice Páně. Církev věří, že byla inspirována stejným způsobem i stejnou mírou jako bibličtí proroci. A přece, zdánlivě si protiřečíc, církev také věří, že její spisy pro nás nejsou druhou Biblí, ba nepokládáme je ani za nějaký dodatek k posvátné sbírce Písma.

Toto stanovisko důkladně objasníme ve třetí části tohoto pojednání, kde bude řeč o správném vztahu spisů E. G. Whiteové k Písmu.

I my můžeme s Petrem směle a spolehlivě říct: „A máme přepevnou řeč prorockou, kteréžto že šetříte jako svíce v temném místě svítící, dobře činíte, až by se den rozednil, a denice vzešla v srdcích vašich.“ (2 Pt 1,19)

[131] RH, 11. 12. 1883, s. 778.

Třetí část

Vztah mezi spisy E. G. Whiteové a Písmem

Instrukční cíle

Po prostudování třetí části tohoto dálkového vzdělávacího minikurzu máme být schopni:

1. chápat úkol E. G. Whiteové jako proroka poslední doby ve světle zkušenosti osmi píšících, ale nekanonických proroků Písma
2. zhodnotit důvody, odporující názoru o odstupňované inspiraci, odvozené z pozorování, logiky a víry
3. zhodnotit důvody, odporující názoru o odstupňované autoritě, zakládající se na zkušenosti starozákonních proroků Nátana a Gáda ve službě krále Davida
4. chápat, co E. G. Whiteová chtěla říct (a právě tak je důležité, co nechtěla říct) svou analogií „většího světla“ a „menšího světla“
5. chápat tři funkce spisů E. G. Whiteové v jejich vztahu k Písmu na základě hermeneutického modelu T. Housela Jemisona
6. chápat vztah, který E. G. Whiteová viděla mezi svými spisy a Písmem v souvislosti s jejím často citovaným výrokem protestantské reformace „Písmo, jedině Písmo“

7. chápat jedinečnou úlohu E. G. Whiteové při formulování učení adventistů s. d. zvláště v době sobotních konferencí v letech 1844–1850

Úvod

Snad žádný jiný věroučný bod učení adventistů s. d. není tolik nepochopen jako otázka správného vztahu mezi spisy E. G. Whiteové a Písmem. To platí v církvi i mimo ni.

Při porovnávání spisů neadventistických autorů, jako jsou např. W. R. Martin,[132] N. F. Doughty[133] a jiní, kteří kriticky psali o věrouce adventistů, přičemž často použili výroky samotných adventistických autorů, kteří jako by podávali stanoviska navzájem odlišná, ne-li až rozporná, vyvstává otázka, zda my sami nejsme částečně zodpovědni za nesprávné pochopení našich věroučných stanovisek.

Vezměme si např. definici slov *inspirace* a *zjevení* v tomto třídílném pojednání. Kritik Walter Rea chápe inspiraci podle Websterovy definice jako „božský přímý nebo bezprostřední vliv na mysl nebo duši lidí“. Rea to označuje za „subjektivní“ proces. Zjevení chápe jako Boží zjevení sebe samého a své vůle svému stvoření. Tento proces označuje Rea za „objektivní“.[134]

Po dalším vymezení objektivního a subjektivního Rea tvrdí, že toto objektivní zjevení má autoritu, zatímco subjektivní inspirace ne. Objektivní zjevení se podle Reae týká skutečnosti a činnosti, zatímco subjektivní zjevení pokládá za proces související s hodnotami a osobními názory.

Rea potom dochází k názoru, že výroky E. G. Whiteové poskytují většinou subjektivní inspiraci. To znamená, že se skládají hlavně z osobních hodnot nebo názorů (buď jejích, nebo těch, kteří ji

[132]W. R. Martin: *The Truth about Seventh-day Adventism.* 1960.
[133]N. F. Doughty: *Another Look at Seventh-day Adventism.* 1962.
[134]Stenografický zápis přednášky Waltera Reae „White Lies“, 14. 2. 1981, s. 9.

ovlivnili, nebo autorů, z nichž čerpala). Jako takové nemají vlastně její spisy žádnou autoritu od Boha, pokud nejsou prověřeny jinými prameny, především Písmem.[135]

John J. Robertson ve své knize *The White Truth*[136] nesouhlasí s touto subjektivně-objektivní dvojitostí (dichotomií). Podle jeho názoru „zjevení představuje Boží činnost jako odesilatele poselství svému vyvolenému prorokovi a inspirace představuje Boží činnost *na* nebo *v* prorokovi, který se potom stává doručitelem tohoto zjevení Božímu lidu".[137]

Pisatel tohoto pojednání také nesouhlasí se subjektivně-objektivní dvojitostí, uváděnou Walterem Reaem, ale přednostně tyto výrazy definuje (jak to udělal v první části tohoto pojednání) trošku odlišně než Robertson. Částečně na základě názoru Raoula Dederena navrhuje definovat *inspiraci* jako *proces*, kterým Bůh uschopňuje proroka, aby přijal a oznámil jeho poselství, zatímco *zjevení* pokládá za *obsah* takto oznámeného poselství.[138]

Člověku neseznámenému s adventizmem je možno odpustit jeho údiv při čtení těchto tří definic. Diví se asi, zda je církev ve své teologii jednotná. A téměř stejné je to i s našimi výroky o vztahu spisů E. G. Whiteové k Písmu.

V církvi přetrvává určité nedorozumění právě tak ohledně zneužití, jako ohledně nesprávného použití spisů E. G. Whiteové. Někteří členové si z nich opravdu udělali druhou Bibli (přičemž jim E. G. Whiteová byla důležitější). Někteří kazatelé a učitelé citovali E. G. Whiteovou desetkrát i víckrát v souvislosti s každým textem Písma. Kázání některých se dokonce podobala nákladnímu vlaku, v němž úvod je lokomotivou, vagóny za ním jsou citáty z Ducha prorockého a zadní brzdový vůz tvoří závěr kázání. Pocit nespoko-

[135]Tamtéž. Walter Rea odmítl dát svolení k doslovnému citování výroků ze zápisu své přednášky. Jeho poznámky jsou tedy parafrázované.
[136]J. J. Robertson: *The White Truth.* 1981.
[137]J. J. Robertson: *The White Truth.* 1981, s. 79.
[138]*The Journal of Adventist Education*, sv. 44, č. 1 (říjen-listopad 1981), s. 18.

jenosti a nervozity, jaký prožívá motorista stojící před spuštěnými závorami při pomalém pohybu vlaku, je téměř stejný jako pocity rozhořčení a hněvu toho, kdo je nucen poslouchat takový druh homiletické znetvořeniny.

Spisy E. G. Whiteové zneužívali i rodiče, učitelé a kazatelé, kteří je používali jako teologickou hůl, kterou si vymáhali poslušnost odpůrce.

Avšak takové zneužívání spisů E. G. Whiteové, ať už těmi, kdo v nich vidí „druhou Bibli" (nebo alespoň přídavek k Písmu), nebo těmi, kdo je používají jiným nesprávným způsobem, není stanoviskem Církve adventistů s. d., i kdyby se těmito praktikami řídili někteří dobromyslní (ale špatně informovaní) členové církve. J. Q. Adams říkával: „Argumenty odvozené ze zneužívání něčeho neplatí proti jeho správnému používání."[139] Jinak řečeno: „Nevylévejme vodu z vany i s dítětem!"

Jaké je tedy naše církevní stanovisko ke správnému vztahu mezi spisy E. G. Whiteové a Písmem? Podle mého chápání věříme, že E. G. Whiteová byla inspirována stejně a stejným stupněm jako bibličtí proroci, avšak – a toto může někomu znít protichůdně – my z jejích spisů neděláme druhou Bibli, ba ani nějaký dodatek k posvátnému kánonu Božího slova. Vysvětlíme si to.

1. Boží dílo prostřednictvím proroků

Adventisté s. d. všeobecně věří, že posvátný kánon Písma je zakončen Zjevením Jana. Tento kánon je tedy sám o sobě úplný a postačující. Jinak řečeno, člověk může najít Ježíše Krista, přijmout spasení a věčný život, aniž by slyšel o E. G. Whiteové nebo něco z jejích spisů přečetl.

[139] John Quincy Adams, šestý prezident USA (1825–1829) a profesor rétoriky (1806–1809) v Harvardu. Ze série 37 přednášek o řečnické teorii a praxi *Lectures on Rhetoric and Oratory.* 1962, s. 62–67.

Adventisté věří od samého začátku své existence, že Písmo je *zdrojem* naší věrouky, *autoritou* ve věcech víry a *kritériem* všech věroučných výroků (jakož i každé náboženské zkušenosti).

Při tom všem je též z Písma úplně jasné, že Bůh použil i určitého počtu prorockých poslů, z nichž mnozí byli současníky biblických pisatelů, jejichž poselství se však nedostala do kanonické sbírky Písma. Někteří z nich psali v době starozákonní, jiní v časech novozákonních. Zdá se rovněž, že jejich prorocká služba vykazovala také určitou činnost jako služba biblických pisatelů. Do seznamu těchto nekanonických proroků se řadí mužové i ženy – Starý zákon uvádí pět a Nový zákon také pět prorokyň.[140]

Prvním prorokem, kterého Písmo vzpomíná, byl Henoch, „sedmý od Adama" (Ju 14). „Duchovní dar" proroctví byl mezi nejstaršími z tzv. „darů Ducha svatého", které lidé dostali. Po dobu prvních 2500 let lidských dějin byla všechna proroctví jen ústní. Mojžíš se stal určitým mezníkem: byl prvním píšícím prorokem. Od jeho doby existovaly dva druhy proroků.

Píšící nekanoničtí proroci

Ne všichni píšící proroci se stali autory děl, která se později dostala do sbírek Starého a Nového zákona. Ve Starém zákoně se setkáváme nejméně s osmi píšícími nekanonickými proroky. Prvním z nich je Jašer, který žil v 15. století př. Kr., asi 40 let po Mojžíšovi. I když se o Jašerově spisu zmiňuje Joz 10,13 a 2 S 1,18, tato kniha nebyla pojata do sbírky Starého zákona.

O čtyři a půl století později, za vlády krále Davida, psali knihy „prorok Nátan" a „vidoucí Gád" (1 Pa 21,9; 29,29; 2 Pa 9,29; 29,25). Avšak zatímco od Gáda máme ve Starém zákoně některé žalmy, spisy Nátana do něho pojaty nejsou. O dvě desetiletí později psal prorocky inspirované spisy Achijáš Síloský (2 Pa 9,29; 1 Kr 11,29; 14,7). Za dalších dvacet let přišli prorok Šemajáš (2 Pa 12,15) a vi-

[140] *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine.* 1957, s. 90.91.

doucí Ido (jindy Jeedo – 2 Pa 9,29; 12,15; 13,22) jako píšící nekanoničtí proroci. Přibližně o dalších dvacet let později napsal inspirovanou prorockou knihu Jehú (1 Kr 16,1.7; 2 Pa 19,2; 20,34) a posledním píšícím, ale nekanonickým prorokem (pokud je alespoň o nich zmínka v Písmu) byl na začátku 9. století př. Kr. Elijáš (2 Pa 21,12).

Bezprostředně vyvstává otázka, proč se spisy těchto proroků nedostaly do kanonické sbírky, když byli skutečně inspirováni? Někteří navrhovali pohotové řešení: jejich spisy, i když inspirované, nebyly *tak* inspirované jako spisy biblických autorů. Tato myšlenka odstupňování inspirace má dlouhou historii v adventizmu. V naší době se vynořila určitá variace tohoto tématu.[141]

Jednou hypotézou stejné (ne-li vyšší) platnosti je názor, že poselství těchto píšících, ale nekanonických prorockých pisatelů měla místní (lokální) povahu: byla napsána pro bezprostřední situaci dané chvíle. Duch svatý ve své nekonečné nadřízené moudrosti uznal za nepotřebné zachovat tato poselství pro pozdější období.

Stupně inspirace?

Uvedeme zde tři argumenty proti názoru, že existují určité stupně inspirace nebo zjevení:

a) *Z pozorování:* Z Písma poznáváme, že kanoničtí i nekanoničtí proroci dostávali svá poselství z jednoho zdroje. Komunikační „příkazný řetěz" s poselstvím šel od Boha k prorokovi. Není žádný rozdíl ani v komunikační metodě. Ničím se příliš neliší ani tělesné projevy související s určitým prorokem ve vidění a není rozdíl ani v druzích komunikovaných poselství – povzbuzení, rada, napomenutí, výčitka, pokárání. Nenacházíme žádný rozdíl ani v druzích „nedokonalosti" „hliněných nádob". Žádný rozdíl není ani v odpovědích, které poselství

[141] Diskuse kolem „stupňů zjevení" připomínají druhou scénu z druhého dějství Shakespearovy hry *Romeo a Julie*, řádek 43.

vyvolala – někteří posluchači se jimi řídili a byli požehnáni, jiní jimi pohrdli a museli nést následky. Připouštíme, že zde jde o vyvozování důkazů z mlčení, jakmile se zeptáme, zda je nerozumné tvrdit, že tíže důkazů musí jednoznačně spočívat na tom, kdo by se pokoušel stanovit stupně inspirace.

b) *Z logiky:* Nastolení otázky stupňů inspirace (nebo zjevení) žádá okamžité rozhodnutí, kdo bude dělat třídění. Od takového rozhodčího se potom nutně vyžaduje nejen úroveň proroka, ale jakési stanovisko *nadprorocké*, má-li právoplatně rozhodnout o tom, že určitá část prorockých spisů je inspirovanější než druhá.

   Tento problém je dále složitý proto, že nikdo se nemůže postavit na stanovisko proroka, tím méně do pozice nadprorocké. Pavel jasně říká, že *Duch svatý* rozděluje duchovní dary „každému obzvláštně", „jak ráčí" (ČEP: „jak sám chce", „podle své vůle" – 1 K 12,11; Žd 2,4). „Nikdo nebere tuto čest na sebe." Vrcholem lidské možnosti je „snažit se o ještě vyšší dary" (1 K 12,31). Nikdo z lidí by se neměl opovážlivě vyvyšovat nad proroky a chtít rozhodovat o této otázce.

c) *Z víry:* Přijímám E. G. Whiteovou jako inspirovaného proroka Páně. Při jedné příležitosti řekla, že žádné stupně inspirace neexistují. Kdybych tedy neměl žádný jiný argument, tato slova jsou mi dostačující odpovědí na tuto otázku.

Předseda Generální konference George Butler mluvil při jedné příležitosti o inspiraci a zjevení. Ve svých deseti článcích, které od 8. ledna do 3. června 1884 vyšly v časopise Review and Herald, Butler postuloval myšlenku, že inspirace může mít „různé stupně".[142]

E. G. Whiteová na to 5 let nic neřekla. Dělala to snad v naději, že autor postihne vlastní blud a svůj názor opraví, aby sobě (i jí) ušetřil rozpaky z veřejného pokárání? Nevíme. Avšak roku 1889

[142] Viz zvláště článek z 15. ledna 1884.

napsala poněkud ostrou odpověď: „V modlitebně i ve škole v Battle Creeku se mluvilo o inspiraci a smrtelní lidé se odvážili říct, že něco v Písmu je inspirováno a něco ne. Bylo mi ukázáno, že Pán neinspiroval články o inspiraci zveřejněné v Review ani je neschválil pro přednes naší školní mládeži. Jakmile se lidé odvažují kritizovat Boží slovo, pak se odvažují vstoupit na svatou půdu. Raději by se měli bát, měli by se chvět a svou moudrost by měli pokládat za bláznovství. Bůh nepovolal nikoho, aby vyslovoval soud nad jeho Slovem a vybíral z něj něco jako inspirované, kdežto něco jiného považoval za neinspirované. Podobně se zacházelo i se Svědectvími, ale nebylo to podle Boží vůle.“[143]

Stupně autority – neudržitelné stanovisko

Někteří zastánci názoru odstupňované inspirace (nebo zjevení) přednedávnem obhajovali myšlenku, že i proroci mají odstupňovanou autoritu. Tento nový názor je právě tak neudržitelný jako předešlý, a to téměř ze stejných důvodů. Písmo neposkytuje žádný empirický důkaz, že by jedna skupina proroků měla více nebo méně autority než skupina jiná. Kdyby však existovaly stupně autority, jak bychom je posoudili? Kdo by byl k tomu povolán?

Zkušenosti krále Davida se dvěma píšícími nekanonickými proroky z doby jeho vlády nám zřejmě poskytují důkaz proti stupňované inspiraci či autoritě.

a) *Nátan.* V druhé části tohoto pojednání jsme hovořili o Nátanově nadšeném souhlasu s Davidovým plánem postavit chrám bez předběžné porady s Bohem, aby bylo zjevné, zda plán má i *jeho* božský souhlas. Nátan to neudělal, a proto mu Pán Bůh v noci dal pokyn, aby se vrátil ke králi a odvolal své poselství (2 S 7,1–17). O pět kapitol dále se setkáváme s Nátanem v paláci, kde podle Božího napomenutí kárá Davida za jeho dvojí hřích cizoložství s Bat-šebou a za zavraždění jejího manžela Urijá-

[143] Dopis 22, 1889. Citováno v 1 SM, s. 23.

še. Formou podobenství připomíná Davidovi ohavnost vládcových zločinů a David, přesvědčený Duchem svatým skrze jeho posla, vyznává a kaje se. Nátan tehdy ujišťuje Davida, že Bůh přijal jeho vyznání a odpustil mu (2 S 12,1–14).

Nátan však varuje, že Davidovy činy budou mít neodvratné následky, které se dostaví navzdory Božímu velkorysému a milosrdnému odpuštění (v. 15–23). Později na základě svého upřímného pokání a výčitek David napsal Žalm 51, v němž Boha prosí: „Zahlaď moje nevěrnosti, moji nepravost smyj ze mne dokonale... Stvoř mi, Bože, čisté srdce, obnov v mém nitru pevného ducha. Jen mne neodvrhuj od své tváře, Ducha svého svatého mi neber! Dej, ať se zas veselím z tvé spásy, podepři mě duchem oddanosti. Budu učit nevěrné tvým cestám a hříšníci navrátí se k tobě.“ (Ž 51,3.4.10–15) Pán Bůh Davidovi splnil toto jeho vroucí přání.

Jak Nátan, tak i David byli proroci. Když se o několik století později uzavíral starozákonní kánon (snad pod dohledem Ezdráše), Nátanova kniha nebyla zahrnuta do posvátné sbírky, ale Davidovy žalmy se do ní dostaly. Tak se David stal kanonickým prorokem, zatímco Nátan zůstal prorokem nekanonickým. O setkání Nátana s Davidem se nedovídáme z knihy Nátanovy, ale víme o něm díky tomu, že autor 2 S 12 tuto zprávu zaznamenal ve své knize.[144]

[144] Podle židovské tradice jsou Nátan a Gád autory 1 S 25–31 a 2 S (viz BC 2, s. 447.). Avšak jediným zdrojem tohoto názoru je talmudská tradice, jejíž přesnost a pravost je podle prof. G. F. Hasela z Andrewsovy univerzity v nejlepším případě problematická (rozhovor ze 6. listopadu 1981). To, že poslední část 1. Samuelovy a celá 2. Samuelova obsahují části „ztracených“ knih Nátana a Gáda, je jen dohad. Neví se, zda se tyto knihy a spisy jiných nekanonických píšících proroků vůbec dochovaly do doby, kdy se uzavíral starozákonní kánon (kolem roku 400 př. Kr.). Nevíme tedy, zda jejich vyloučení bylo svévolným rozhodnutím ze strany jednoho nebo více kompilátorů, nebo zda knihy byly již tehdy pro historii ztraceny.

Kdyby býval David dostal vidění o budoucnosti, z něhož by se dověděl, jak bude hodnocen on a jak Nátan, a kdyby schválil vrtošivou teorii odstupňované inspirace, logicky by mohlo dojít k takové výměně: David by mohl po Nátanově pokárání varovně zdvihnout ruku a říct: „Počkej, Nátane. Musíš ke mně mít víc úcty a respektu. Je pravda, že jsi prorok, ale o několik století později budeš zapomenutým nekanonickým prorokem, kdežto já budu kanonickým prorokem. Ještě za tři tisíciletí budou křesťané zpívat moje žalmy ve svých kostelích. Můj kajícný 51. žalm povzbudí v průběhu století srdce milionů lidí. Ale za tři tisíce let nebude nikdo vědět ani slovo z toho, co jsi napsal v knize Nátanově!“

Ba David ve snaze obhájit se mohl Nátana do určité míry i pokárat asi takto: „Dej si pozor, Nátane. Pamatuj, že tvoje počínání nebylo čestné, když ses po svém prorockém schválení mého plánu postavit chrám vrátil ke mně. Jsi si jist, že nyní už máš to pravé poselství?“

Co tedy se stupni autority? Příběh začíná velmi jednoduše: „*Poslal* tedy Hospodin Nátana k Davidovi.“ Měl Nátan autoritu? Čí autoritu? Kolik autority? Úvodní jednoduchá slova z 2 S 12,1 jsou nejvýraznější odpovědí na tyto otázky.

b) *Gád.* Zkušenost Gáda, dalšího píšícího nekanonického proroka z doby krále Davida, je v této souvislosti též užitečná. V 1 Pa 21 čteme, že satan pokoušel Davida k hříchu spočítat Izrael. Králův generál Joáb proti tomu marně protestoval. Izrael byl spočítán (v. 1–6), ale „tato věc se nelíbila Bohu a ranil Izrael“ (v. 7).

Hned v následujícím verši čteme Davidova slova adresovaná Hospodinu. Vyznává své nerozvážné provinění a prosí o odpuštění. Avšak v 9. verši Bůh neoslovuje Davida přímo, jak by byl určitě mohl udělat, protože proroci mají zvláštní „spojení“

se Všemohoucím. Ne, „Hospodin mluvil ke Gádovi, vidoucímu Davidovu.“ Proč se Pán nedomlouval přímo s Davidem jako kanonickým prorokem? Proč mluvil raději s prorokem nekanonickým?

Všimněme si dále, co Bůh Gádovi řekl: „Jdi a pověz Davidovi: Takto praví Hospodin...“ (v. 10). Tento výrok co nejvýrazněji naznačuje autoritu Gádova poselství. Potřeboval Gád více autority, než je ve slovech „Takto praví Hospodin“? Může vůbec být více autority, než je jí ve výroku „Takto praví Hospodin“?

Co měl Gád na Boží pokyn udělat? Měl říct Davidovi, že Bůh mu nyní nabízí jednu ze tří možností trestu: tři roky hladu, tři měsíce nepřátelského pustošení nebo tři dny morové nákazy v zemi (v. 12). Gád měl dále na Boží rozkaz říct Davidovi: „Nyní se rozhodni, co mám říci tomu, který mne poslal.“ (v. 12) David měl jedinečné prorocké „spojení“, ale v tomto případě ho neměl použít. Své rozhodnutí měl Hospodinu oznámit prostřednictvím Gáda. Ani zde nemáme žádný důkaz, že by si David nárokoval vyšší inspirační stupeň, než měl Gád. Naopak, „David šel na výzvu Gádovu, kterou řekl ve jménu Hospodinově“ (v. 19).

Je absurdní mluvit o odstupňování inspirace. Prorok buď inspirovaný je, nebo není. Před nedávnem jsem navštívil jedno shromáždění, ve kterém bylo několik těhotných žen. Některé byly v pokročilém stavu, jiné v začátku těhotenství. Představte si, že by někdo řekl o ženě, která byla asi ve 3. měsíci těhotenství, že je „trošku těhotná“. Takové vyjádření by bylo nejen nepřesné, ale i nesprávné. Nikdo nikdy přece neviděl ženu, která byla „trošku těhotná“. Žena buď těhotná je, nebo není. Stejně nikdy nikdo neviděl proroka, který by byl „tak trošku“ inspirovaný.

Stejně nesmyslné je hovořit o stupních autority. 2. února 1980 známý a vážený adventistický učenec Don F. Neufeld[145] přednesl ve shromáždění v Takoma Park, Maryland, kázání pod názvem „Když mluví Ježíš". Pro toto své vůbec poslední kázání[146] si dr. Neufeld zvolil text ze Zj 19,10: „Svědectvím Ježíšovým je duch proroctví." Ve svém poselství uvedl různé možné překlady těchto dvou adventistům dobře známých výrazů – „svědectví Ježíšovo" a „duch proroctví". Své kázání zakončil slovy:

„Svědectvím novozákonního proroka Ježíš předpověděl, že prorokování jako jeden z mnoha duchovních darů v církvi potrvá. Jinak řečeno, Ježíšovo svědectví jeho lidu se nemělo ukončit kanonickým uzavřením Písma. Prorocká činnost měla pokračovat i po dotvoření kánonu.

To nás přivádí k důležité otázce. Když je ve vší prorocké činnosti hovořícím Ježíš – ať už v době starozákonní, novozákonní nebo ponovozákonní –, můžeme logicky dělat nějaký rozdíl a říct, že to, co Ježíš řekl v určité době, je více nebo méně autoritativní než to, co řekl v jiné době, alespoň pokud jde o dotyčné generace?

Mohlo by být např. něco, co Ježíš řekl v 1. století křesťanského letopočtu, více nebo méně autoritativní než to, co řekl v 19. století? Myslím si, že odpověď je zřejmá. Nemá smysl hovořit o stupních inspirace, jako kdyby to, co Ježíš řekl jedné generaci, bylo inspirovanější než to, co řekl generaci jiné."[147]

Adventisté s. d. všeobecně věří, že E. G. Whiteová je nejlépe pochopena v úloze píšícího nekanonického proroka Písma. Její spisy jako takové jsou inspirovány Duchem svatým podobně a na

[145] Neufeld redigoval díla *Seventh-day Adventist Bible Student's Source Book* a *Seventh-day Adventist Encyclopedia* (= 9. a 10. svazek SDA Bible Commentary) a byl spolueditorem *SDA Bible Commentary*. Až do své smrti pracoval jako spoluredaktor časopisu *Adventist Review*.

[146] Dopis M. M. Neufeldové z Loma Lindy, California, bez data (jako odpověď na autorův dopis z 19. srpna 1981).

[147] Rukopis kázání „When Jesus Speaks", s. 10, předneseného ve sboru Takoma Park 2. února 1980.

stejném stupni jako spisy, které byly začleněny do Písma. Přitom z nich neděláme žádnou druhou Bibli, ba ani je nepokládáme za nějaký přídavek ke svatému kánonu Písma.

Všimněme si dále, v jaké souvislosti s Písmem viděla E. G. Whiteová své spisy.

2. Analogie „většího světla“ a „menšího světla“

V otevřeném dopise svým bratřím a sestrám v církvi psaném 6. prosince 1902 a zveřejněném v Adventist Review and Sabbath Herald 20. ledna 1903 E. G. Whiteová očekávala nový rok a obzvláště ji tížil problém kolportáže, která tehdy ochabovala. „Byla jsem poučena, že kolportáž je třeba oživit a stále úspěšněji v ní pokračovat.“[148]

Vyjádřila ocenění sjednocených snah laiků a knižních evangelistů při šíření knihy Kristova podobenství (honorář za ni věnovala na vyrovnání dluhu školy v Battle Creeku) a žádala, aby se více pozornosti věnovalo šíření ostatních jejích děl. Zdůrazňuje přitom důležitost tohoto misijního úsilí a dodává: „Sestra Whiteová není původcem těchto knih. Obsahují naučení, která jí po dobu celoživotního díla dával Bůh. Obsahují vzácné, povzbudivé světlo, které Bůh dal milostivě své služebnici pro svět. Světlo z těchto stránek má osvěcovat lidská srdce a vést je ke Spasiteli. Bůh řekl, aby se tyto knihy rozšířily po celém světě.“[149]

K objasnění výrazu, že z jejích knih má „světlo zářit“, a ve snaze vyznačit vztah mezi těmito knihami a Písmem použila často citovanou metaforu: „Pán poslal svému lidu mnohá naučení, řádek za řádkem, příkaz za příkazem, trošku zde a trošku tam. Málo pozornosti se věnuje Písmu a *Pán dal určité menší světlo, aby vedlo lidi ke světlu většímu.*„[150]

[148] Viz RH 20. ledna 1903, s. 15.
[149] RH 20. ledna 1903, s. 15.
[150] RH 20. ledna 1903, s. 15.

E. G. Whiteová se tímto náhodným výrazem dostává do souvislosti s textem v Gn 1,16: „Bůh učinil dvě velká světla: větší světlo, aby vládlo nade dnem, a menší světlo, aby vládlo nad nocí." Analogicky pokládá Písmo za „větší světlo" a své spisy za „menší světlo".

Dříve než podrobně prozkoumáme tuto analogii ve snaze zjistit, co jí měla E. G. Whiteová na zřeteli (a taktéž i to, co jí *nesledovala*), prozkoumejme především otázku, jak E. G. Whiteová sama hleděla na toto „větší světlo" – na Písmo. Souhrnný a užitečný seznam, který zhotovil D. E. Rebok,[151] jakož i některé poznámky ve třech odstavcích z úvodu k Velkému sporu věků mezi Kristem a satanem[152] nám pomáhají postihnout stanovisko E. G. Whiteové k Písmu stejně jako náhled na vztah jejích spisů k bibli:

A. Povaha Písma:

1. Celé Písmo je inspirované Boží slovo.
2. „Boží pravda se nachází v Božím slovu." Nikdo nemusí „přítomnou pravdu hledat jinde".

B. Záměr Písma:

1. Písmo je vzorem pro křesťanský život.
2. Obsahuje „útěchu, usměrnění, radu i plán spasení tak jasný jako sluneční paprsek".
3. Je vhodné pro potřeby všech – bohatých i chudobných, učených i negramotných, „pro všechny věky a všechny třídy lidí".
4. Obsahuje všechno poznání „potřebné ke spasení". Lidé by měli „přilnout" k Písmu, věřit mu a poslouchat ho; potom „nikdo" nezahyne.

[151] D. E. Rebok: *Believe His Prophets*, 1956, s. 165.166.
[152] GC, s. VII.

C. Prvenství Písma:

1. Je třeba je přijmout „jako autoritativní, neomylné zjevení" Boží vůle.
2. Jako takové je Písmo „měřítkem charakteru, zjevitelem učení a zkušebním kamenem zkušenosti".

D. Úloha duchovních darů (proroctví):

1. Existence Písma „nevyřadila stálou přítomnost a vedoucí úlohu Ducha svatého".
2. Podle Ježíšova zaslíbení učedníkům měl dar Ducha svatého otvírat slovo jeho služebníkům a „osvěcovat a uplatňovat jeho nauky".
3. Jestliže důslednost je vlastnost božství a Duch svatý původně inspiroval Písmo, není možné, aby učení Ducha svatého skrze duchovní dary odporovalo výrokům Písma.
4. Duch svatý nebyl, není a nikdy nebude dán, aby „nahradil Písmo", protože „Boží slovo je měřítkem, kterým je třeba prověřovat každé učení a zkušenost".
5. Svědectví byla dána jen proto, že člověk zanedbal Písmo. Mají ho usměrňovat zpět k Písmu.

    a) Nebyla dána jako nějaký přídavek k Božímu slovu.
    b) Nemají zastávat místo Božího slova.

Metafory pro výklad analogie

Existují snad čtyři metafory, které nám mohou pomoci pochopit, co chtěla E. G. Whiteová říct svou analogií „větší světlo" a „menší světlo" (a tím nás ochránit před nesprávným výkladem těchto obrazných výrazů):

1. *Čas a zeměpisné vztahy.* Písmo je Boží univerzální proroctví pro všechny lidi všech dob. Jeho 66 knih pochází přibližně od 40 kanonických proroků píšících přibližně v rozsahu 1500 let. Písmo před-

stavuje Boží vůli pro všechny lidi v rozpětí dvou nebo tří tisíciletí. Naproti tomu píšící nekanoničtí proroci – Starý zákon se zmiňuje o osmi a adventisté dnes řadí do této kategorie i E. G. Whiteovou – psali především pro svou dobu a lid. Kanonické proroky je možno pokládat za „větší světlo" a nekanonické proroky je možno označit jako „menší světlo".

2. *Vztah zkoušejícího a zkoušeného.*[153] Každý národ na světě od starého Egypta s jeho faraonským loktem až po moderní národy s jejich metrem a kilogramem si zachoval národní míry délkové i váhové, jejichž přesnost a spolehlivost jsou krajně důležité. Bez toho se neobejde žádný národ. Obchod ani výměna zboží, stavební profese ani výroba by nebyly možné.

Návštěvník muzea, které sousedí s knihovnou Národního statistického úřadu Spojených států v Gaithersburgu (Maryland), má možnost vidět originální národní prototyp metru č. 27, který byl národní normou USA pro délku metru od roku 1892 až do roku 1960 (kdy byl metr definován množstvím světla vrženého elektricky podnícenými atomy plynu krypton-86). Po podepsání mezinárodní smlouvy o metrech v Sèvres (Francie) r. 1875 zhotovil Mezinárodní úřad pro váhy a míry 31 prototypů metru a kilogramu ze směsi 90 % platiny a 10 % iridia, vyznačující se obzvlášť nejen svou výjimečnou trvanlivostí, ale i nízkým koeficientem rozpínavosti a zmenšování. Signatářské mocnosti potom losovaly (USA takto získaly metry č. 21 a 27, kilogramy č. 4 a 20) a tyto nové normy se potom dostaly do hlavních měst zúčastněných států. Tam byly umístěny v prostředí s přísně kontrolovanou vlhkostí a teplotou (technička obsluhující národní kilogram v Gaithersburgu se nesmí např. dotknout tohoto kovového závaží, protože vlhkost jejích prstů by mohla ovlivnit jeho váhu! Musí také

[153] Snad nejpřednějším exponentem této analogie v Severní Americe v první polovině 20. století byl ve svých evangelizačních přednáškách C. B. Haynes.

nosit hliníkovou zástěru k odčerpání tělesné teploty od standardního závaží.)

Kromě národních normativních měr délky a váhy má Národní úřad vah a měr ještě „pracovní normy" přesně stejné délky a váhy, které jsou zhotoveny ze stejného materiálu. Máte-li podezření, že váš metr nebo pravítko nemá patřičnou délku, můžete ho vzít do Gaithersburgu a porovnat si ho s pracovní normou metru. Pracovní normy jsou k nerozeznání od národní měrné normy. Jediný rozdíl mezi nimi je v tom, že jeden z nich byl pro své vznešené poslání národní normy vybrán losem.[154]

A nyní aplikace. Národní normativní míru pokládejme za „větší světlo" a pracovní normativní míru za „menší světlo". Ve stejně platné analogii je možno i pracovně normativní míru pokládat za „větší světlo". Metr nebo pravítko, které byste si přinesli k přezkoušení, může být tedy jen „menším světlem". Národní metr nikdy nemůže být normován vaším železářským metrem. Podobně je to i s Písmem, které není možno posuzovat spisy ducha prorockého z pera E. G. Whiteové. Jsou-li však naše obchodní měřidla přezkoušena autoritativní normou a jsou-li úplně přesná a spolehlivá, neváháme je použít jako autoritativní normu, tedy „větší světlo" – i když ve vztahu a s odkazem na svrchovaně uznávanou normu.

3. *Čtyřicet svíček a jedna svíčka.*[155] Postavte na jeden okraj stolu 40 zapálených svíček a na druhý jednu zapálenou svíčku. (Písmo psalo asi 40 různých autorů; to, co adventisté nazývají duchem prorockým, napsala jedna autorka.) Jako je svítivost 40 svíček větší než svítivost jedné svíčky, tak je i Písmo „větším světlem" ve srovnání

[154] Rozhovor s Walterem Weinsteinem, specialistou na historické informace a kurátorem muzea, National Bureau of Standards, United States Department of Commerce, Gaithersburg, Maryland, 29. října 1981.

[155] Autorem této ilustrace je údajně H. L. Venden Sr., který ji popularizoval ve svých evangelizačních přednáškách v Severní Americe v první polovině 20. století.

s „menším světlem“ spisů E. G. Whiteové. V této souvislosti je však obzvlášť důležité pamatovat, že to, co vyzařuje 40 svíček, i to, co vyzařuje jediná svíčka, je „světlo“. A E. G. Whiteová užívá vhodné analogie slunce a měsíce (jako většího a menšího světla), protože světlo těchto dvou nebeských těles je stejného druhu. Měsíc nemá vlastní světlo; jen odráží světlo slunce. A když světlo, které je v tobě, se promění ve tmu, „jak velká potom bude tma“? (Mt 6,23)

Je také třeba pamatovat, že tyto metafory, které nazýváme podobenstvími, chtějí poučit jen o jedné jediné pravdě. Když je příliš napneme, přetrhnou se. Dílo E. G. Whiteové je možno do určité míry výstižně přirovnat k jedné svíčce. Skutečností však zůstává, že rozsah jejích spisů vícenásobně přesahuje souhrnný počet slov Starého i Nového zákona dohromady („většího světla“). Nemůžeme toto přirovnání tedy „přehnat“.

4. *Národní mapa a státní mapa.* Mnozí cestovatelé po Spojených státech s sebou nosí kvůli orientaci na cestách atlas. V mnoha atlasech bývá dvoustránková mapa původních 48 států a po ní následují jednostránkové státní mapy. Národní mapu je možno označit za „větší světlo“ a státní mapu za „menší světlo“.

Mezi náčrtem státu Maryland na dvoustránkové národní mapě a náčrtem Marylandu na jednostránkové státní mapě není žádný rozpor. Ale „menší světlo“ státní mapy Marylandu vykazuje podstatně více podrobností, než jich najdeme ve „větším světle“ národní mapy.

Závěrem našeho pojednání o této analogii „většího světla“ a „menšího světla“ je snad pozoruhodné, že na základě vlastních výroků E. G. Whiteové by se zdálo být určitým nepatřičným překroucením tvrzení (jak to dělají někteří dnešní kritikové), že těmito obraznými výrazy hodlala Písmu přisoudit větší inspiraci nebo autoritu než svým spisům.[156]

[156]R. Graybill: „Ellen White's Role in Doctrinal Formation.“ In: *Ministry* (October 1981), s. 7–11. Obzvlášť hodnotné jsou dvě Graybillovy kompilace citátů

Analogie teleskopu

Kromě metaforických výrazů „větší světlo“ a „menší světlo“ je obzvlášť užitečná další analogie vymezující vztah mezi spisy E. G. Whiteové a Písmem, která je vzata také z přírody. Přišla s ní S. M. I. Henryová, evangelizační pracovnice ze Ženevského svazu křesťanské střídmosti v polovině 19. století, která se stala adventistkou s. d. během svého léčení v battle-creekském sanatoriu roku 1896. (Potom byla zázračně uzdravena modlitbou.)[157]

S. M. I. Henryová psala v rozsáhlém a poutavém životopisném pojednání o tom, jak zpočátku nechápala úkol Svědectví, jak potom prožila zklamání, když zjistila, že mnozí adventisté v Battle Creeku věří jen ústy, o svém osobním zápase ve snaze porozumět poslání duchovního daru proroctví v současnosti a také o osvícení, kterého se jí potom dostalo v důsledku určitého období zvláštních modliteb. Svým studiem dospěla původně k názoru, že ducha prorockého je možno přirovnat k objektivu – a později k teleskopu, kterým je možno poznávat Písmo. Při upřesňování této analogie postřehla, že duch proroctví také „podléhá všem teleskopickým podmínkám a omezením“. Píše:

„Mezi teleskopem a nebem plným hvězd se mohou prohánět mraky či celá mračna nevěry a rozporů, satan může podnítit bouře. Teleskop může zamlžit dech našeho vlastního sobectví a zastřít prach pověry. Můžeme do něj nepatřičně zasáhnout a odvrátit ho od zorného pole. Můžeme jím hledět do prázdna, můžeme se dívat jeho druhým koncem, takže se nám všechno natolik zmenší, že nic nerozeznáme. Ohnisko můžeme tak špatně zaostřit, že všechno bude mít zkreslené proporce a bude odporné. Vzdálenost je možno natolik zkrátit, že sklo bude neprůhledné. Když si však čočky omy-

E. G. Whiteové, z nichž jedna zdůrazňuje podřízenost jejích spisů Písmu, kdežto druhá ilustruje její nárok na právo rozumět Písmu a vykládat ho (viz s. 9).

[157] „Sarepta Myrenda Henry.“ In: *SDA Encyclopedia*, s. 581. S. M. Henryové patří v Církvi adventistů s. d. prvenství za plán zvaný „ženská služba“, což je organizovaný plán výchovy matek a otců pro rodičovství (tamtéž).

lem zaměníme s obzorem, získáme jen velmi omezenou představu o nejvznešenějším divadle, kterým nebe oslovilo náš zájem. Avšak při jeho správném použití jako prostředku k přiblížení a jasnějšímu vidění, tj. jako teleskopu, má Svědectví obdivuhodně krásné a svaté poslání.

Všechno závisí na našem vztahu k němu a na tom, jak ho používáme. Teleskop sám o sobě je jen sklo, přes které vidíme. Avšak v rukou božského ředitele, správně sestavené, v patřičném úhlu zaměřené a uzpůsobené oku pozorovatele, s obzorem bez mraků nám zjeví pravdu tak, že rozproudí krev, potěší srdce a doširoka otevře dveře očekávání. Mlhoviny zredukuje na konstelace, daleké body světla na planety první velikosti a na slunce hořící slávou.

Podstata i správné používání Svědectví byly nepochopeny. Svědectví nejsou nebem, ve kterém pulzuje nekonečné množství nebeských těles pravdy, ale vedou oko a dávají mu moc proniknout do slávy tajemného živého Božího slova.“[158]

Deton Rebok tvrdí, že „sestra Whiteová sama řekla, že S. M. I. Henryová vysvětlila vztah mezi spisy ducha prorockého a Písmem tak jasně a přesně, jak by to slovy nevystihl nikdo jiný“.[159]

Teleskop nepřidává nebi hvězdy, jen jasněji odhaluje ty, které tam už jsou. Spisy E. G. Whiteové je možno přirovnat také k mikroskopu, který pomáhá „zvětšit a objasnit podrobnosti pravd Božího slova“.[160] I spisy ducha prorockého podrobně zachycují a objasňují učení Písma.

3. Jemisonův model vztahu

Zesnulý T. H. Jemison v díle „A Prophet among You“ (Prorok mezi vámi), které vyšlo v roce 1955 a dodnes zůstává vzornou učeb-

[158]Viz D. E. Rebok: *Believe His Prophets*, 1956, s. 180.181.
[159]D. E. Rebok: *Believe His Prophets*, 1956, s. 181.
[160]D. E. Rebok: *Believe His Prophets*, 1956, s. 182.

nicí v oboru ducha prorockého v adventistických školách, věnoval celou kapitolu problému „Spisy E. G. Whiteové a Písmo".

Jemison často cituje slova E. G. Whiteové, hlavně v kapitole „Povaha a vliv svědectví",[161] v níž chce ukázat, že E. G. Whiteová hleděla na své spisy jako na naplnění osmi funkcí, které je možno seřadit do tří kategorií:

A. Usměrnit pozornost k Písmu:

1. Vyvýšit Písmo
2. Upoutat mysl k Písmu
3. Obrátit pozornost na pozapomenuté pravdy

B. Pomoci rozumět Písmu:

4. Utvrdit pravdy už zjevené
5. Probudit mysl
6. Zjednodušit pravdy

C. Pomoci uvádět biblické zásady do našeho života:

7. Objasnit zásady a pomoci je použít
8. Poučit o podrobnostech[162]

Jemisonův závěrečný odstavec v této kapitole je obzvlášť poučný. Na otázku, co znamenají výrazy E. G. Whiteové, jako např. „nepřináší se dodatečná pravda"[163] nebo „psaná svědectví nemají dávat nové světlo"[164] a „Cožpak nejsou v knihách E. G. Whiteové uvedeny popisy a podrobnosti, které nejsou vzpomenuty v Písmu?", Jemison odpovídá:

„Určitě, jinak by byl jen malý důvod k vydávání těchto poselství. Není to však dodatečná pravda a nové světlo? Vůbec ne. Tyto spisy

[161] 5 T, s. 665.
[162] T. H. Jemison: *A Prophet among You.* 1955, s. 367–371.
[163] 5 T, s. 665.
[164] 5 T, s. 665.

neuvádějí žádné nové téma, žádné nové zjevení, žádné nové učení. Ony jen uvádějí dodatečné podrobnosti a zaokrouhlují náměty, které k Písmu už patří. Celá oblast duchovní pravdy je uzavřena v Písmu. Není třeba nic přidávat. Avšak další podrobnosti, události a vysvětlení mohou v takových nových spisech vést k lepší představě a k hlubšímu pochopení pravdy už zjevené."[165]

Dvě „zvláštní" vzkříšení

Pro znázornění, jak nám tyto spisy dávají nejen dodatečné podrobnosti, ale uvádějí i nové vztahy mezi určitými zvláštními texty Písma, je vhodný příklad E. G. Whiteové v přístupu ke dvěma vzkříšením, o nichž hovoří Písmo.

1. *Zvláštní vzkříšení o velikonocích.* Na dvou místech v Písmu, jednou v Matoušově evangeliu a jednou v Pavlově dopise Efezským, se uvádí zajímavý námět s podrobným popisem: „Zvláštní vzkříšení, které se událo na velikonoční ráno, a jeho úžasný následek o 40 dní později při nanebevstoupení."

V Písmu nacházíme tyto skutečnosti: v Mt 27,51–53 čteme, že

a) ve chvíli Kristovy smrti nastalo zemětřesení,
b) tím se otevřelo několik hrobů,
c) po Kristově zmrtvýchvstání v neděli ráno „mnozí" byli vzkříšeni k životu,
d) tito lidé jsou nazýváni „svatými" (v Písmu „svatý" není člověk nadpozemský, spravedlivý, divotvornou mocí obdařený světec, ale spíše obyčejný, nenápadný křesťan, milostí spasený hříšník),
e) vzkříšení šli potom do Jeruzaléma („svatého města"),
f) ukázali se „mnoha" obyvatelům tohoto města,
g) v Ef 4,8 čteme, že za 40 dní po svém vzkříšení vstoupili s Kristem do nebe.

[165]T. H. Jemison: *A Prophet among You.* 1955, s. 372.

E. G. Whiteová však poodhaluje oponu a dodává asi 12 dalších dotvrzujících a informačních skutečností:

a) Za svého pozemského života byli „Božími spolupracovníky".[166]

b) Byli to mučedníci, kteří „za cenu svého života"[167] „neochvějně svědčili o pravdě".[168]

c) Představovali „každý věk" dějin „od stvoření až do časů Kristových"[169] (Abel byl první mučedník, Jan Křtitel poslední známý mučedník před Golgotou).

d) Lišili se postavou i podobou, „někteří měli ušlechtilejší vzhled než jiní... Ti, kteří žili v době Noeho a Abrahama, se tvarem, ušlechtilým vzhledem i silou podobali andělům"[170] (Adam byl více než dvakrát vyšší než dnešní lidé, Eva byla o něco menší, málo převyšovala jeho ramena).[171]

e) Byli vzkříšeni k nesmrtelnosti,[172] zatímco tři lidé, které Kristus vzkřísil během svého života na zemi (před Golgotou), nebyli vzkříšeni pro věčný život, a proto potom zemřeli.[173]

f) Byl to Kristus, kdo je vzkřísil k životu.[174]

g) Jejich dílo mělo svědčit o Kristově vzkříšení. Oni byli svědky, které kněží nemohli umlčet.[175] Jejich svědectví odporovalo křivé přísaze podplacených římských vojáků.[176]

[166] DA, s. 786.
[167] DA, s. 786.
[168] 1 SM, s. 304.
[169] EW, s. 184.
[170] EW, s. 184.
[171] 3 SG, s. 34.
[172] 1 SM, s. 304.305.
[173] DA, s. 786.
[174] 1 SM, s. 304; DA, s. 786.
[175] DA, s. 786.
[176] SM, s. 305.

h) Jejich poselství znělo: oběť za člověka je nyní úplná, Ježíš, kterého Židé ukřižovali, vstal z mrtvých.[177] Důkaz? „Spolu s ním jsme vstali z mrtvých.“[178]

i) Byli živým naplněním proroctví z Iz 26,19.[179]

j) Ježíš je osobně představil svému nebeskému Otci jako prvotinu všech spravedlivých mrtvých, kteří jednoho dne budou oživeni.[180]

Je pravda, že ve spisech E. G. Whiteové nemáme „žádný nový námět, žádné nové zjevení, žádné nové učení“, ale máme mnoho nových informací.

2. *Zvláštní vzkříšení krátce před Kristovým druhým příchodem.* Čtyři texty Písma (Da 12,1.2; Mt 26,64; Zj 1,7; 14,13) mluví přímo nebo nepřímo o zvláštním vzkříšení krátce před druhým příchodem Krista. E. G. Whiteová to vykládá takto: budou tři třídy lidí:

a) všichni, kteří zemřeli ve víře v době hlásání třetího andělského poselství a zachovávali sobotu,
b) ti, kteří ukřižovali Ježíše a až do své smrti nepoznali spasení,
c) největší odpůrci Kristovy pravdy a jeho lidu.[181]

Z Písma vyvozujeme opodstatněně jen první dvě skupiny lidí, o třetí se dovídáme z dodatečné, mimobiblické informace, z prorockého daru naší doby.

E. G. Whiteová a rozvoj učení Církve adventistů s. d.

Mnozí z těch, kdo v dnešní Církvi adventistů s. d. vyjadřují starosti (ne-li pochybnosti) o autoritě E. G. Whiteové v církvi, zaměřují

[177] EW, s. 184.
[178] EW, s. 184; DA, s. 786.
[179] 1 SM, s. 305.
[180] 1 SM, s. 306.307.
[181] EW, s. 285; GC, s. 637.

všeobecně svůj zájem na problém věroučné autority. V této situaci je pro nás obzvlášť užitečné postupně přezkoumat, jak jsme jako lid dospěli k našemu učení, jakou úlohu měla E. G. Whiteová při formování našich věroučných výpovědí a jak se sama dívala na povahu svého příspěvku v tomto procesu.

Sobotní konference

Většina adventistických církevních historiků by se pravděpodobně shodla v tom, že věroučný rámec církve se velkou měrou utvářel v sérii dlouhých víkendových shromáždění, která dnes nazýváme biblické konference, která však na začátku byla všeobecně známá jako sobotní konference.

V čem by však historici byli už méně zajedno, to je otázka doby, kdy se tato shromáždění konala. LeRoy Edwin Froom, autor monumentálního podrobného čtyřsvazkového díla *The Prophetic Faith of Our Fathers*, v kapitole nazvané „Sobotní konference konsolidující nové hnutí“[182] se zřejmě spokojí se stanovením data alespoň šesti konferencí v roce 1848:

1. *Rocky Hill*, Connecticut, 20. – 24. dubna v domě Alberta Beldena. Účast: asi 50. Řečníci: H. S. Gurney, Joseph Bates (sobota a zákon) a James White (vzestupný význam třetího andělského poselství, jeho záměr a podrobnosti).
2. *Volney*, New York, 18. srpna v pracovní místnosti Davida Arnolda. Účast: asi 35. Řečníci: Joseph Bates (sobota) a James White (podobenství z Mt 25,1–13).
3. *Port Gibson*, New York, 27. – 28. srpna ve stodole Hirama Edsona. Bez dalších údajů.
4. *Rocky Hill*, Connecticut, 8. – 9. září v domě Alberta Beldena. Bez dalších údajů.

[182] LeRoy Edwin Froom: *The Prophetic Faith of Our Fathers*, sv. 4, s. 1021–1048.

5. *Topsham* (Maine), 20. – 22. října v domě S. Howlanda. Diskuse o možnosti vydávání nějakého časopisu, avšak pro nedostatek prostředků nedošlo k žádnému konkrétnímu rozhodnutí.
6. *Dorchester*, Massachusetts, 18. listopadu v domě Otise Nicholse. Další diskuse o vydávání časopisu a E. G. Whiteová dostala potvrzující radu od Pána ohledně této ediční služby.

Vydavatelé díla SDA Encyclopedia však počítají s tříletým obdobím věroučného formování, nejen začátek roku 1848. Uvádějí možnost, že roku 1849 bylo šest konferencí (James a Ellen Whiteovi se zúčastnili nejméně tří z nich: Paris ve státu Maine v září; Oswego a Centerport ve státě New York v listopadu). A v roce 1850 bylo celkem deset sobotních konferencí, Whiteovi se zúčastnili osmi.[183]

Konferencí se většinou zúčastňovali ti, kteří patřili k Millerovu hnutí a po velkém zklamání 22. října 1844 se nechtěli zříct své předešlé zkušenosti (jak to udělali mnozí jiní). I přátelé těchto bývalých milleristů se zúčastňovali shromáždění, která se konala v pátek a v sobotu, případně v sobotu a v neděli nebo trvala od čtvrtka do neděle.

Máme-li na zřeteli, že Millerovo hnutí bylo pravděpodobně nejekumeničtějším hnutím celého 19. století, nepřekvapuje nás, že tento jeho ostatek tvořila skupina lidí se širokou paletou teologických názorů. O první konferenci z roku 1848 píše James White v dopise S. Howlandovi, že z 50 účastníků „nebyli všichni plně v pravdě".[184]

Když E. G. Whiteová popisovala stanoviska přibližně 35 účastníků druhé sobotní konference (a prvního všeobecného shromáždění v západním New Yorku), napsala, že „sotva dva se shodovali. Někteří se přidržovali nebezpečných bludů a každý houževnatě prosazoval své názory prohlašuje, že se shodují s Písmem."[185]

[183] „Sabbath Conferences." In: *SDA Encyclopedia*, s. 1255.
[184] Viz 2 SG, s. 93.
[185] LS, s. 110.

V diskusích nešlo tolik o to, zda se určitý věroučný bod v Písmu nachází, ale spíše o to, co ten který výrok Písma znamená. Avšak na závěr těchto studijních setkání dospěli vždy k věroučné jednotě. Jak se od takové názorové různorodosti dospělo k takové jednomyslnosti?

Šlo zde především o vážné studium Písma a modlitbu. Když o tom roku 1904 (tedy po více než půl století po těchto událostech) E. G. Whiteová psala, líčila tyto konference velmi živě. Psala o nich proto, že „mnozí naši lidé si nyní neuvědomují, jak pevný základ dostávala naše víra". Jmenovitě uvádí významnější účastníky, „kteří hledali pravdu jako skrytý poklad". O své účasti poznamenává: „Scházela jsem se s nimi a vážně jsme studovali a modlili se. Často jsme zůstávali pospolu do pozdní noci a někdy jsme strávili i celou noc v prosbách o světlo a při zkoumání Slova. Tito bratři se opětovně scházeli ke studiu Písma, aby pochopili jeho význam a byli připraveni mocně ho zvěstovat."[186] Studium Písma a modlitba však nestačily přesvědčit účastníky. Tito tvrdí farmáři a řemeslníci se tvrdošíjně drželi svých malicherných teologických teorií a neradi upouštěli ze svého stanoviska. E. G. Whiteová o tom píše:

„Tato neobvyklá názorová různorodost na mne těžce doléhala. Viděla jsem, že mnohé bludy byly předkládány jako pravda. Zdálo se mi, že Bůh je zneuctěn. Duševně jsem byla velmi zarmoucena a klesla jsem pod tímto břemenem. Někteří si mysleli, že umírám. Bratři Bates, Chamberlein, Gurney, Edson a můj muž se za mne modlili. Pán vyslyšel modlitbu svých služebníků a já jsem se probrala."[187]

Kromě opravdového studia Písma a modliteb se při těchto poradách mocně projevil zásah Ducha svatého. Tento zásah byl zřejmý, jen když účastníci vykonali, co mohli. Dále tedy sledujeme dílo

[186] 1 SM, s. 206.
[187] LS, s. 111.

Ducha svatého, které konal skrze lidské nástroje při těchto shromážděních, při nichž se utvrzovala naše věroučná stanoviska.

Úloha vidění při formování věrouky

Smyslem vidění při konferencích zřejmě bylo:

a) opravit názory bratří v případě nesprávnosti
b) potvrdit a podepřít jejich názory v případě jejich správnosti
c) iniciativně nezasahovat při věroučné formulaci

A. L. White to později uvádí ve 12. bodu svého jedenadvacetibodového pojednání „Užitečné body při výkladu a používání spisů E. G. Whiteové."

„Rady nebyly dány proto, aby nahradily víru, iniciativu, námahu nebo studium Písma. Bůh nepoužil ducha proroctví, aby nás učinil závislými nebo slabými. Tyto rady nás mají spíše posílit povzbuzením ke studiu Božího slova a být podnětem na cestě vpřed."[188]

E. G. Whiteová o tomto stadiu věroučného vývoje napsala: „Když při studiu přišli k bodu, kde řekli: »Dále jsme bezradní«, sestoupil na mě Duch svatý. Dostala jsem vidění a jasně mi byly vysvětleny studované texty s poučením, jak si máme úspěšně počínat a jak máme učit. Takto jsme dostali světlo, které nám pomáhalo rozumět textům, které se týkají Krista, jeho poslání a jeho kněžské služby. Byla mi objasněna linie pravdy, sahající od tehdejší přítomnosti až do chvíle, kdy vejdeme do Božího města. A já jsem odevzdala jiným učení, které mi dal Pán."[189]

Obzvláště o druhé sobotní konferenci a o působení a místě vidění E. G. Whiteová napsala ve svém životopise toto: „Tehdy na mně spočinulo nebeské světlo a hned nato jsem ztratila ze zřetele pozemské věci. Můj doprovázející anděl mě upozornil na některé

[188] *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*, sv. 3, s. 3214.
[189] 1 SM, s. 206.207.

bludy přítomných, ale i na pravdu odlišnou od bludů. Tyto rozporné názory, které se jim zdály být v souladu s Písmem, byly biblickým učením jen podle jejich zdání. Byla jsem puzena říct jim, že by se měli vzdát svých bludů a sjednotit se v pravdách třetího andělského poselství."[190]

Co způsobilo, že zbytky adventistů milleristického hnutí přijaly vidění této mladé prorocké služebnice, tehdy ještě ani ne dvacetileté? Byly to snad tři důvody:

1. *Zvláštní tělesné projevy, provázející veřejné vidění.* Nikdy to sice nebylo zkušebním kamenem pravosti, protože satan může tělesné projevy falšovat, a to také dělá, ale byl to bezpečný důkaz nadpřirozeného působení.

2. *Obsah vidění.* Vidění byla významná a užitečná pro řešení bezprostředních problémů, které se na těchto konferenčních setkáních projednávaly.

3. *Jev stálé „uzavřenosti" mysli této služebnice, když nebyla ve vidění.* Toto zjevně trvalo po dobu „dvou až tří let" – současně s obdobím sobotních konferencí – a v té době, kdy nedostávala vidění, mohla E. G. Whiteová jen písemně zaznamenávat to, co jí bylo ukázáno. Nemohla zasahovat do následujících diskusí, ať už o významu toho, co viděla, nebo o biblických všeobecně. Po letech potom napsala: „Moje mysl byla skutečně uzavřena a neuměla jsem chápat význam biblických textů, o kterých jsme uvažovali." Její mysl zůstala takto „uzavřena" tak dlouho, dokud všechny hlavní body naší víry nebyly systematicky rozvinuty.[191] Psala také o účinku uvedeného na účastníky konference: „Bratři věděli, že bez vidění bych těmto věcem nerozuměla, a dané zjevení přijímali jako světlo přímo z nebe."[192]

Ve věku 77 let se E. G. Whiteová vžívala do svých pocitů, souvisejících s jevem své tehdejší nevnímavosti (uzavřenosti mysli),

[190] LS, s. 111.
[191] 1 SM, s. 207.
[192] Tamtéž.

a vyjádřila to ještě bolestněji: „Toto byl jeden z největších zármutků mého života.“[193]

Právě pro nápomocnou povahu svých vidění při konferencích mohla E. G. Whiteová o takových příležitostech napsat: „Závěry našich shromáždění byly vítězné. Pravda zvítězila. Naši bratři se zřekli svých bludných názorů a sjednotili se v poselství třetího anděla. Bůh jim výrazně požehnal a připojil k nim mnohé.“[194]

Vzhledem k uvedeným skutečnostem vidí L. E. Froom význam E. G. Whiteové při utváření věrouky především v její úloze jakéhosi rozhodčího, který jednomu říká: „Tvůj názor je správný“, a druhému: „Tvůj názor je nesprávný.“ Píše: „V celém tomto období intenzivního bádání byl prorocký duch určitou pomocí – avšak jen pomocí. Duch proroctví původně neodhalil ani nerozřešil žádné učení nebo výklad. Všechny nauky světitelů soboty byly nalezeny v Písmu, takže měly opravdu protestantský základ.“[195]

Je však pozoruhodné, zda Froomův výrok není v rozporu se svědectvím E. G. Whiteové, podle něhož jí „byla ukázána... určitá linie pravdy“ a „přišlo poučení, jak bychom měli úspěšně pracovat a učit“, i když Froomův postřeh je zřejmě pravdě velmi blízký.[196]

Jak se dívala E. G. Whiteová na svou autoritu

Z hlediska spíše dramatických, ne-li úplně senzačních zkušeností, kterými prošla nejen v letech 1848–1850, ale i v pozdějších letech, kdy Duch svatý původní nauky opakoval a dále rozvíjel, je zajímavé zkoumat účinek těchto zkušeností na vědomí E. G. Whiteové. Jak se dívala sama na sebe? Jak hodnotila dílo, které jí svěřil Bůh? Jaké následky mohlo mít zavržení jejího díla?

[193]Tamtéž.

[194]LS, s. 111.

[195]LeRoy Edwin Froom: *The Prophetic Faith of Our Fathers*, sv. 4, s. 1046.1047.

[196]Podrobná analýza formování našeho učení je uvedena v LeRoy Edwin Froom: *The Prophetic Faith of Our Fathers*, sv. 4, s. 1021–1048; A. L. White: *Ellen G. White Messenger to the Remnant*, s. 34–37.

1. *Odmítala tvrzení, že vyjadřovala své osobní mínění nebo názor.* E. G. Whiteová byla už za svého života terčem prudkých útoků a musela bránit sebe i Boha. Odmítala tvrzení, že vyjadřuje jen lidské poznání nebo názor, a tvrdila, že všechny své výroky dostala od Boha, přičemž sama byla jen nástrojem (nádobou, potrubím).

„Sama o sobě nemám žádnou zvláštní moudrost. Jsem jen nástrojem v Božích rukou, abych konala dílo, které mi určil. Naučení, která jsem napsala nebo vyslovila, byla výrazem světla, které mi dal Bůh.“[197]

Ve svých listech a svědectvích E. G. Whiteová řekla: „Předkládám vám to, co Pán předložil mně. Nepíši článek do časopisu, ve kterém by byly vyjádřeny jen moje vlastní názory. Vyjadřuji to, co mi Bůh zjevil ve vidění – vzácné paprsky světla zářícího od trůnu.“[198]

E. G. Whiteová si byla vědoma svého jedinečného postavení v církvi – díla, které nebylo dáno žádnému jinému členu církve. Citovala slova anděla: „Bůh tě povolal a dal ti slova, abys promluvila k lidu a oslovila srdce, jako to nedal nikomu jinému... Bůh ti to vštípil do mysli tím, že to poodhalil tvému zraku jako nikomu z žijících.“[199] Když mluvila o sobě, napsala: „Bůh nedal mým bratřím dílo, které svěřil mně.“[200] Pro znázornění významu této jedinečnosti dodala: „Když mluvím k lidem, řeknu mnohé, o čem jsem předtím neuvažovala. Duch Páně mě často navštíví. Zdá se mi, že jsem uchvácena, vzdálena sama sobě... Cítím se nucena hovořit o tom, co je mi představeno. Neodvažuji se odporovat Božímu Duchu.“[201]

---

[197] 5 T, s. 691.

[198] 5 T, s. 67. Výraz „jen“, který je zde použit, není možno chápat v tom smyslu, že by zde měla na zřeteli myšlenky jiných autorů, ale spíše, že to, co napsala, vždy souhlasí s poselstvím, která ve vidění dostala od Boha.

[199] 5 T, s. 667.668.

[200] 5 T, s. 667.

[201] 5 T, s. 668.

E. G. Whiteová prohlásila: „Předkládám vám tyto věci z vyššího důvodu, na základě poučení od Boha.“[202] Popírá možnost přijímání určité části jejích spisů a zavrhování jiných částí. „Nemůžeme polovinou patřit Pánu a polovinou světu.“[203] Dále si všimněme jejího tvrzení ohledně svědectví:

„Bůh svou církev buď vede, kárá z nepravosti a posiluje její víru, nebo to nečiní. Toto dílo je od Boha, nebo není. Bůh nemá nic společného se satanem. Moje dílo... nese buď Boží pečeť, nebo pečeť nepřítele. V tomto ohledu se neděje nic polovičatého. Svědectví jsou buď od Ducha Božího, nebo od ďábla.“[204]

Nevyjadřovala „jen názor sestry Whiteové“, a lidem, kteří to tvrdili, vzkázala, že „tím uráželi Ducha Božího“.[205] Dále to vysvětlovala takto: „Když ti, jimž jsou adresována tato varovná napomenutí, říkají: »To je jen osobní názor sestry Whiteové, já se budu dále řídit vlastním úsudkem«, a pokračují v tom, za co byli káráni, dávají najevo, že pohrdají Boží radou, a výsledkem bude to, na co mě právě Boží Duch upozornil – urážka Božího díla a jejich vlastní záhuba.“[206]

2. *Názor E. G. Whiteové na autoritativní definování věroučné pravdy.* E. G. Whiteová šla ještě dál. Nebyla přímým Božím mluvčím pouze tehdy, když mluvila o otázkách týkajících se domácnosti a sborového života svých spoluvěřících, ale autoritativní a spolehlivá byla při definování věroučného stanoviska.

Hovořila o „naší počáteční zkušenosti“ (nepochybně mínila sobotní konference z let 1848–1850), kdy „nás tísnil jeden blud za druhým“, když „kazatelé a lékaři přinášeli nové nauky“. Tato malá skupina strávila někdy „celé noci“ zkoumáním Písma a prosbou k Bohu o usměrnění. V takových chvílích „Duch sva-

[202] E. G. White: *Christ in His Sanctuary*, 1969, s. 10.
[203] 5 T, s. 83.
[204] 5 T, s. 671.
[205] 5 T, s. 64.
[206] 5 T, s. 687.688.

tý připomínal pravdu naší mysli... *Uchvátila mě Boží moc a byla jsem uschopněna definovat, co je pravda a co blud.*„[207]

E. G. Whiteová tím vlastně prohlásila, že její výroky, týkající se učení, jsou v podstatě bez bludu. „V tom, co jsem napsala, je přímý řetěz pravdy bez jediného bludného výroku.“[208] Její svědectví „nikdy neprotiřečí“ Písmu, protože byla „poučena o vzájemném vztahu výroků Písma“.[209] Vydat by se mohly i věroučné výroky v jejích osobních denících, které psala pět let před svou smrtí, protože obsahují „světlo“ a „naučení“, které dostala, aby „odstranila zvláštní bludy a určila, co je pravda“.[210]

Evangelistovi W. W. Simpsonovi, který pracoval v jižní Kalifornii, roku 1906 napsala: „Jsem vděčná, že naučení, obsažené v mých knihách, utvrdilo přítomnou pravdu pro tuto dobu. Tyto knihy byly napsány pod zjevným působením Ducha svatého.“[211]

Roku 1905, krátce po tom, co odmítla nesprávné nauky Dr. J. H. Kellogga a jeho stoupenců, a při zpětném pohledu na počáteční sobotní konference, při nichž byl projev Ducha svatého tak výrazný, E. G. Whiteová jednoznačně prohlásila: „Když moc Boží svědčí, co je pravda, pak tato pravda má zůstat pravdou provždy. Nemají se přechovávat žádné další domněnky, které odporují světlu, které dal Bůh.“[212]

Na konci této stati hovořila o lidech, kteří budou i v budoucnosti (jako tomu bylo i v minulosti) přicházet s „výklady Písma, které pokládají za pravdu, které však pravdou nejsou“. Tito lidé budou tvrdit, že mají „nové světlo“. Ujišťovala však, že nauky těchto lidí budou „odporovat světlu, které dal Bůh v působení Ducha svaté-

[207] GW, s. 302.
[208] 3 SM, s. 52.
[209] 3 SM, s. 38.
[210] 3 SM, s. 32.
[211] Dopis 50, 1906; cituje R. Graybill: „Ellen White's Role in Doctrinal Formation.“ In: *Ministry* (October 1981), s. 9.
[212] 1 SM, s. 161.

ho“. Budoucím představitelům církve radila, aby zavrhli poselství, která odporují „zvláštním bodům naší víry“, ba odstraňují „některý sloup Bohem schváleného základu“ (od roku 1844 do konce století). Přijetí takových názorů by „vedlo k popření pravdy, kterou za posledních 50 let Bůh dával svému lidu a kterou dokazoval projevem Ducha svatého“.[213]

3. *Pohnutky kritiků.* Hlavní pohnutku těch, kteří „rozpitvávají“ spisy E. G. Whiteové, „vyhovují vašim názorům, tvrdíc, že Bůh vám dal schopnost rozlišovat, co je světlo z nebe a co je výrazem pouhé lidské moudrosti“,[214] označila prorocká služebnice za „převládajícího ducha naší doby“, jímž je „nevěra a odpadnutí – duch domnělé osvěty..., avšak ve skutečnosti... nejzaslepenější troufalost“. A dodala: „Existuje určitý duch modlářského vyvyšování pouhého lidského rozumu nad zjevenou moudrost Boží.“[215]

E. G. Whiteová vysvětluje dále „*pravý*„ důvod opozice vůči jejím spisům, který je zřídkakdy vysloven veřejně: napsala nebo řekla něco, co se živě zařezává do životosprávy kritika, snad v oblasti výživy nebo odívání, čtení, rekreace a zábavy, desátků nebo zachovávání soboty. Kritik tedy svou kritikou projevuje „určitý nedostatek mravní odvahy – vůli, posilněnou a ovládanou Duchem Božím, zříci se škodlivých návyků.“[216]

4. *Nebezpečí pochybování.* Dále si všimněme pozornosti E. G. Whiteové, kterou věnuje otázce pochybování – pochybování o Písmu i pochybování o spisech současného projevu ducha prorockého:

„Satan je schopen vnuknout pochybnosti a vynalézt námitky proti jasnému svědectví od Boha a mnozí to pokládají za jakousi ctnost, známku vlastní inteligence, když projevují nedůvěru, pochybují a překrucují. Ti, kdo chtějí pochybovat, k tomu budou mít možnost. Bůh nehodlá odstranit každou příležitost nevěry. (Kdy-

[213] 1 SM, s. 161.162.
[214] 5 T, s. 691.
[215] 5 T, s. 79.
[216] 5 T, s. 675.

by to udělal, současně by odstranil každou možnost projevit víru!) On podává důkaz, který je třeba pozorně prozkoumat pokornou myslí a učenlivým duchem, a všichni by se měli rozhodnout pod tíhou důkazu.“ „Bůh dává dostatečný důkaz pro upřímnou mysl, která je ochotna věřit. Když se však někdo od závažného důkazu odvrací kvůli něčemu, co svým omezeným chápáním nemůže objasnit, zůstane v chladném, mrazivém ovzduší nevěry i mučivých pochyb a jeho víra nakonec ztroskotá.“[217]

E. G. Whiteová důrazně prohlásila: „Když ztrácíte důvěru ve Svědectví, odpadnete od biblické pravdy.“[218] Uvádí i stupně, které vedou do „zahynutí“. Všimněme si jich:

a) Satan podněcuje v členech církve ducha kritiky proti církevním představitelům na všech úrovních – probouzí „žárlivost a nespokojenost vůči vedení díla“.
b) Duchovní dary všeobecně (a dar proroctví, jak se projevil skrze E. G. Whiteovou, obzvláště) „jsou zpochybňovány nejdříve“. Výsledkem potom je, že mají „jen málo vážnosti a naučení skrze vidění zůstává nepovšimnuto“.
c) Základní, nosné nauky církve, „životodárné body naší víry“, vyvolávají pochybnost, s čímž dále souvisí
d) pochybování o Písmu samém. „Potom se otvírá cesta do záhuby.“

E. G. Whiteová připomíná: „Když někteří lidé začnou pochybovat a zříkat se Svědectví, kterým kdysi věřili, satan ví, že tito svedení jednotlivci se zde nezastaví. Proto znásobuje své úsilí, dokud je nepodnítí k otevřené vzpouře, která je nezhojitelná a končí záhubou.“ „Povolností pochybnostem a nevěře vůči Božímu dílu... se připravují k tomu, aby se stali obětí čirého podvodu.“[219]

[217] 5 T, s. 675.676.
[218] 5 T, s. 674.
[219] 5 T, s. 672.

5. *Výzva a varování.* E. G. Whiteová s celou vážností naléhavě žádala své současné kritiky, aby se „nestavěli mezi mě a lid a nebránili světlu, které mu Bůh posílá. Nezbavujte svou kritikou Svědectví vší síly, vší účinnosti a moci... Jestliže Svědectví nemluví podle Božího slova, zavrhněte je. Krista a Beliála není možno spojit. Pro Krista vás prosím, nepleťte mysli lidí lidským chytráctvím nebo pochybováním a neznehodnocujte dílo, které chce Pán konat. Svým nedostatkem duchovního postřehu nedělejte z tohoto Božího nástroje kámen úrazu, o který se mnozí rozbijí a padnou, zapletou se a chytí."[220]

Dále je obviňuje: „Vaše nevěra v tomto případě nezmění skutečnosti."[221] „Vaše nevěra je (Svědectví) nezbaví pravdivosti. Když jsou od Boha, obstojí."[222]

A dále: „Bůh není člověk, s nímž by bylo možno si zahrávat."[223] „Odpor vůči Božím hrozbám neodvrátí jejich uskutečnění. Protivit se Hospodinovým slovům, oznámeným prostřednictvím jeho vyvolených nástrojů, jen podnítí jeho hněv a viníka nakonec stihne jistá záhuba."[224]

Když hovořila o svém díle a Pánu, který jí ho svěřil, E. G. Whiteová dále varovala: „Když mě Bůh pověřil, abych nesla určité poselství, pak ti, kdo by v tomto díle chtěli oslabovat víru lidí v jeho pravdivost, nebojují proti nástroji, ale proti Bohu." „Nezlehčujete a neurážíte nástroj, ale Boha, který vás v těchto napomenutích a výčitkách oslovil." „Lidé mohou sotva více urazit Boha, než když pohrdají nástroji, které povolal, aby je vedl, a zavrhují je."[225]

V jednom z nočních vidění Pán řekl E. G. Whiteové o těch, kteří se odvrátili od světla, které jim bylo posláno: „Znevažováním a za-

[220] 5 T, s. 691.
[221] 5 T, s. 66.
[222] 5 T, s. 674.
[223] 5 T, s. 664.
[224] 5 T, s. 678.
[225] 5 T, s. 680.

vrhováním svědectví, které jsem ti pro ně dal, neznevážili tebe, ale mě, tvého Pána."[226]

Nakonec ještě tato slova E. G. Whiteové: „Když se chcete odvrátit od Boží rady a jít vlastní cestou, když oslabujete důvěru Božího lidu ve svědectví, která mu poslal, bouříte se proti Bohu stejně jako Chóre, Dátan a Abiron. Víte o nich."[227]

Naproti tomu ti, kteří věří, že Pán mluvil skrze sestru Whiteovou a dal jí určité poselství, budou ochráněni před mnohými svody, které přijdou v posledních dnech.[228]

Závěrem této úvahy o úloze E. G. Whiteové při rozvoji učení adventistů s. d. můžeme říct, že měla významný podíl na formování adventistické věrouky, obzvlášť v době sobotních konferencí v letech 1848–1850. Její úkol se však později spíše podstatně omezil na odevzdávání poselství, která dostala od Boha ve viděních, než aby zasahovala do rozhovoru s těmi, kteří formovali náš věroučný systém.

Duch Boží se skrze ni projevil jen tehdy, když ti, kdo byli pohrouženi do hlubokého studia a modlitby, nedospěli až tam, kam mohli. Tehdy poselství skrze E. G. Whiteovou buď napravovala (v případě, že účastníci se ubírali nesprávným směrem), nebo potvrzovala a posilovala (když se ubírali správným směrem), avšak není žádný důkaz, že by účelem vidění bylo začínat věroučnou formaci.

E. G. Whiteová se při všem obhajování prvenství Písma přece pokládala, pokud šlo o odevzdání Božího poselství věřícím, za člověka z řad biblických proroků. Jelikož v biblické době i v časech moderních hovořil stejný Duch svatý, poselství mají stejnou závažnost. Nemohli je beztrestně přehlížet ani kritici, kteří se je snažili rozpitvávat, ani jiní, kteří je pohodlně zanedbávali nebo nebrali na vědomí.

---

[226] 5 T, s. 668.
[227] 5 T, s. 66.
[228] 3 SM, s. 84.

4. „Písmo, jedině Písmo!“

V době protestantské reformace bylo bojovým pokřikem „protestujících proti prvenství lidské tradice před inspirovaným Písmem heslo: »Písmo, jedině Písmo!«“

Na začátku adventního hnutí bylo často slyšet tatáž slova, avšak dnes toto heslo slouží mnohým jako zástěra lstivého očerňování služby a poselství E. G. Whiteové. Tato slova je i dnes slyšet ve stejné souvislosti.

Při stanovém shromáždění na jaře minulého roku vyprávěl adventistický kazatel z jedné naší severoamerické školy tuto zkušenost. V jedné třídě sobotní školy, kterou tvořili studenti zmíněné školy, probíral úkol jejich profesor. Začal se jednotlivých studentů ptát, jaké myšlenky k právě probíranému úkolu našli v současné mimobiblické literatuře. Žáci odpovídali citáty z Luthera, Kalvína, Keitha Millera, Paula Tourniera, C. S. Lewise atd. Profesor byl dále zvědav, jak studenti reagují na úkol, a dostal několik osobních svědectví. Vtom se přihlásila členka třídy, studentka tamní školy, která dobře znala dílo ducha prorockého, a řekla, že ve spisech E. G. Whiteové našla užitečnou myšlenku, která jí samé pomohla. Než ji však mohla vyjádřit, profesor ji přerušil poznámkou: „V této třídě zůstaňme při zásadě »Písmo, jedině Písmo!«“ Ironií bylo, že až do té chvíle přímé svědectví Písma ve třídě vůbec nezaznělo!

Když v roce 1900 E. G. Whiteová přednášela učitelům sobotní školy, připomněla jim, aby „v myslích posluchačů zanechali dojem, že Písmo, jedině Písmo je naším pravidlem víry.“[229] A v poslední knize, kterou napsala před svou smrtí roku 1915, připomínala kazatelům církve, aby „z kazatelny bylo slyšet slovo Písma, jedině Písma“.[230] Znamená to snad, jak se dnes někteří domnívají, že v kázání se nemají citovat výroky jejích spisů? Vůbec ne.

[229] CSW, s. 84.
[230] PK, s. 626.

Vnuk prorocké služebnice A. L. White, který byl po mnoho let tajemníkem výboru pro vydávání spisů E. G. Whiteové při Generální konferenci, podává v užitečné sedmatřicetistránkové monografii[231] přehled stanovisek průkopníků církve a uvádí zveřejněné výroky, které dnešnímu zájemci nejsou zcela lehce dostupné. Uvádí také 13 hlavních výroků z pera E. G. Whiteové, v nichž použila uvedenou zásadu „Písmo, jedině Písmo", a při sumarizování dokumentačního materiálu dochází ke čtyřem závěrům:

1. Tento výrok nebyl nikdy použit v tom smyslu, že by vylučoval závaznou povinnost odpovídat na vidění jako světla, které dal Bůh svému lidu.
2. Ve většině případů jsou tato slova použita v souvislosti, v níž učení Božího slova odporuje tradici nebo lidským teoriím o falešné sobotě atd.
3. V některých případech jsou tato slova použita při definování našeho stanoviska k viděním s takovým vysvětlením, že řídit se Písmem znamená přijmout ducha prorockého jako skutečnost závaznou pro všechny, kdo přijímají Boží slovo, které předpovídá přítomnost tohoto daru v posledních dnech.
4. Bůh nás skrze vidění vedl ke správnému chápání jeho slova, učil nás a také v budoucnosti nás bude učit. Vždy si musíme uvědomovat, že jsme povinni přijmout toto Boží vedení.

A. L. White mimochodem poukazuje také na to, že i když 13 hlavních výroků z pera E. G. Whiteové spadá do období delšího než půl století (od roku 1851 do roku 1914), základní tón těchto výroků na sklonku jejího života se v podstatě nijak neliší od vý-

[231] A. L. White: *The Position of „The Bible and the Bible only" and the Relationship of this to the Writings of Ellen G. White.* Nevydaný dokument GK, leden 1971, 37 s.

pověd nejstarších, které na toto téma napsala.[232] E. G. Whiteová v tomto směru nikdy nic nezměnila.

Podobenství Uriáše Smithe

Uriah Smith v jednom ze svých úvodníků v časopise Review and Herald z roku 1863 vyjádřil otázku: „Vzdáváme se snad Písma, když přijímáme vidění?" Sám na ni odpověděl výrazným „Ne!" a ve svém pojednání o tomto námětu vystihuje své stanovisko zajímavým podobenstvím, které zde stručně uvádíme:

Předpokládejme, že máme odcestovat. Majitel lodi nám dá jízdní řád s poznámkou, že tam najdeme všechny potřebné informace a poučení pro celou cestu. Budeme-li jich dbát, loď bezpečně dopluje k místu určení.

Po vyplutí z přístavu otevíráme knihu a prohlížíme obsah. Zjišťujeme, že její autor uvádí všeobecné zásady, kterými se máme po dobu plavby řídit, a poučuje nás pokud možno o všech událostech, které by se na této cestě mohly stát. Upozorňuje nás však také na to, že poslední úsek cesty může být obzvlášť nebezpečný, protože „obrysy pobřeží se stále mění v důsledku bouřek a nestálé písčiny". Kvůli tomu se autor postaral o lodivoda, se kterým je třeba se seznámit a který poskytne zvláštní pomoc takovým nasměrováním lodi, aby se bezpečně dostala do konečného přístavu. Autor také radí cestujícím, aby dbali na směrnice a naučení lodivoda, „protože si to okolnosti a nebezpečí mohou vyžádat".

Ve stanoveném čase přichází lodivod, jak bylo slíbeno. Když však z nějakého nevysvětlitelného důvodu nabízí kapitánovi a cestujícím své služby, někteří z posádky protestují a říkají, že jim stačí, když se budou řídit původními směrnicemi knihy. Říkají: „Spolehneme se na ni, jen na ni. Nic od vás nechceme."

[232]Tamtéž, s. 19.20. Dodatkový materiál k této monografii je obzvlášť užitečný. Pozůstává částečně z otisků časopiseckých článků J. N. Andrewse, U. Smithe a E. G. Whiteové.

U. Smith klade potom řečnickou otázku: „Kdo nyní dbá na platnou knihu směrnic? Ti, kteří zavrhují lodivoda, nebo ti, kteří ho na radu oné knihy přijímají? Posuďte sami."

Nakonec, protože tušil námitku některých čtenářů, že tímto podobenstvím vnucuje, aby církev přijala E. G. Whiteovou za svého „lodivoda", předchází této námitce vysvětlením: „Nic takového neříkáme. Co říkáme, je obzvlášť toto: dary Ducha jsou dány, aby nám byly lodivodem v těchto nebezpečných časech a kdykoli a v komkoli najdeme pravé projevy těchto darů, jsme povinni přijmout je a nemůžeme jinak, nechceme-li zavrhnout Boží slovo, které nám radí přijmout je."[233]

Stanovisko předsedy Generální konference G. I. Butlera, zveřejněné v časopise Review and Herald, je dobrou příznačnou obraznou odpovědí prvních průkopníků Církve adventistů s. d. na námitku, že Písmo stačí, protože Pavel říká: „Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu." (2 Tm 3,16.17). Butler poznamenává: „Je-li celé Písmo užitečné, předpokládáme, že se to týká i těch částí, které učí o pokračování duchovních darů, které nám říkají, že budou v církvi posledních dní a které nás upozorňují, jak máme rozeznat mezi pravým a nepravým. To je důkaz, že uvedená vidění mají správnou pečeť."[234]

Mnozí z nás, kteří se dnes ohánějí protestantským bojovým heslem „Písmo, jedině Písmo", jako by jím chtěli vyjádřit určitou falešnou dvojitost (dichotomii), určité situační buď – anebo: Když se přidržíte Písma, nemůžete se držet E. G. Whiteové; máte-li E. G. Whiteovou, nemůžete mít Písmo. Tato dvojitost je očividně slabá.

---

[233] RH, 13. ledna 1874. Cituje R. W. Olson: *101 Questions on the Sanctuary on Ellen White*, s. 40. (Celý úvodník je v dodatku D v monografii A. L. Whitea.)

[234] RH, 9. června 1874. Cituje A. L. White: *The Position of „The Bible and the Bible only" and the Relationship of this to the Writings of Ellen G. White*, 1971, s. 12.

Někteří adventisté s. d., včetně kazatelů a učenců, např. říkají: „V Písmu nenacházím adventistické učení o vyšetřujícím soudu." Tito lidé však tvrdí, že uznávají toto učení, protože legitimně hermeneutické pravidlo připouští, aby pozdější prorok rozšířil chápání pravdy proroka předešlého. To, co tito lidé ve skutečnosti říkají, je podle názoru pisatele tohoto pojednání toto: „Se svými současnými teologickými a priori a svými současnými hermeneutickými pomůckami – se svými předsudky a svými zálibami – toto učení v Písmu nenacházím." Avšak jiní učenci Církve adventistů s. d. se stejně bezúhonnou akademickou přípravou tvrdí, že toto učení v Písmu nacházejí – v proroctví Daniela a Zjevení, jakož i v Ježíšových podobenstvích o svatebním rouchu a o síti.

Závěr

Co učí Církev adventistů s. d. o vztahu mezi spisy E. G. Whiteové a Biblí?

1. „Spisy E. G. Whiteové nepokládáme za dodatek k posvátnému kánonu Písma.
2. Nedomníváme se, že by její spisy měly univerzální použití jako Písmo, ale máme za to, že byly napsány obzvlášť pro Církev adventistů s. d.
3. Na spisy E. G. Whiteové nehledíme jako na Písmo, které je jedinečným měřítkem, jímž je třeba posuzovat všechny ostatní spisy."[235]

Musíme však k tomu říct více. Když věříme, že inspirace je nedělitelná a když jedinou činností proroka je oznámit nám, co Ježíš řekl jemu („svědectví Ježíšovo je duch proroctví"), není tedy žádný důvod, abychom věřili v odstupňovanost inspirace nebo v odstupňovanost autority. E. G. Whiteová byla inspirována stejným způsobem a na stejném stupni jako bibličtí proroci. Radu, kterou da-

[235] *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine.* 1957, s. 89.

la Marie služebníkům při svatební hostině v Káně ohledně svého Syna, je možno vhodně parafrázovat: „Udělejte všechno, co vám řekne (i skrze kteréhokoli proroka).“ (J 2,5).

Je-li první Pavlův list Tesalonickým – jak alespoň někteří učenci věří – prvním novozákonním spisem, potom jeho rada „Ducha neuhašujte“, vyjádřená v závěrečných verších (1 Te 5,19), může mít zajímavý význam pro dnešní křesťany. Dnes bychom mohli říct: „Nevypínejte ho.“ Možnost udělat to podtrhává právě toto varování.

„Proroctvími nepohrdejte!“ (1 Te 5,20) Mluvil zde Pavel především ke křesťanům, že Boží slovo pro ně nekončí závěrečným spisem starozákonního kánonu, že duchovní dar proroctví je stále činný a bude se projevovat i nadále až do konce času? Varoval, aby nepohrdali proroky posledních dnů, kteří budou právě tak inspirovaní a autoritativní, proroky, jejichž poselství přicházejí také přímo od Ducha svatého? Snad.

„Všechno zkoumejte.“ (1 Te 5,21) Křesťan má povinnost „zkoumat duchy“ (1 J 4,1), protože nejsou-li všichni z nich od Boha, je také opak pravdou: Ne všichni jsou od ďábla! Křesťan má tedy příkaz (od Ducha svatého skrze Pavla), aby vážně zkoumal obsah spisů vydávaných za prorocké. Musí také zkoumat ovoce takových spisů, a to jak v životě údajného proroka, tak i v životě jeho následovníků. Do tohoto úkolu je třeba se pouštět s otevřenou myslí a ochotou přijmout více pravdy, s myslí, která se snaží prověřit si každé nové světlo tím, co je už vyzkoušeno (Sk 17,11). A po takové zkoušce a ověřených výsledcích: „Dobrého se držte.“ (1 Te 5,21)

Když v době akutní krize na přelomu století někteří z předních činitelů Církve adventistů s. d. přinášeli zdánlivě nepatrné bludy, Boží prorocká služebnice zvěstovala poselství, které má pro nás dnes, v dalším kritickém období, úžasný význam:

„Pán dá svému dílu novou, životodárnou moc, když lidské nástroje poslechnou příkaz jít vpřed a zvěstovat pravdu... Pravda bude kritizována, tupena a vysmívána. Čím důkladněji je však přezkoumána a zkušena, tím jasněji bude zářit...

Zásady pravdy, které nám Bůh zjevil, jsou naším jediným pravým základem. Ony nás učinily tím, čím jsme. Odstup času nesnížil jejich hodnotu. Nepřítel stále usiluje o to, aby odstranil tyto pravdy z jejich souvislosti a nahradil je falešnými teoriemi. Přinese všechno možné, jen aby uskutečnil své původní záměry. Pán však probudí lidi pronikavého postřehu, kteří těmto pravdám dají náležité místo v Božím plánu.“[236]

Kéž jsi jedním z nich!

Literatura ke třetí části

Doughty, N. F.: *Another Look at Seventh-day Adventism*, 1962
Martin, W. R.: *The Truth About Seventh-day Adventism*, 1960

[236] 1 SM, s. 201.